

cijena 1.5 EUR

petak, 28. jun 2013.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI LIST

1184 godina XXIV

u beogradu istraga, u podgorici tišina

CRNOGORSKA MREŽA VOJINA LAZAREVIĆA

**politika
i festivali
SVAKOM SVOJA
POZORNICA**

**22 godine dps-a
OD DUBROVAČKIH KRAVA
DO EVROPSKE STRUJE**

FOKUS	Visoki napon: CRNOGORSKA MREŽA VOJINA LAZAREVIĆA (Vladimir Jovanović)	7
DANAS, SJUTRA	MALO JE DA ODE (Milka Tadić-Mijović)	11
MONITORING	Njihove godine: KULA OD LAŽI (Miloš Bakić)	13
	Od dubrovačkih krava do evropske struje: PLJAČKA IH JE ODRŽALA (Zoran Radulović)	16
	Dvorske igre: U NISKOM LETU (Marko Milačić)	18
DRUŠTVO	Trinaestojulska nagrada, buka i bijes: REŽIMSKI LOVOROVI VIJENCI (Predrag Nikolić)	21
	Politički festivali: SVAKOM SVOJA POZORNICA (Branka Plamenac)	24
	Državni univerzitet i privatni interesi: ISPIŠI PA VLADAJ (Milena Perović-Korać)	26
OKO NAS	Nakon tragedije u kanjonu Morače: NOVA OPOMENA NAJVEĆE CRNE TAČKE (Veseljko Koprivica)	32
	Sudska farsa zbog deponije kod Berana: NA SUD U DESETOJ DEZENIJI (Tufik Softić)	34
	Narkomanija na Koniku: U ČOŠKU GRADA (Elvis Beriša)	36
	Korupcija u zdravstvu: SAMO DA SMO ZDRAVO (Marko Milačić)	38
INTERVJU	Vesna Teršelič, voditeljica Documente - Centra za suočavanje s prošlošću: ULAZAK U EU DONOSI NADU (Nastasja Radović)	40
DUHANKESA	NEVIDLJIVI PROPELER (Ferid Muhić)	43
SVIJET	Izbori u Albaniji: REVOLUCIJA IZVEDENA OLOVKOM (Mustafa Canka)	46

FOKUS

Vjerovatno tačna informacija iz medijskih napisa da je Lazarević 2006. donirao veći iznos *Bloku* za zajedničku državu nije pokvarila utemeljene poslovne relacije sa moćnicima iz DPS-a koji kontrolišu EPCG. Njegov *Rudnap* u 2011. je sa čak 22,5 odsto učestvovao u crnogorskom uvozu struje

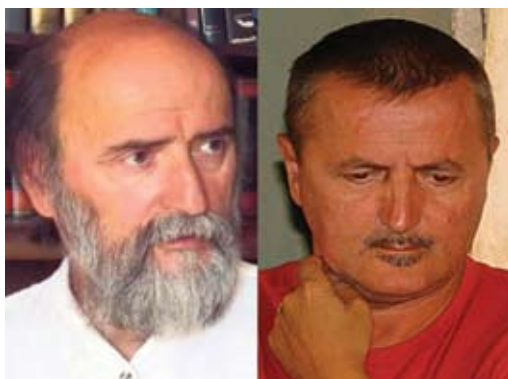
U NISKOM LETU

Zašto je premijer prekomandovao
supruga ministarke odbrane

STRANA 18

REŽIMSKI LOVOROVI VIJENCI

Kriterijumi za dodjeljivanje Trinaestojulske nagrade nijesu ni javni ni jasni. Konstanta je samo da je oni koji nisu politički korektni i podobni ne mogu ni dobiti. Potvrda tome su i ovogodišnji laureati - bivši ministri, dojučerašnji ambasador, predavač na premijerovom univerzitetu

STRANA 21

ISPIŠI PA VLADAJ

Dok se Veselin Vukotić posredstvom medija tokom čitavog mjeseca u kom se vrši upis novih studenata bavi promocijom svog i Đukanovićevog univerziteta, sa državnog nikog da se obrati svojim potencijalnim brucšima. Naprotiv, slika UCG u medijima govori da se scenario urušavanja tog univerziteta privodi kraju

STRANA 26

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Ul. Bulevar revolucije br.9.
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog
nedjeljnika "Monitor" izašao je u
Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

Izvršna direktorica:
Milka Tadić-Mijović

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

**Zamjenik glavnog i odgovornog
urednika:**
Veseljko Koprivica

Redakcija:

Zoran Radulović (ekonomija),
Milena Perović-Korać (društvo), Marijana
Bojanić, Mustafa Canka, Marija Čolpa,
Tamara Kaliterna, Petar Komnenić, Milka
Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Branka
Plamenac, Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović,
Miodrag Vukmanović

Pomoćnik direktora:
mr Miodrag Rašović

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić i Hazbija I. Skenderović

Telefon/Fax:
020/231-944, 231-955

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata
za informisanje Crne Gore
pod brojem 64.
Pretpлата za Crnu Goru:
šest mjeseci 39 €, godina 78 €.
Sva obavještenja o pretpлатi
možete dobiti na telefone
231-944, 231-955.
Pretpлата na račun broj:
510-2839-59 kod CKB Podgorica u korist
nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretpлата za inostranstvo na šest mjeseci
SAD..... USD 138
AUSTRALIJA..... AUD 230
EVROPA..... EUR 95
ŠVAJCARSKA..... SHF 161

Detaljnije informacije o pretpлатi na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
"S PRESS!"-Podgorica

Erste gotovinski krediti

Mali krediti za velike stvari.

A koja je Vaša banka?

- Maksimalan iznos kredita 25.000 €!
- Rok otplate do 120 mjeseci!

ERSTE **BANK**
Jer ste Vi na prvom mjestu.

Skupo plaćena istina

U Osnovnom sudu u Podgorici, početkom ove nedjelje, održana je glavna rasprava u procesu koji penzionisani policajac **Goran Stanković** vodi protiv Uprave policije i države. Stanković tereti UP i državu zbog fizičkih i duševnih bolova koje je pretrpio u policiji, nakon što je progovorio o prebijanju sada pokojnog Aleksandra Pejanovića u „betonjerci“. Stanković od države traži odštetu od 120.000 eura.

Proces je ponovljen zato što je sutkinja **Ljiljana Šoškić** na samom kraju prethodnog suđenja zatražila izuzeće. Uбудuće će ovaj sudski proces voditi sudija **Danilo Jegdić**.

Stanković je tokom rasprave predstavio svoj hod po mukama otkada je prvi i jedini javno kazao istinu o prebijanju Pejanovića. Ucjene, prijetnje i ostali pritisci zbog kojih je morao da napusti posao, dovele su Stankovića i njegovu porodicu do ruba egzistencije. Pred sudijom Jegdićem, Stanković je detaljno obrazložio kakvim je pritiscima i nezakonitim radnjama bio izložen od strane funkcionera Uprave policije - od podmetanja zapisnika koje on nije potpisao, umanjavanja radnog staža za čitavih 30 mjeseci, do otvorenih prijetnji. Policajci, koji su kao i Stanković bili svjedoci prebijanja u betonjerci, podržavali su zvanične laži i za to su bogato nagrađeni, dok su zvaničnici policije Stankovića zbog istine stavili na stub srama i učinili sve da mu zagorčaju život.

„Skoro je moja žena pričala sa našim sinom i, kao i svaki roditelj, objašnjavala mu da treba da bude vaspitan i da ne laže. On je pogledao i zapitao je - Pa, mama, tata je govorio istinu i vidi kako je prošao“, rekao je Stanković u sudnici.

Zastupnik države **Risto Femić** zatražio je da se Stankovićev tužbeni zahtjev u cjelosti odbije.

Sudija Jegdić je odluku najavio za 12. jul.

BEOGRAD

„Crnogorka“ ne plaća vodu i struju od 1994.

Advokatica princeze **Jelisavete Karađorđević, Dušanka Subotić-Homen**, kazala je da ambasada Crne Gore vilu *Crnogorka*, u beogradskom naselju Dedinje, koristi bez pravnog osnova, te da od 1994. ne plaća ni vodu, ni struju.

Prema njenim riječima, Crna Gora koristi taj objekat od 1994. po zaključenom ugovoru između tadašnjeg predsjednika Savezne vlade **Radoja Kontića** i tadašnjeg crnogorskog premijera **Mila Đukanovića**.

„Iako je Vlada Srbije donijela zaključak o prestanku korišćenja predmetnog objekta (vila *Crnogorka*) i uručila pismeno Ministarstvu spoljnih poslova Srbije i ambasadi Crne Gore prestanak prava korišćenja, predmetni objekat se i dalje koristi kao ambasada i rezidencija Crne Gore. Ambasada Crne Gore koristi bez pravnog osnova objekat u Užičkoj broj 1, ne plaća od 1994. godine ni vodu, ni struju, niti bilo kakve komunalne obaveze, što znači da besplatno koristi objekat za koji nema zaključen ugovor“, kazala je advokatica u izjavi za *Politiku*.

Republičko javno pravobranilaštvo Srbije uputilo je žalbu na rješenje Agencije za restituciju, kojim je vila *Crnogorka* vraćena princezi Jelisaveti i njenom bratu, knezu **Aleksandru**.

„Razlog za žalbu je to što je u vili *Crnogorka* smještena Ambasada Crne Gore, koja je reprezentativni objekat koji ne potpada pod restituciju“, kazala je Subotić-Homen.

P. N.

 MONTENEGRO AIRLINES

PUTUJTE NAJTAČNIJOM AVIO-KOMPANIJOM U EVROPI*

* Prema ERA statistici
(Evropski Regionalni Avio-prevozioci)
za tačnost obavljenih letova tokom 2012. godine.
www.regionalinternational.aero (January 2013)

www.montenegroairlines.com

member
era
european regions airline association

NVO MANS I POLICIJA

Preispituju hapšenje ispred parlamenta

Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije zatražilo je kompletnu dokumentaciju o privođenju izvršne direktorke Mreže za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) Vanje Čalović i njenih saradnika 21. juna, tokom performansa ispred Skupštine, saopštio je ministar unutrašnjih poslova Raško Konjević.

„Povodom tog hapšenja, biće izvršena kontrola zakonitosti i primjene ovlašćenja“, naveo je Konjević u odgovoru na zahtjev Akcije za ljudska prava, a nakon što je advokat MANS-a Veselin Radulović predao prijavu Savjetu za građansku kontrolu rada policije, uz tvrdnju da je policija prekršila zakon.

Policija je privela Vanju Čalović i još pet aktivista MANS-a, nakon performansa koji su organizovali ispred Skupštine Crne Gore zbog povećanja poreza na dodatnu vrijednost (PDV). Nakon privođenja oni su dovedeni u podgorički Prekršajni sud. Poslije saslušanja nisu kažnjeni po skraćenom postupku, već je prekršajni sudija odlučio da pretres odgodi za 8. jul. Policajci su kao razlog privođenja naveli uništavanje državne imovine i kršenje javnog reda i mira. Vanja Čalović je kazala da je privedena zato što se bori protiv pljačke Crne Gore.

Komunalna policija kaznila je izvršnu direktorku MANS-a sa 150 eura, a tu NVO sa 1.500 eura zbog, kako je navedeno u prekršajnom nalogu, kršenja Zakona o putevima. U prekršajnom nalogu je navedeno da su Čalović i aktivisti MANS-a, tokom performansa ispred zgrade crnogorskog parlamenta, prosuli crvenu farbu na dio kolovoza i trotoara, čime su prekršili Zakon o putevima. Vanja Čalović je ranije, presudom Prekršajnog suda u Podgorici, kažnjena sa 550 eura zato što je tokom performansa ispred Ustavnog suda poljubila policajca, što je sud okarakterisao kao ometanje službenog lica u obavljanju dužnosti.

Info: 020 415 500

RESPEKT KREDIT ZA PENZIONERE

— UŽIVAJTE U PENZIONERSKIM DANIMA —
UZ PODRŠKU SOCIETE GENERALE MONTENEGRO

**BEZ ŽIRANATA / DO 10.000 EURA /
/ DO 75 GODINA STAROSTI / ODOBRENJE ZA 1 DAN /**

VIŠE RUKU, VEĆA JE I SNAGA

**SOCIETE GENERALE
MONTENEGRO**

Najbolja banka
u Crnoj Gori

ENES SRDANOVIĆ, domar hotela *Palma* u Tivtu, medicinska sestra **Buba Nosić** iz Štutgarta i doktor urgentne medicine **Dragan Aleksić** iz Niša uspjeli su na plaži u Tivtu da spasu život devetnaestogodišnjem mladiću sa Kosova **Bujak Hodži**.

„Zaronio sam i vidio beživotno tijelo, sa glavom okrenutom ka dnu. Zgrabio sam ga ispod miške i dovukao do obale, a njegova je sreća da su na obali bili naša stalna gošća, medicinska sestra Buba Nosić, koja živi u Štutgartu, i doktor urgentne medicine Dragan Aleksić iz Niša. Mladić je bio potpuno blijed, nije imao puls ni na ruci, ni na vratu i pomislili smo da mu nema spasa. Dok sam mu ja davao vještačko disanje, doktor Aleksić i naša Buba su bili uporni, nisu prekidali sa masažom srca i poslije petnaestak minuta reanimacije utopljenik je počeo da daje znake života“, objasnio je Srdanović kako su spasili Hodžu.

MARKO VUKOVIĆ, učenik devetog razreda OŠ *Risto Ratković* iz Bijelog Polja, osvojio je pobjedničku diplomu na takmičenju na 13. međunarodnoj Olimpijadi znanja ruskog jezika na Univerzitetu Lomonosov u Moskvi. Vuković se takmičio u kategoriji ruski jezik kao strani za djecu od 12 do 14 godina.

Markova mentorka, nastavnica ruskog jezika **Vera Joksimović**, kazala je da je nagrada bila očekivana pošto je Marko otišao u Rusiju poslije ozbiljnih priprema.

Za prvi krug takmičenja bilo je prijavljeno oko 3.700 učesnika iz 30 zemalja od kojih je u drugi krug, održan u Moskvi, bilo pozvano 120 učesnika.

PLUS

MILUTIN SIMOVIĆ, poslanik DPS-a, tvrdi da članovi Anketnog odbora iz njegove partije ne blokiraju rad skupštinskog tijela koje ispituje aferu *Snimak*.

Simović je objasnio da su se svi koje je Anketni odbor pozvao na saslušanje odazvali i dali odgovore na sva pitanja. „Odgovori su pokazali da nije bilo zloupotrebe državnih resursa, službenog položaja kao ni diskriminacije po bilo kom osnovu uključujući i partijsku diskriminaciju“, kazao je

Simović i precizirao da je za kvalitet Anketnog odbora „važno da su odgovori bili istiniti, a ne da li su bili u skladu sa željama i političkim potrebama bilo koga pa makar to bio i predsjednik Anketnog odbora“.

Najupečatljivije istinito svjedočenje bilo je ono kad je **Zoran Jelić** - jedan zaposleni, četiri glasa

- objasnio da je govoreći „naši“ mislio na sve građane Crne Gore. Što je savršeno logično budući da se njegova partija pripremala za izbore u Japanu, pa su građani, je li, mogli biti i japanski. Sramota.

MINUS

ZARIJA FRANOVIĆ, bivši predsjednik Odbora direktora Željezničke infrastrukture Crne Gore, biće udomljen kao član borda direktora Kontejnerskih terminala i generalnih tereta iz Bara.

Vijesti podsjećaju da je, otkako je sredinom 2008. došao na čelo glavne željezničke kompanije, Franović do smjene pred Novu godinu punio stupce štampe aferama i sumnjivim poslovima. U Željeznici će ostati zapamćem po zapošljavanju najbližih rođaka. Zaposlio je sina, sinovca, čerku od svastike, šuraka... Rođake koje nije mogao zaposliti angažovao je povremeno, pa je glavnica farbarskih poslova na Željeznici odrađena preko firme *Kameleon*, čiji je vlasnik njegov brat. Pored toga, uređivanje platoa oko uprave kompanije i pripreme za otvaranje nezavršene nikšičke pruge odradilo je barsko Komunalno, na čijem je čelu njegova supruga.

Sredinom prošle godine sebe je častio sa gotovo 5,5 hiljada eura bonusa, pa je za dva mjeseca ukupno inkasirao oko 13.000 eura. DPS - gdje se vjernost nagrađuje.

VISOKI NAPON

Crnogorska mreža Vojina Lazarevića

Vjerovatno tačna informacija iz medijskih napisa da je Lazarević 2006. donirao veći iznos *Bloku za zajedničku državu* nije pokvarila utemeljene poslovne relacije sa moćnicima iz DPS-a koji kontrolišu EPCG. Njegov *Rudnap* u 2011. je sa čak 22,5 odsto učestvovao u crnogorskom uvozu struje

SPECIJALNE VEZE: Vojin Lazarević i Filip Vujanović

Nakon dvije decenije krupnog biznisa, **Vojin Lazarević** (53), porijeklom iz Kotora sa prebivalištem u Beogradu, na adresi Savski venac - Senjačka 14/5, možda je pred najozbiljnijim problemom. Ministarstvo energetike Srbije je podnijelo krivične prijave protiv njega,

ex ortaka mu **Vuka Hamovića**, zatim bivših direktora i zamjenika direktora *Elektroprivrede Srbije* **Ljubomira Gerića** i **Vladimira Đorđevića**, te *Energy Financing Teama* (EFT) kao pravnog lica.

Srpsko tužilaštvo, kako je objavljeno, 30. aprila je dobilo izvještaj

Antikorupcijskog tima o zloupotrebama u energetsom sektoru, a resorna ministarka **Zorana Mihajlović** je zatražila odgovornost „zbog štete od više stotina miliona dolara koju je pretrpela država”.

Prvo odjeljenje beogradske policije je 25. jula 2007. podnijelo krivičnu prijavu i protiv **Hamovića** i **Lazarevića**, u kojoj se navodi da su državu oštetili za 978.236.591 srpskih dinara. Predmet je godinama „ležao u fioci”, a policajci angažovani na njemu su sklonjeni u penziju, odnosno, na niže radno mjesto.

„Neki Vojin ili Vuk danas sigurno rade po zakonu. Pitanje je šta su radili kad su počinjali”, istakla je ministarka Mihajlović. „To vam je ono: 'Ne pitajte me za prvi million'. E pa mi hoćemo da vidimo gde je taj prvi million i kako se do njega došlo”.

VILE, JAHTA, ZEMLJIŠTE...

Vojin Lazarević u Crnoj Gori je vlasnik trospratne *Vile Beskuće* u Kotoru. Taj spomenik kulture III kategorije iz 1776, ukupne je površine 1.348 kvadrata.

Navodno je, prema izvještajima medija, *Beskuću* Lazarević kupio sredinom 1990-ih, dok u katastru nema podataka o načinu sticanja vlasništva.

Vila je, kako su pisale *Vijesti* sredinom prošle godine, bila pod hipotekom za kredit od 20 milion eura kod *Hypo Alpe Adria banke International* iz Klagenfurta. No, u međuvremenu je hipoteka izbrisana iz opisa tereta u katastru.

Lazarević posjeduje i jahtu *Sunseeker Predatora 108*, dužine 33 metra, čija je vrijednost, u zavisnosti od opreme i drugih detalja, oko desetak miliona eura. Navodno je iznajmljuje po cijeni od 86.300 eura za nedjelju dana.

Osim stana od stotinjak kvadrata u Dobroti, na njega se 2012. nije vodila neka druga imovina. Ali, na njegovog pokojnog oca su još registrovane nekretnine čija je vrijednost više desetina miliona eura – najmanje.

Vojin Lazarević je, prema podacima Uprave za nekretnine, bio vlasnik ili suvlasnik – kao osnov sticanja navedeni su nasljeđe i izvjesne „državnih organa” – nekoliko stotina hiljada kvadratnih metara zemljišta od Mrčevog polja u Jazu kod Budve, imanja u Grblju (Glavatičići, Kavač, Liješevići, Marovića potok), zatim u Đuraševićima u Tivtu, do imanja u Rosama i Mirkovima u Herceg Novom.

U porodičnom vlasništvu su pored *Beskuće* i *Pime*, takođe i vile ili palate *Tre Sorele* na Prčanju i *Bujović* u Perastu.

Stariji Lazarević je, koji je nosilac *Ordena Sv. Save* Srpske parvoslavne crkve, do 2008. bio vlasnik *Pluto exporta*, firme iz Kotora

Istragom u aferi *Nacionalna štedionica* – koja je u Srbiji vođena sredinom 2000-ih zbog sumnje da je Vojin Lazarević navodno učestvovao u pljački državne imovine od najmanje oko 34 miliona eura – utvrđeno je da je u povezanim transakcijama učestvovalo i preduzeće *Pluto International Company Limited*, registrovano na Grenadirskim Ostrvima, a osnivač je pored Vojina, bio i Vladan Lazarević.

Pluto International Company Limited i sada se u Privrednom sudu u Podgorici vodi kao firma osnivač *Pime*, društva za trgovine i usluge, izvoz-uvoz iz Kotora.

vijeća” koje je u Kotoru svečano dočekalo srpsku vojsku. Postaje lokalni korteš i poslanik režimske Narodne radikalne stranke, koja je na Cetinju obnovila *Crnogorsku banku* – u to vrijeme najmoćniju u Crnoj Gori.

Filip Lazarević je ne samo jedan od njenih glavnih akcionara već je u Kotoru i predsjednik *Bokeške banke*. Biznis je proširio vlasništvima u industriji gline, *Brodarskom Akcijskom društvu Boka*, štampariji, bio je i glavni urednik lista *Boka*, itd. U aprilu 1938. je nagrađen imenovanjem za senatora Kraljevine Jugoslavije.

Njegov nasljednik, advokat **Vladan Lazarević** (1917-2011), pristupio je 1990. Narodnoj stranci (NS). **Novak Kilibarda** je kasnije ispričao da je, tokom promotivne stranačke tribine u Radanovićima, zapazio „šarmantnog i vitkog gospodina, izgledao je kao stari engleski dendi” (*dandy* = kicoš, gizdelin).

Skupa sa Vladanom, tu je bio i Vojin, njegov sin. Tadašnji predsjednik NS-a – u knjizi **Slavoljuba Šćekića Kilibarda: Ispovijesti o deceniji koja je promijenila lice Crne Gore** – takođe ga opisuje: „Uočava se sinovljeva njegovana bradica, ona čiji se ekstenzitet ne dira, samo se rast dlake prekida do na milimetar iznad korijena. I momak obučen šimi, samo mu fizionomija nije baš intelektualno izoštrana prema građanskom korpusu njegove personalnosti”.

Uprkos komunizmu, nacionalizaciji i eksproprijaciji, Lazarevići su zadržali dio bogatstva u nekretninama koje im

Lazarević i Hamović su od 2001, kroz EFT-u i povezane firme, premrežili Balkan veletrgovinom strujom. I prethodnih godina, zbog sumnjivih transakcija, bili su mete istraga i prijava u više zemalja, no nikada protiv njih nije pokrenut sudskih postupak.

Situacija je po njih sada utoliko ozbiljnija iz razloga što se u Srbiji, pod vođstvom vicepremijera i *de facto* šefa svih tajnih službi **Aleksandra Vučića**, bez pardona hapse i optužuju tajkuni.

Kao opozicionar, Vučić je 2004. bio čelnik parlamentarnog *Anketnog odbora* koji je utvrđivao činjenice u trgovini električnom energijom (vidi okvir), ali nikakvi zaključci tada nijesu usvojeni jer je, prema njegovim riječima, „energetska mafija

kontrolisala dobar deo političara”.

Biznis u tijesnoj vezi sa politkom je dio porodične tradicije Vojina Lazarevića. Prema predanju, Lazarevići su porijeklom iz Raške, a u Kotor, odnosno Grbalj, doselili su za vrijeme Nemanjića. Vojinov ded **Filip Lazarević** završio je medicinu u Beču, no u karijeri se najmanje bavio strukom – zapravo bio je ljekar u *K. und K* vojsci.

Nakon sloma Austro-Ugarske, odigrao je krajem 1918. ulogu izafektiranog predsjednika „narodnog

USPOMENA IZ VLADE: Vojin Lazarević, nekadašnji ministar bez portfelja, i Dragan Šoć, nekadašnji ministar pravde

U POSAO SA STRUJOM IZ VLADE CRNE GORE

Izvodi iz stenografskih bilježaka sa sjednica Anketnog odbora radi utvrđivanja činjenica i okolnosti u trgovini električnom energijom i finansijsko-bankarskim poslovima, povezanim sa tom trgovinom, koje su u Skupštini Srbije održane 2004. godine.

ALEKSANDAR VUČIĆ: Kada ste prvi put ušli u posao uslužne prerade mazuta?

VOJIN LAZAREVIĆ: ... To je bilo 1998. godine, kada sam bio ministar bez portfelja u Vladi Crne Gore.

VUČIĆ: Da li je to reč o uslužnoj preradi mazuta u struju u *Termoelektrani-toplani Novi Sad*, za potrebe Crne Gore?

LAZAREVIĆ: Tako je...

VUČIĆ: Dobili smo informaciju da je taj posao 1998. bio zamaskiran kao *lon* posao, da bi se izbegle fiskalne dažbine, odnosno, da struja ne ide za Crnu Goru, već za Republiku Srpsku (RS). Imate li informaciju o tome? ...

LAZAREVIĆ: ... Ako me pitate da li je taj aranžman bio zakonit, smatram da jeste zato što su radili ozbiljni ljudi iz elektroprivreda Srbije, RS-a i Crne Gore. Tada sam bio ministar u Vladi i nisam se bavio neposredno ugovaranjem tog posla. Mogu da Vam kažem da nisam čuo posle toga da je bila neka istraga, da su utvrđene nepravilnosti, da je bilo ko oštećen.

VUČIĆ: ... Struja je otišla u Crnu Goru, tu nije bilo izvoznog posla, jer smo jedna država, da ne bi bilo plaćanje poreza i akciza, rečeno je da je struja izvezena u RS.

LAZAREVIĆ: Koliko znam, struja jeste izvezena u RS i Crna Gora je imala stabilan aranžman o kupovini i viškovima električne energije od *Elektroprivrede RS*, od koje je kupovala i pre i kasnije.

VUČIĆ: Sigurni ste da je taj posao završen preko RS? Pošto mi imamo informaciju da je drugačije završen, da je završen na volšeban način, kako se ovde kaže, „nalogom **Mihalja Kertesa** *Carinarnici Novi Sada* obavi carinskog zaduženje sagorelog mazuta“, bez obzira na nedostajući dokaz da je struja zaista otišla u RS.

LAZAREVIĆ: Šta je bio g. Kertes u to vreme?

VUČIĆ: Direktor Savezne uprave carina (SUC).

LAZAREVIĆ: Pretpostavljam da je onda SUC bila organ koji je imao pravo da to obavi. Nemam informaciju da je g. Kertes morao da naređuje da se tako uradi, kako Vi to kažete, zbog nekompletne ili nedostajuće dokumentacije. Ako imate takvu dokumentaciju, bilo bi dobro da se i to raspravi... Kako sam vam pomenuo s početka obraćanja ovom telu, 1998. godine se više nisam bavio biznisom, nego sam 1998, 1999. i 2000. bio u Vladi Crne Gore. Pošto ste Vi tada bili u Vladi Srbije, znate da odnosi između rukovodstava Srbije i Crne Gore nisu baš bili idealni. Nisam bio u to vreme baš omiljen u krugovima vlasti u Srbiji. Ako pregledate dokumentaciju, videćete da je do 1997. firma *Pima* radila. Od 1998, 1999. i 2000. nema nijedne fakture, ništa se nije dešavalo, naprosto, zato što ja nisam bio u Beogradu, bio sam u Vladi Crne Gore...

VUČIĆ: Da li ste poznavali pokojnog Željka Ražnatovića?

LAZAREVIĆ: Da.

VUČIĆ: Da li ste trgovali sa njim?

LAZAREVIĆ: G. Ražnatović je preko neke od svojih firmi, ne sećam se više koje, s vremena na vreme kupovao derivate nafte i od [moje] firme *Pima* Beograd.

VUČIĆ: Na koji način se odvijao promet? Kako se odvijalo plaćanje?

LAZAREVIĆ: Novcem.

VUČIĆ: Naravno, novcem. Pitam da li je išlo preko računa ili u kešu?

LAZAREVIĆ: Išlo je pod zakonom predviđenim uslovima.

je ostavio Filip Lazarević, vjerovatno i iz razloga što je on jedno vrijeme bio zatvoren od strane italijanskih okupacionih vlasti. Naslijedili su, između ostalog, veći dio skupocjene palate *Pima* (arhitektonski spomenik II kategorije iz 14-16 vijeka).

I dok je Vladan vodio advokatsku kancelariju, Vojin je gimnaziju i fakultet

završio u Beogradu. Bio je u trgovačkoj mornarici, usavršio je engleski, potom se priključio kancelariji svog oca. Početkom 1990-ih, Lazarevići su donatori NS-a. Kilibarda svjedoči da će se između Vojina i **Predraga Drecuna**, kada je preuzeo Izvršni odbor NS-a, „uspostaviti intimna veza koja se neće prekidati“.

Firmu *Pima* u Kotoru Vojin Lazarević je osnovao 1991, da bi naredne godine, nakon uvođenja međunarodnih sankcija, kako je jednom prilikom rekao, počeo uvoz nafte i benzina.

Takvim lukrativnim poslom nije se mogao baviti niko bez diskretnog ali jedino punovažnog odobrenja

Vlade **Mila Đukanovića**. Vjeruje se kako je „oficir za vezu” vlasti i Lazarevića bio i **Andrija Perišić**, bivši gradonačelnik Kotora, DPS poslanik i ministar za saobraćaj i pomorstvo, ali je kasnije saradnja uzdignuta na veći nivo: kontakte je održavao zemljak, Grbljanin **Svetozar Marović**.

Savezni i republički poslanik NS-a Vojin Lazarević je bio u dva saziva, te predsjednik jednog od odbora Skupštine SRJ. Nosilac je diplomatskog pasoša SRJ. Kancelarije *Pime* je otvorio i u Beogradu, najprije na Terazijama, potom u zgradi *Genexa*. Za raščišćavanje, kako da kažemo, „poslovnih nesporazuma”, sa osobama poput **Arkana** kod njegovih šefova u

Krivokapićem) *Aerodroma CG*, no svakako najznačajnije je da je postao predsjednik Skupštine akcionara *Elektroprivrede Crne Gore* (EPCG).

U to vrijeme počinju prvi poslovi Vuka Hamovića sa Crnom Gorom. Prema Hamovićevim riječima, „Vojina poznajem od ranih 1990-ih” (TV IN, 2008). Američka vlada je 11,9 miliona dolara uplatila Crnoj Gori radi eliminisanja duga za električnu energiju, kupljenu od Elektroprivrede Republike Srpske (EPRS).

Dio javnosti vjeruje da je Lazarević dostavio Hamoviću insajderske informacije na osnovu kojih je, preko svoje firme, profitirao na način što se uključio u naplatu kredita prema

kompanija iz Crne Gore struju proizvedenu u BiH (Republici Srpskoj) kupovati preko EFT-e.

Iako uvozi trećinu potrebne struje, EPCG se tada nije, kao ranijih godina, prijavila na tendere za kupovinu viškova od elektroprivreda u regionu, čime je EFT-i dozvolila da otkupi tu struju i istu joj prodaje po višoj cijeni.

Već prve godine poslovanja EFT je imala obrt od 195 miliona dolara. EFT-a je kilovat struje EPCG-u ubrzo naplaćivala skuplje nego na evropskoj berzi. Cijena struje koju je EFT-a isporučivala Crnoj Gori je sa 25,5 eura za megavat 2001. naredne skočila na preko 30,9 eura, da bi do 2007. porasla na 67 eura.

Vjероватно tačna informacija iz medijskih napisa da je Lazarević 2006. donirao veći iznos (navodno 500.000 eura) *Bloku za zajedničku državu* – gdje je jednu od važnijih uloga odigrao predsjednik njegove matične NS **Predrag Popović** – nije pokvarila utemeljene poslovne relacije sa moćnicima iz DPS-a koji kontrolišu EPCG.

Iako je Lazarević 2005. istupio iz EFT-e, nastavio je da preko svoje firme *Rudnapda* prodaje struju Crnoj Gori. Od 2007. do sredine 2012. Lazareviću je isplaćeno najmanje 32,9 a Hamoviću 92,9 miliona eura, ili više od polovine novca koje je EPCG isplatila svim dobavljačima.

MANS je prošle godine tvrdio da je Lazarević „EPCG-u prodavao najskuplju struju po prosječnoj cijeni od 68 eura po megavat-satu”. Iz EPCG-a su oštro kritikovali analizu MANS-a o nabavkama struje, ali nijesu negirali da je Lazarevićev *Rudnap* u 2011. sa čak 22,5 odsto učestvovao u ukupnom crnogorskom uvozu električne energije.

Lazarević je bio jedan od zapaženijih aktera *Samita 100 biznis lidera regiona – Dogovor za novo doba* koji je 23.-24. maja ove godine održan u Bečićima. Pokrovitelj samita je bio Milo Đukanovića, a Lazarević domaćin „radnog stola” o energetici.

Vladimir JOVANOVIĆ

NIŠTA BEZ NJIH: Milo Đukanović i Svetozar Marović

srpskom policijskom establišmentu, angažovao je Kilibardu.

Lazarevićev dosije u koalicionaloj Vladi **Filipa Vujanovića** počinje 5. februara 1998, kada je izabran za ministra bez portfelja; druga dva člana iz redova NS-a bili su **Predrag Drecun**, potpredsjednik za poslove privatizacije, te **Budimir Dubak**, ministar za kulturu.

U Vladi je Lazarević, kao ministar a potom i premijerov savjetnik, ostao do 15. marta 2001. kada je „razriješen na lični zahtjev”. Ove činjenice ne osvjjetljavaju njegovu stvarnu ulogu. Naime, Lazarević je imenovan u upravne odbore *Jugopetrola* i (u paketu sa sugrađaninom **Rankom**

EPCG-u, sa računicom da, bez obzira na kašnjenja, profit obezbjeđuje velikim diskontom kod isporučioaca. Kada su Amerikanci avgusta 1999. uplatili prvu tranšu EPRS-u, iz EPCG-a su ih pismeno obavijestili da novac treba preusmjeriti na račune Hamovićevog *GML Internationala*.

Kao premijerov savjetnik i predsjednik Skupštine akcionara EPCG-a, Lazarević je sa Hamovićem postao dioničar EFT-e, osnovane 13. oktobra 2000. godine. U oglednom primjeru najtežeg konflikta interesa, uveo je EFT-u u Crnu Goru.

On je, kako su ocijenili nezavisni analitičari, sam sa sobom ugovorio posao kojim će najveća državna

Malo je da ode

Jasno je – ma ko da ga pritisne Đukanović ne smije da ode. Zbog straha se i vratio na premijersku funkciju. Šta mu je sve na leđima – od *Kombinata* do nerazriješenih ubistava. Propustio je sve dobre šanse da se povuče. I sad je talac sopstvene politike i brojnog kriminalnog bratstva, koje štiti decenijama.

Baš zato što je Đukanović u politici bivši čovjek, balon od helijuma koji bi svakog trena mogao pući, svašta bi moglo biti u mjesecima koji slijede - nasilja prema neistomišljenicima, nereda zbog narastajućeg siromaštva. Kasa je prazna, novca nema, a glavni preduzetnici Šarić, Kalić i Keljmenđić su ili u bjekstvu ili u zatvoru...Nevolje su velike. Vidi se to na vođi.

Pogled mu je umoran. Ruke nervozno vrti dok pojašnjava u parlamentu da neće otići sa funkcije 13. jula. Pokušava da bude duhovit. To je opasna faza za diktatore na zalasku. Junači se i poručuje da se neće povijati pred Briselom, kao što su se neki savijali pred Beogradom. On, nikad, nije. Svaka mu je istina ovakva.

Brane ga vatreno još samo *Farma*, Beba i otpisani Kusovac. Tu su i sijamski blizanci spojenih mozgova *Antena-Analitika*. Ne zna se ko je tužniji. Koalicioni partner mudro poručuje da smjena vlasti ne bi bila katastrofa, da je Lekićev rezultat dokaz da su promjene moguće, da opozicija sazrijeva. Još jedan znak da ima nešto u priči da moćne svjetske adrese okreću glavu od Đukanovića.

Predsjednik SNP-a, koji je premijeru i postavio pitanje o ostavci, kazao je da je to uradio jer *postoje ljudi i u vlasti i u opoziciji koji imaju dobre informacije iz međunarodne zajednice*. Nebojša Medojević je po običaju direktiniji - Brisel traži od Đukanovića da ode. Ovo su demantovali i Ministarstvo vanjskih poslova i Brisel.

Prema jednom izvoru, Đukanovića plaše izvještajem *Europol*a, u kojem se navodno vidi i njegova uloga u famoznom 3D – švercu duvana, droge i dijamanta. Slučaj Sanadera je ništa u poređenju sa ovim, kaže sagovornik *Monitor*a.

Ali, manje je bitno šta je ko rekao Đukanoviću. Strateški, region ulazi u novu fazu. Hrvatska je u Uniji, a Srbija uskoro počinje pregovore, čime se otklanja jedan od glavnih faktora nestabilnosti na Balkanu. EU i SAD sada mogu temeljnije da se bave Crnom Gorom i njenim suštinskim nevoljama. Stav da je ovdje nužna promjena sistema, prelazak iz totalitarnog

u otvoreno društvo u kojem je vlast smjenjiva, već se nazire. A za to nije dovoljna samo promjena ličnosti na vrhu, iako se i to podrazumijeva.

Taj novi pristup već je krenuo. Formalno Brisel je priznao predsjedničke izbore, ali je sumnja u legitimnost ostala. Data je puna podrška zahtjevima opozicije i civilnog sektora da se afera *Snimak* istraži do kraja i da se sprovede sveobuhvatna revizija izbornih pravila. Traže se i hitne izmjene Ustava radi reforme pravosuđa.

Posljednji udar DPS-u stigao je od Venecijanske komisije i to kroz prijedlog da se kvalifikovanom većinom u parlamentu biraju državni tužilac, ustavne sudije i četiri člana Sudskog savjeta. Time se uskraćuje vladajućoj partiji mogućnost ne samo da sama bira, već i da blokira izbore za glavne funkcije u pravosuđu. Tako bi bilo moguće da opozicija i SDP izglasaju rješenja.

Međunarodni zvaničnici su i ranije više puta prozivali vlast zbog glumljenja borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala i gušenja medijskih sloboda. Manje glasno, ali ne i manje snažno, protestovali su zbog davanja nezakonite državne pomoći propalim of-šor firmama sumnjive vlasničke strukture i režimskoj *Pobjedi*.

Prelazak iz zarobljenog u otvoreno društvo nije moguć sa Đukanovićem. Svi to znaju. Nije dovoljna ona iluzija SDP-a da se sistem našminka i da se do promjena može doći boljom kadrovskom kombinatorikom. Tako što bi, recimo, gradonačelnika Podgorice poslali na neko ambadorsko mjesto, a premijera sklonili sa čelne funkcije.

Poslije ovih mračnih četvrt vijeka Crnoj Gori treba mnogo više i od *sanaderizacije* - vladavina prava, obuzdavanje endemske korupcije i totalne kontrole nad ekonomskim resursima, represivnim i propagandnim aparatom. Priprema prvih slobodnih izbora. Artikulisanje i jačanje demokratske alternative čemu Miodrag Lekić već daje pečat. I, konačno, okupljanje svih antirežimskih snaga oko jednog cilja - slobodne, demokratske Crne Gore.

Piše: Milka TADIĆ-MIJOVIĆ

Poslije ovih mračnih četvrt vijeka Crnoj Gori treba mnogo više od sanaderizacije

Jer uvijek donosi više...

CKB keš kredit

+

POKLON
CKB peškir
za plažu

● čak i do **10.000 EUR** bez žiranata

● do **15.000 EUR**

● do **7 godina**
rok otplate

- Velika poklon akcija i ovog ljeta donosi više... Novi **CKB keš kredit** omogućava iznose čak i do **15.000 EUR**, uz mogućnost odobravanja do **10.000 EUR** bez žiranata sa dužim rokom otplate do **7 godina**, kao i posebne povoljnosti za **zaposlene na određeno vrijeme**.
- Već danas aplicirajte za CKB keš kredit u najbližoj poslovnici Vaše Banke, pridružite se velikoj ljetnjoj akciji, preuzmite poseban poklon* - **CKB peškir za plažu...**

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA
member of **otp** group

www.ckb.me

*Informacija o ovom proizvodu nije potpuna. Količina poklona uz CKB keš kredit je ograničena. Nominalne kamatne stope (NKS) nisu jednake efektivnim (EKS) i na godišnjem nivou iznose od 11,99%. Odobravanje CKB keš kredita zavisi od bodovanja prema internim kriterijumima Banke i Opštih uslova poslovanja. Banka zadržava pravo promjene uslova tokom trajanja promotivne akcije kao i pravo promjene perioda trajanja. Za više informacija o CKB keš kreditima, uslovima i načinu apliciranja posjetite najbližu filijalu CKB-a, naš website www.ckb.me ili pozovite CKB Call Centar 19894.

NJIHOVE GODINE

BAJKA POPLOČANA KRVlju i SUZAMA NJIHOVIH ŽRTVA: Proslava rođendana DPS-a

Kula od laži

Sve i kad bi još 23 godine vladao, a neće, Đukanović i njegova partija ne mogu da zatru tragove sopstvenog mukotrnog rada na stvaranju uslova za proizvodnju rata za mir. Potpirivanje srpskog nacionalizma i prodavanje laži da se napadom na Dubrovnik brani Jugoslavija koraci su kojima je prohodala Demokratska partija socijalista

I taj nam je kamen pao sa srca - premijer **Milo Đukanović**, kaže, neće podnijeti ostavku. Skoro pola života proveo je na vlasti i - malo mu je. Kažu da to biva tako. Nepogrešivo je mladi član Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije znao da se do vlasti prećicom može ako se ručica da Slobodanu Miloševiću; znao je kad se ispod tog šinjela mora izaći; kad omrznuti kad zavoljeti šah, kad ugledati „realnost” na Kosovu... Samo sad neće da zna da prolazi.

Predsjednik SNP-a **Srdan Milić** pitao je Đukanovića na premijerskom satu je li tačna informacija da će 13. jula podnijeti ostavku na funkciju predsjednika Vlade. „Želio sam da odgovor na to pitanje ostane moja tajna do 13. jula. Međutim, neumitni procesi demokratizacije i nadasve izuzetna obaviještenost pojedinih političkih

lidera u Crnoj Gori i pojedinih medija su tu moju nadu pretvorili u iluziju. Dakle, da vas onda ipak obavijestim – neću podnijeti ostavku i molim vas da o tome ne govorite nikome”, odgovorio je Đukanović. Njegovoj pastvi u parlamentu trebalo je parče sekunde da shvati kako je šef bio duhovit. I njima i njemu prirodnije je kad je bezobrazan i odbrusi da se nešto može okačiti „mačku na rep”.

Na pitanje zastupnice Pozitivne **Azre Jasavić** - da nema neke veze nesposobnost administracije, na koju se i sam žali, sa kadrovskom politikom oslikanom u aferi *Snimak* - Đukanović je smislio državnički odgovor: Ne, to je mjera ekonomskog i demokratskog razvoja Crne Gore. Neće biti. Svaka ptičica zna da je u DPS-ovoj mašineriji podobnost, a ne sposobnost glavna preporuka za državnu službu. Banalna

je neistina da u Crnoj Gori nema boljih od onih koje je ustoličio Đukanović. Ako u Crnoj Gori nema, na primjer, boljih pravnika od predsjednice Vrhovnog suda, pravo, kao takvo, ovdje treba ukinuti.

Pohvalio se Đukanović u parlamentu i kako ga građani 23 godine poznaju i 23 godine mu daju povjerenje. On zna kako.

Protekle sedmice svečanim koktelom u parku ispred sjedišta Partije u Podgorici, obilježene su dvadeset dvije godine postojanja Demokratske partije socijalista Crne Gore. Zvanična partijska istorija kaže da je Prvi, osnivački, Kongres DPS-a održan u dva dijela - 20. oktobra 1990. i 22. juna 1991. godine. Krasila ih je vazda demokratija, „nakon ankete koja je sprovedena među članstvom” na drugom dijelu Kongresa Savez komunista Crne Gore preimenovan je u Demokratsku partiju socijalista. Ko je u to doba bio punoljetan zna: u prvoj epizodi ime partije nijesu promijenili zato što im je trebalo na izborima održanim između dva dijela Kongresa. Komunistička partija tada se u Crnoj Gori dobro kotirala. Procjena je bila dobra - osvojili su 83 od 125 mandata u Skupštini Crne Gore.

Početak devedesetih - u dvije tri riječi stane. „Raspala se SFRJ. Crna Gora je ipak uspjela da očuva unutrašnji mir. Demokratska partija socijalista se zalagala za opstanak druge Jugoslavije, makar dok se građani Crne Gore neposredno ne izjasne da li su za zajedničku državu ili ne. Na referendumu održanom 1992. godine, za opstanak zajedničke države izjasnilo se 95,65%, dok je protiv bilo 8755 ili 3,14 odsto birača”. Bila je to izuzetna priredba, moglo se glasati po osamnaest puta, protivnici ideje da „Crna Gora ostane u Jugoslaviji sa onima koji to žele”

proглаšeni su ustašama. Zapakovali su nas u SRJ, poslali na Dubrovnik.

„DPS se zalagala za mirno, u ustavnoj i demokratskoj proceduri, rješavanje jugoslovenske državne i političke krize. DPS je u ovom periodu uspjela da očuva mir, kao osnovnu pretpostavku razvoja i minimalnu socijalnu sigurnost građana”. Vikend ratnici su sijali smrt i silovali po Bosni, namirnice su se kupovale na tačkice. **Ratko Mladić i Radovan Karadžić** su, do posljednje granate u Bosni, bili strateški partneri naših vlasti.

Poslije su se razišli. Poraženi **Momir Bulatović** osnovao je SNP. Kasnije je potanko objasnio kako je Milo Đukanović, nakon veoma loše početne pozicije, nadjačao u partiji. Kupovinom i ucjenom već duboko korumpiranih partijskih saboraca.

Umeđuvremenu su se od velikosrpskih perjanica ispilili borci za nezavisnu Crnu Goru. „Ostvarili smo pobjedu koju smo čekali

punih 88 godina, a koja je značila stvaranje nezavisne države Crne Gore”. Osvrćući se na svijetle partijske puteve Đukanović je primijetio: „Mukotrpno smo artikulisali svijest o važnosti očuvanja mira za nacionalne interese Crne Gore. Još mukotrpnije smo artikulisali politiku obnove državne nezavisnosti i potrebu da tu državnu nezavisnost obnovimo baš na takav način na kakav smo je obnovili”.

Sve i kad bi još 23 godine vladao, a neće, Đukanović i njegova partija ne mogu da zatru tragove mukotrpnog rada na stvaranju uslova za proizvodnju rata za mir. Potpirivanje srpskog nacionalizma i prodavanje laži da se napadom na Dubrovnik brani Jugoslavija koraci su kojima je prohodala Demokratska partija socijalista. Pod njihovom sigurnom rukom jeli smo korijenje i kukali zbog nepravednih i ničim zasluženih sankcija međunarodne zajednice. Kadrovi DPS-a vodili su policiju koja je poslala u

Milan Popović: „Afera *Snimak* i afera KAP iako su, nažalost, samo afere, a ne veliki procesi pred sudom ‘brutalno očigledno’ pokazuju da su vrhovi DPS-a, a samim tim i vrhovi vlade u Crnoj Gori najopasnija zločinačka organizacija iz člana 401 Krivičnog zakona Crne Gore”

NIKAD SLOBODE

Slavko Perović, lider Liberalnog saveza Crne Gore, 1997. u vrijeme rascjepa u DPS-u:

- Ako se na to minijaturno političko tlo, bez istinskih građanskih tradicija, nakalemi jedna despotska vlast, gotovo da nema nikakve šanse da se ona ikada makne. To je jedan od najbitnijih razloga našeg podozrenja prema g. Đukanoviću. Mi se plašimo da je on već zaokružio strukturu moći, koja će mu omogućiti ličnu vlast i sve što iz nje proizilazi, gotovo kao u Titovo vrijeme, bez ograničenja mandata. Već sada, od njegove vlade direktno zavisi 380.000 ljudi. Crna Gora ima oko 620.000 stanovnika. Neću da živim u društvu u kojem mi neko nešto daje, neku milostinju, mjerila se ona sa nekoliko stotina ili nekoliko miliona maraka. Želim da živim u društvu u kojem mogu da zaradim i da znam što je moje i da to što je moje bude zaštićeno pravnom normom. Upravo DPS je svih ovih godina sprečavao konsultisanje takvog ambijenta. Zbog mogućnosti apsolutne kontrole nad njima. Nekad je davao Tito, sad daje Milo, a slobode nikad.

smrt bosanske izbjeglice i mučila ratne zarobljenike u Morinju. Kadrovi DPS-a omogućavaju, evo dvije decenije, da ratni zločini prođu bez kazne.

Pohvalio se vođa DPS-a i razvojem demokratije. „Danas kada čujete kritike, i iz naših redova i van naših redova, to nas ispunjava zadovoljstvom jer i to je dio našeg ostvarenja. Danas imamo državu kao kuću u kojoj je više nego dozvoljeno da se čuju najrazličitija mišljenja o sadržini i kvalitetu naše državne politike...” Neodvojiv dio tog ostvarenja je grob glavnog i odgovornog urednika **Dana Duška Jovanovića**. Visoki dometi te vrste slobode su šipke i šamari po glavama novinara, neprekidne i sve intenzivnije hajke na nepodobne novine. Nevladine organizacije fini su ukras za demokratiju. Čim pomenu korupciju, pretvaraju se u državne neprijatelje.

Đukanović je poručio da svi u Demokratskoj partiji socijalista mogu biti ponosni na ostvarenja partije između dva rođendana. „U tom periodu DPS je još jednom potvrdila snagu na parlamentarnim izborima. DPS je pobijedila na više lokalnih

izbora. I u finalu, DPS je dala presudan pečat pobjedi **Filipa Vujanovića** na predsjedničkim izborima”. Još da nije tog đavoljeg *Snimka* kojim je dokumentovano sve ono što svako u Crnoj Gori decenijama zna - partijsko zapošljavanje, partijska socijalna pomoć, partijske nadoknade za štetu

od elementarnih nepogoda, sistematsko otežavanje svih oblika života izvan DPS-a - magična su formula opstanka te partije na vlasti.

Profesor **Milan Popović** u izjavi za *Monitor* podsjeća da je DPS jedina partija od svih ostataka Komunističke partije Jugoslavije i jedina od svih partija iz jednopartijskih socijalističkih režima koja je samo uz promjenu imena ostala na vlasti svih ovih 22 godine. Po njegovim riječima, svaka objektivna analiza mora da istakne „ekstremnu adaptabilnost” te partije kao recept njene dugovječnosti. Ubilježili su prelaze sa socijalističke na ideologiju

kapitalizma i to neoliberalnog, sa jugoslovenstva na velikosrpstvo i sada na pomalo agresivno crnogorstvo. Sve ono što DPS predstavlja kao mudrost i odgovor na izazove vremena, kao što su zasluge za nezavisnost nosi sa sobom „mračni faktor” ratnih zločina i zločina privatizacije. „Taj ‘mračni faktor’, upravo zato što nijesu doživjeli smjenu, bio je i ostao glavni faktor blokade u Crnoj Gori.

Afera *Snimak* i afera KAP iako su, nažalost, samo afere, a ne veliki procesi pred sudom brutalno očigledno pokazuju da su vrhovi DPS-a, a samim tim i vrhovi vlade u Crnoj Gori najopasnija zločinačka organizacija iz člana 401 Krivičnog zakona Crne Gore”.

Svečanom koktelu povodom Dana Partije, objavio je DPS, prisustvovali su članice i članovi organa Partije, predstavnici diplomatskog kora, koalicionih partnera, medija, predsjednici opština, prijatelji i partneri Partije. Na propratnim fotografijama cackle se, pored ostalih, predstavnik uspješne privrede **Dragan Brković**, humanista **dr Miomir Mugoša** i ravnopravni politički partner **Ranko Krivokapić**. Kao u bajci. Popločanoj krvlju i suzama.

Miloš BAKIĆ

Pljačka ih je održala

Uz blagoslov i organizaciju vlasti švercovani su - oružje, duvan, ljudi, droga, automobili... Redovno su kradeni izbori i temeljno opljačkani najznačajniji resursi. Sve im je to prolazilo zahvaljujući i žmurenju Evrope. Dobro je što je na red za krađu došla evropska struja – valjda im otvori oči

Prošlo je petnaest dana od kako je ozvaničen Vladin zahtjev da se u *Kombinat aluminijuma* uvede stečaj.

Tri državne energetske kompanije - *Montenegrobonus*, *Elektroprenos* i *Elektroprivreda* – istovremeno vraćaju struju koju je Crna Gora dva mjeseca krala iz sistema evropske interkonekcije. Do danas niko nije podnio ostavku, niko nije smijenjen, a nema ni uhapšenih.

Premijer **Milo Đukanović** kaže da za krađu nije znao, ali obećava da će država platiti struju koju je nezakonito potrošio *Kombinat*.

„Nisam se udubljavao u sve detalje, ali sam znao da se neka struja troši”,

kazao je. Neko će mu, možda, i povjerovati.

Za nas ostale, mnogo je zanimljivije ono što je Đukanović govorio zagledan u budućnost. „Formule kojima smo savladavali probleme u 20. vijeku su nevažeće za 21. vijek”, kazao je lider DPS na proslavi 22. rođendana vladajuće partije, objelodanivši da se „političkim tehnikama i instrumentima iz prošlog vremena ne mogu rješavati izazovi novog vremena“.

Šta će biti ako Đukanović svojim potonjim besjedama zaista priziva promjenu *formula*, političkih *tehnika* i ekonomskih *instrumenata*, kojima se on i njegova partija na vlasti drže gotovo četvrt vijeka? Da bi, posebno

mlađi čitaoci, imali jasniju predstavu - evo nekoliko karakterističnih primjera tog političko-ekonomskog modela.

Uoči, tokom kampanje neposredno nakon prvih višepartijskih izbora u Crnoj Gori (decembar 1990) vladajući DPS, tada pod imenom Savez komunista CG, zdušno je pomagao **Slobodanu Miloševiću** i njegovom režimu u Beogradu da obesmisli pokušaje savezne vlade **Anta Markovića** da ekonomskim i političkim reformama sačuva SFR Jugoslaviju. To je podrazumijevalo i ilegalan upad u monetarni sistem (iz zajedničkih deviznih rezervi *isisane* su gotovo dvije milijarde dolara), podršku trgovinskoj blokadi

Srbije prema Sloveniji i Hrvatskoj, osporavanje nadležnosti Predsjedništva SFRJ sve dok u njemu nije obezbijedena prevlast Miloševićevih sljedbenika...

Kreću, potom, DPS-ove ratne igre, a sa njima i švercerski biznisi, danas poznati kao – tranziti. Počelo je sa oružjem. **Novak Kilibarda** svjedoči kako je njegova Narodna stranka sa DPS-om dijelila odgovornost za šverc oružja u BiH. „Dragi moj profesore, kao

DPS-OV/RAT ZA MIR: Ratnici na dubrovačkoj rivijeri

što znaš, optužuje se Crna Gora da Srbima ubacuje oružje u Hercegovinu... Pa predlažem da NS preuzme odgovornost na sebe ako dođe do direktne optužbe da je naša vlast kriva”, prisjeća se Kilibarda zahtjeva koji mu je stigao iz vrha crnogorske policije. A on ga je prihvatio.

Vlast je sa švercom oružja nastavila i po završetku ratova.

U oktobru 2002. u Rijeci je na crnogorskom brodu *Boka Star*, tek pristigliom iz Bokokotorskog zaliva, policija zaplijenila 17 kontejnera vojnog tereta namijenjenog Iraku. Kršeći međunarodne sankcije Vojska Srbije i Crne Gore je **Sadamu** spremila: eksplozivno punjenje za višecijevne bacače raketa Orkan, gorivo za rakete SCUD, rezervne djelove za topove i barutna punjenja za topovske granate... U Podgorici – muk.

Baš kao što je vlast ćutala i 1991, dok su vojne jedinice pod njenom komandom žarile i palile (i bukvalno) dubrovačkim zaleđem.

Odmah poslije početka dubrovačke operacije 1. oktobra 1991. bilo je vidljivo da vojska u Konavlima i okolini Dubrovnika nemilosrdno pljačka imovinu. Javno bez ikakvog stida, po Boki i Crnogorskom primorju vršljale su mnogobrojne grupe razbarušenih i raskopčanih vojnika koji su vukli i dovozili razne opljačkane stvari sa područja ratišta”, svjedočio je o zločinima **Nikola Samardžić**, kapetan duge plovidbe i bivši ministar inostranih poslova Crne Gore. „Pored privatne pljačke, armija je organizovala pljačku po svojoj liniji i za svoje potrebe. Opljačkane su krave i oprema iz poljoprivredne farme u Konavlima i najveći dio predat u Danilovgradu. Opljačkan je organizovano međunarodni aerodrom Čilipi i oprema predat aerodromima u Podgorici i Tivtu. U Budvi, Tivtu i Baru vidio sam jahte i motorne čamce,

NAJNOVIJA ŽRTVA VIŠEDEцениJSKE PLJAČKE: Kombinat aluminijuma

koji su opljačkani sa sidrišta i marine rijeke Dubrovačke...”

U maju 1992. Srbiji i Crnoj Gori (tadašnja SRJ) uvedene su ekonomske sankcije UN, a *tranzitni biznisi* su procvjetali. **Momir Bulatović** se hvalio kako je on sa predsjednikom Albanije **Salji Berišom**, otvorio *naftovod* preko Skadarskog jezera. Domaći šverceri su mogli da se uključe u posao tek kada bi im firma *Transart*, u ime Vade izdala potvrdu na kojoj je pisalo: „Dozvola za prevoz nafte iz Albanije”. Zarada se dijelila po formuli: državi 70, a dobavljaču 30 odsto profita. Taj je posao proizveo prve crnogorske milionere.

Na red je stigao duvan. Ekonomista **Mladen Dinkić** tvrdi da je sve započelo projektom *crnogorski marlboro* koji je, uz saglasnost ovdašnjih vlasti, organizovao i finansirao **Jezdimir**

U Crnoj Gori je zaživjela nova turistička ponuda

- bjeguncima od pravde nudi se udoban smještaj, originalna dokumenta sa lažnim imenima i stalna policijska zaštita. Prvi su tu ponudu isprobali **Paolo Savino**, **Frančesko Dela Tore** i njihovi saradnici iz *Camorre* i *Sacra Corona Unite*

Vasiljević.

„Realna proizvodna cijena”, tvrdi **Dinkić**, „iznosila je oko 0,2 marke po paklici, a on je na ulicama Italije prodavan po 2,5 marke”.

Posao je poprimio neslućene razmjere. Italijanski dnevni list *Giornale* objavio je da su *plavuše*, brzi gliseri u koje može da stane do 400 boksova cigareta (jedan boks – 500 paklica), samo tokom 1994. preko Jadrana plovili više od 1.500 puta. Nikad prazni.

Zahvaljujući **Đukanoviću** i njegovim saradnicima (jedan spisak tih ljudi ponudio je svojevremeno **Đuzepe Šelzi**) u Crnoj Gori je zaživjela nova turistička ponuda - uz udoban smještaj, korisnicima ovih usluga garantovana su originalna dokumenta sa lažnim imenima i stalna policijska zaštita. **Paolo Savino**, **Frančesko Dela Tore** i njihovi saradnici iz *Camorre* i *Sacra Corona Unite* prvi su se uvjerili u kvalitet ponude koju su kasnije koristili i **Stanko Subotić**, **Zvezdan Terzić**, **Darko Šarić**, **Naser Keljmendi** sa sinovima, **Taksin Šinavatra** (njegov aranžman bio je djelimično izmijenjen) i nepoznat broj ruskih biznismena sa moskovskih i Interpolovih potjernica.

Priča o švercu tu nije završena. Prije deset godina osiguravajuća društva su preko Interpola i Europolu potraživala više od 130 hiljada ukradenih vozila za koja se pretpostavljalo da su na Balkanu. Prema njihovim procjenama, polovina ukradenog nalazila se na

prostoru Crne Gore. Neka su tu i danas. Naši su imali objašnjenje: „Izbacivanjem Uprave carina SRJ iz Svjetske carinske organizacije, ni na koji način nijesmo bili u mogućnosti da vjerodostojnije provjeravamo vozila koja su sa aspekta Interpola ukradena ili utajena”. I tačka.

Mlađan Dinkić tvrdi da je duvanski posao započeo projektom *crnogorski marlboro* koji je, uz saglasnost ovdašnjih vlasti, organizovao i finansirao Jezdimir Vasiljević. „Realna proizvodna cijena”, tvrdi Dinkić, „iznosila je oko 0,2 marke po paklici, a on je na ulicama Italije prodavan po 2,5 marke”

Nekle druge priče nijesu ni komentarisali. Tako svojevrsni zavjet ćutanja prati tragediju putnika sa broda *Miss Pat*. Brod je sredinom 1999. krenuo ka italijanskoj obali sa stotinjak Roma iz Srbije i Kosova, koji su ilegalno, bez dokumenata, krenuli u „obećani svijet”. Brod je potonuo, more je mjesecima izbacivalo leševe nesretnih putnika, a crnogorsko pravosuđe do danas nije donijelo presudu protiv osumnjičenih za taj zločin.

U sjenci takvih događaja ostaje podsjećanje da je Rusija prije 12 godina Crnu Goru stavila na „crnu listu zemalja za of-šor poslovanje”, ili tvrdnje čeških obavještajaca da su preko Crne Gore oprali makar 100 miliona.

Uz blagoslov i organizaciju ovdašnjih vlasti godinama su švercovani - oružje, duvan, ljudi, droga, automobili... Redovno su krađeni izbori i temeljno opljačkani najznačajniji resursi. Sve im je to prolazilo zahvaljujući i žmurenju Evrope. Dobro je što je na red za krađu došla evropska struja – valjda im otvori oči.

Zoran RADULOVIĆ

DVORSKE IGRE

U niskom letu

Zašto je premijer prekomandovao supruga ministarke odbrane

Sedmostruki premijer Crne Gore **Milo Đukanović** prizemljio je devetostrukog direktora *Montenegro Airlines-a*: nakon devetnaest godina rukovođenja nacionalnom avio-kompanijom **Zoran Đurišić** je smijenjen. Mediji pišu – od prvog dana jula, zauzimaće mjesto direktora predstavništva firme u glavnom gradu Francuske (zamijenice višegodišnjeg direktora **Rajka Uskokovića**). Bez obzira što Pariz, Šanzelize broj 120, zvuči romantično, riječ je o kazni. Zbog čega?

Iako formalno obrazloženje Vlade javnost nije dobila, mogao bi se steći utisak da je Đurišić ražalovan zbog lošeg poslovanja kompanije, prevashodno velikih dugova. Tako firma, osnovana 24. oktobra 1994. godine, duguje dvadesetak miliona eura, dok je Vlada, po drugi put za kratko vrijeme, garantovala za deset miliona eura kredita, koje *Montenegro Airlines* ne može da vraća.

Prošlogodišnji izvještaj Državne revizorske komisije (predsjednik senata u tom trenutku je **Miroslav Ivanišević**; izvještaj potpisuje tadašnji rukovodilac kolegijuma i član senata, sadašnji predsjednik **Dragiša Pešić**) notira čitav niz nezakonitosti i nepravilnosti u radu firme za 2011. godinu. Revizijom je konstatovano da finansijski izvještaji u određenim

slučajevima ne daju objektivno stanje sredstava i obaveza.

Doslovce: „Prema nalazima DRI iznos koji nije usaglašen između Društva i značajnih dobavljača i partnera (*JP Aerodromi Crne Gore*, Agencija za kontrolu letenja Srbije i Crne Gore, Republički fond za zdravstveno osiguranje, *JAT Airways*, Lovćen osiguranje Podgorica) je 1,236 mil.eura i 184 mil.dinara. Takođe, revizijom je utvrđeno da je gubitak Društva u 2011. godini potcijenjen za iznos plaćenih kamata od 905,8 hilj.eura.”

Konstatovano je i da sredstva u pojedinim slučajevima nijesu korištena u skladu sa zakonom i podzakonskim propisima. Da *Montenegro Airlines* nije poštovao odredbe Zakona o javnim nabavkama. Da nije poštovao odredbe Zakona o privrednim društvima. Da je izvršni direktor v.d. Zoran Đurišić istovremeno obavljao funkciju Predsjednika Odbora direktora, što je suprotno Zakonu o privrednim društvima. Da nijesu date na uvid kalkulacije cijena ulaza i izlaza roba. Da je kompanija kredite koje je dala zaposlenima za kupovinu stana, na osnovu odluke borda kojim predsjedava Đurišić, knjižila na sebe, iako je to protivzakonito...

U vrijeme objavljivanja izvještaja, Đukanović je od svih pomoćnika

ministra, direktora uprava, direkcija, javnih preduzeća i ustanova zatražio, sada već čuveno, kovertiranje ostavki. Kovertirao je, razumije se, i Zoran Đurišić. Šef se nije smilovao: Đurišića šalje u Pariz, a na njegovo mjesto (predlog formalno uputila Vladina Komisija za kadrovska i administrativna pitanja) dovodi damu od *Snimka*, partijsku vojnkinju u usponu, **Daliborku Pejović**. To baca novo svjetlo na pitanje zbog čega je smijenjen Đurišić. Nema toga ni na dvoru ko vjeruje, da je Pejovića dovedena zato što se u materiju bolje razumije od Đurišića.

Da bi se shvatio kontekst: *Montenegro Airlines* nije jedina

firma koja u Crnoj Gori proizvodi gubitke. Naprotiv. Veliki broj državnih firmi posluje sa velikim gubicima. *Pobjeda*, recimo, nije mnogo bolja od *Montenegro Airlines-a*, tu su negdje, pa njeno rukovodstvo niko ne smjenjuje. Suprotno, uživaju Đukanovićevo povjerenje.

Iako vremenski interval od devetnaest godina, koliko je Đurišić proveo na čelu avio-kompanije, bode oči, siguran sam da to nije glavni povod njegove smjene. Mislim da okidač nije bio ni uknjiženi dug firme (dugove imaju i avio kompanije u regionu i svijetu), niti Đurišićeve svakako sumnjive poslovne rabote. Prije će biti, poznajući prirodu vladajuće partije,

da je riječ o zakulisnim političkim sporovima između Đurišićeve supruge, ministarke odbrane **Milice Pejanović-Đurišić** i predsjednika Vlade, Đukanovića”, kaže *Monitorov* izvor koji je insistirao na anonimnosti.

O davno stižu glasovi da na toj relaciji ne štima. Svjedočio je o tome i **Momir Bulatović**. U knjizi *Pravila ćutanja*, on piše o njenim počecima u politici: „Malo je reći da nije podnosila Đukanovića i ljude koji su se oko njega okupljali;

Nije ovdje pitanje valja li **Zoran Đurišić**. Stvar je u tome što Đukanović, u strahu, u potpunosti želi da kontroliše dvor. Tako, selektivno poteže mač kako bi obeshrabrio, neposlušne u partiji. Dokle to može ići, **Milici Pejanović-Đurišić** može objasniti Svetozar Marović

grozila se njihovog bogatstva i primitivizma, posebno jer su ona i njen, tada nezaposleni suprug, jedva sastavljali kraj sa krajem”. Bulatović navodi kako je Milica imala precizne podatke, imajući u vidu da „je njen otac bio visoki funkcioner SDB-a, usljed čega je zadržao dosta ‘pozicija’ u Službi i imao informacije koje su bile van oficijelnih izvještaja”.

U sukobu Milo – Momir, 1997, ona se, kratkotrajno, priklonila Momiru, da bi odmah potom, prešla na Milovu stranu. Nije joj, sve ove godine, bilo loše. Upućeni *Monitorovi* izvori tvrde da je njoj lično bio bliži Bulatović, ali se na Đukanovićevu stranu prelomila zbog toga što je ušao u sukob sa **Slobodanom Miloševićem**. Svejedno, davala je do znanja da kao doktorica elektrotehnike sebe smatra superiornijom od Đukanovića koji se jedva dokopao diplome na Ekonomskom fakultetu.

Kada je Đukanović parafirao Beogradski sporazum, prolongirajući

raspisivanje referendum o državnoj nezavisnosti, napustila je dnevnu politiku i prešla u ambasadore: Brisel i Luksemburg pa Pariz. I, konačno, nakon deset godina, povratak na velika vrata: ministarka odbrane. Napomena: na to mjesto nije je postavio Đukanović, već marta 2012. godine tadašnji premijer **Igor Lukšić**. Tada je pravljn kabinet, iza kojeg je stajala Evropa, a koji je trebalo da posluži da se Đukanović, koji je bio otišao sa izvršnih funkcija, kako su govorile neke diplomate, stavi u zagradu. Zna bolje o tome Đukanović.

Tu smo. Čim je javno saopšteno da Đukanović smjenjuje Đurišića (toj sjednici nije prisustvovala Pejanović-Đurišić), ministarka

odbrane nije ćutala. Logikom *ranjene lavice* poručila je premijeru: „Kao što smatram i za ostale da ne treba da postoje neograničeni mandati onda tako mislim da se ni u ovom slučaju ne može govoriti o tome. Ono o čemu bi morali govoriti i imati u vidu je da kada se donose odgovarajuće odluke, u ovom vremenu u kojem svaka od njih treba da doprinese stvaranju boljih uslova za izlazak iz ekonomske krize, profesionalni kriterijum i profesionalizam ne mogu biti na tako grub način odbačeni”.

Jaz između ministarke i prvog ministra demonstriran je i prošle godine

Izbor Daliborke Pejović za predsjednicu Odbora direktora baca novo svjetlo na pitanje zbog čega je smijenjen Đurišić. Nema toga, ni na dvoru, ko vjeruje da je Pejovička dovedena zato što se u materiju bolje razumije od Đurišića. Odanija šefu – to da

dok je gostovala u emisiji TV *Vijesti Načisto*. Tada je Milica Pejanović-Đurišić kritikovala crnogorsku ekonomsku strategiju. Mozak tog koncepta Đukanovićev ideološki mentor **Veselin Vukotić**. Rekla je da takav plan i program „privatizacije svega i svačega“ nije održiv; da nije postojala potreba da se privatizuje *Telekom*, te da se ona zalagala za privatizaciju po fazama; da se nada „da će SDP nastaviti da principijelno zastupa ono što su principi socijale pravde, i da će u DPS-u sazeti vrijeme da se tim pitanjima posveti puna pažnja...”

Posljednji put neslaganje je eskalirao početkom ovog mjeseca u Bečićima. Na trećem *2BS* forumu *Budućnost NATO partnerstava* Pejanović-Đurišić direktno je kritikovala vladinu Komunikacionu strategiju o evroatlantskim integracijama. Kazala je da se zalaže za dijalog, ali „za šta nije imala podršku”. Precizirala je kako je tokom prošle godine izbjegnuta

debata o evroatlantskim integracijama: „Iz iskustva znam da se jasne poruke mogu slati oko mnogo stvari i da se to čini, i iskazujem svoje nezadovoljstvo što tako jasne poruke nema kad je u pitanju ovaj proces”. Đukanović je pokušao da umani štetu nemušto kazavši kako „ne vjeruje da je to dobro interpretirano”.

Valjano je interpretirano. Krije li se negdje upravo u razmjeni stavova prostor za potvrdu teze da Đukanović sračunato dozirano Crnu Goru približava NATO savezu, svjestan da je to posljednji adut koji ga drži za partnera zapada?

Stoga su i javne poruke Milice Pejanović-Đurišić indikativnije. Izvor *Monitora* tvrdi da u vrhu DPS-a ne caruje drugarstvo. „Ona, recimo, nikako ne ‘vari’ ni Filipa Vujanovića, a Vujanović ni nju ni muža”.

Naš sagovornik kaže da supružnici Đurišić nisu baš skrivali naklonost prema opozicionom predsjedničkom kandidatu **Miodragu Lekiću**. „Možda je Đukanoviću trebao povod da mu se osveti, ali i oduži Daliborki koja je na njegov predlog, još ranije trebalo da zamijeni **Miomira Mugošu** u Podgorici, ali se Mugoša i njegovi, prije dvije godine, nijesu dali.”

Drugi sagovornik *Monitora*, dupućen u dešavanja u DPS-u, smatra da je partijsko frakcionaška sapunica oko *Montenegro Airlines-a* dobro poznata priča o zloupotrebama državnih resursa. „Stari sukobi između ambiciozne Milice Pejanović i Mila Đukanovića upravo se vodio kroz nesrećnu sudbinu i problematično poslovanje naše avio kompanije, u kojoj su kompromitacije Zorana Đurišića korištene kao instrument pritiska i ucjene protiv njegove supruge.”

Nije pitanje valja li Đurišić. Stvar je u tome što Đukanović, u strahu, u potpunosti želi da kontroliše dvor. Tako, selektivno poteže mač kako bi obeshrabrio, manje ili više, neposlušne u partiji. Dokle to može ići, Milici Pejanović-Đurišić najbolje može da povjeri **Svetozar Marović**.

Marko MILAČIĆ

TRINAESTOJULSKA NAGRADA, BUKA I BIJES

Režimski lovorovi vijenci

Kriterijumi za dodijeljivanje Trinaestojulske nagrade nijesu ni javni ni jasni. Konstanta je samo da je oni koji nisu politički korektni i podobni ne mogu ni dobiti. Potvrda tome su i ovogodišnji laureati - bivši ministri, dojučerašnji ambasador, predavač na premijerovom univerzitetu

U sedmici kada je uveden stečaj u KAP-u, povećan PDV, hapšeni aktivisti MANS-a, glavna vijest na državnim i paradržavnim medijima bila je objava dobitnika Trinaestojulske nagrade. Većeg sloma i destabilizacije Crne Gore, po tumačenju DPS medija i mislilaca, nije bilo od referenduma.

Žiri u sastavu **Dragan K. Vukčević** (predsjednik), **Predrag Ivanović**, **Dragan Koprivica**, **Andrej Nikolaidis** i **Milenko Popović**, odlučio je da laureati za ovu godinu budu politički teoretičar i univerzitetski profesor **Radule Knežević**, pjesnik **Ilija Lakušić** i književni kritičar **Gojko Čelebić**.

Nagradu su dobili „oni koji se bore protiv Crne Gore, a oni koje se bore za Crnu Goru – oni su ispušteni”, ocijenio je **Radoslav Rotković** i dodao da je „žiri nagradio svoje, a izostavio naše”. Zbog nedomoljubivog favorizovanja „tuđih”, Rotković smatra da je žiri ove godine prekršio zakon.

Kršenje zakona u odluci žirija vidio je i bivši predsjednik Ustavnog suda Blagota Mitrić. On u svojoj kolumni piše: „Da je kojim slučajem pisac ovih redova i danas predsjednik Ustavnog suda ova odluka ne bi nikako mogla ‘proći’ - iz razloga što se Ustavni sud isključivo bavi zaštitom ustavnosti i zakonitosti”. O kojim zakonima je riječ, Mitrić nije pojasnio.

Udar na tekovine oštro su osudili i akademici DANU.

Iz DANU-a su podsjetili da je Lakušić, za vrijeme ministarskog mandata, rame uz rame sa **Amfilohijem**

OPTUŽBE ZA ANTIGRNOGORSTVO: Predsjednik žirija Dragan K. Vukčević

ĐUKANOVIĆEVI MINISTRI I PREDAVAČ

Po objavljivanju imena dobitnika Trinaestojulske nagrade, za veći dio javnosti Radule Knežević je bio nepoznanica.

„Raspitivao sam se o srećnom dobitniku, o kojem niko nije znao ništa reći“, kazao je **Mladen Lompar**.

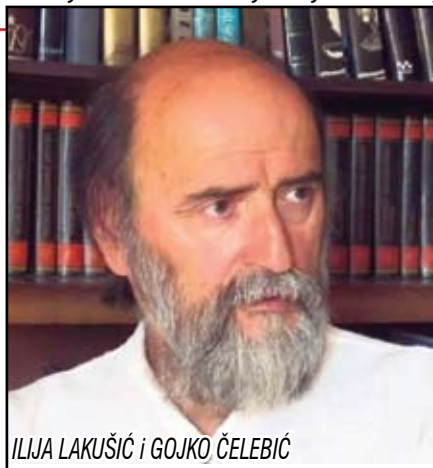
Knežević već par godina predaje na Pravnom fakultetu Univerziteta Donja Gorica, na kome je suvlasnik i dekan Dragan Vukčević, predsjednik žirija. A kud će veća preporuka za nagradu od predavačkog staža na premijerovom univerzitetu.

Na sajtu UDA-a navodi se da je Knežević „znanstveni savjetnik, profesor na poslijediplomskom studiju na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i glavni i odgovorni urednik Nakladno-istraživačkog zavoda *Politička kultura* u Zagrebu“. U javnosti nije bilo nepoznanica o dva druga dobitnika, posebno zbog toga što su pored književne imali i političke karijere. Ilija Lakušić, književnik po vokaciji, ekonomista po obrazovanju, je 1991. izabran za ministra kulture u Vladi Mila Đukanovića. Prije ministrovanja bio je dopisnik *Borbe*, urednik kulturne rubrike u *Pobjedi*, istakao se i kao aktivista Pokreta za rušenje Njegoševog mauzoleja na Lovčenu. Bio je i potpredsjednik opštine Podgorica, direktor Muzeja u Podgorici, direktor i urednik Izdavačke kuće *Obodsko slovo*. Aktuelni je predsjednik Udruženja književnika Crne Gore.

Prošle godine je Lakušić ovako objasnio položaj srpskih pisaca u Crnoj Gori: „Lako je znati da samo ležeći Srbin može dobiti Trinaestojulsku nagradu, Miroslavljevo jevanđelje, Njegoševu nagradu ili, ne daj Bože, ući u Crnogorsku akademiju nauka i umjetnosti“.

Na mjesto ministra u Đukanovićevoj Vladi Lakušića je naslijedio Gojko Čelebić. Diplomirao je na Fakultetu dramskih umjetnosti u Pragu, govori francuski, engleski i češki. U intervjuu *Monitoru*, o sebi je rekao da je: „vizantijski nacionalista i mediteranski fundamentalista“. Za vrijeme njegovog mandata pod okriljem Ministarstva kulture realizovan je projekat *Roman u Crnoj Gori u 20. vijeku*.

Nakon ministrovanja bio ambasador SRJ u Argentini, zatim, za SiCG vakta, savjetnik ambasadora u Japanu. Poslije referenduma bio je zamjenik ambasadora u misiji Crne Gore u Ujedinjenim nacijama.

ILIJA LAKUŠIĆ I GOJKO ČELEBIĆ

i **Radovanom Karadžićem**, na prvo mjesto stavio rušenje Mauzoleja. Čelebić je, prisjećaju se u predsjedništvu DANU-a, kao ministar kulture u Vladi Crne Gore napisao pismo hrvatskim dramskim umjetnicima i nazvao ih „bečkim konjušarima“. Ono što su

akademici zaboravili da pomenu je da je obojicu u fotelju ministra za kulturu postavio i držao svagdašnji premijer **Milo Đukanović**. O Milu ni jote.

Buka i bijes i zavođenje priče u osjetljive *naše i njihove* vode, pokazali su da ovdašnja intelektualna

čaršija nije spremna za ozbiljnu raspravu o bilo čemu, pa ni o vrijednosnim kriterijumima za dodjelu najznačajnije crnogorske nagrade.

Žiri su optužili za anti-crnogorstvo. Nagrađeni pisci, tvrde u DANU, iako su protivnici svega crnogorskog, nijesu krivi što su dobili najveće priznanje države Crne Gore, već žiri sa predsjedništvom „akademika bez ijedne knjige, urednika CID-a koji je objavio za Crnu Goru nekoliko poraznih knjiga iz devetnaestog vijeka, bez kritičkog komentara, a sve sa značajnim dotacijama Crne Gore“.

Na predsjednika žirija dr **Dragana K. Vukčevića**, kivan je i književnik **Milorad Popović**. Popović je ocijenio da je izborom ovogodišnjih laureata Vukčević privatizovao još jednu instituciju - poslije CID-a, UDG-a, i CANU.

„Način ovogodišnjeg izbora je i za najbolje poznavaoce ovdašnjih prilika bio iznenađenje, iako bi bilo mnogo podesnije zapitati se - na koji način se biraju članovi žirija za Trinaestojulsku nagradu i ko su ti ljudi?! Jer, prije svega tu se radi o ljudima koji su eksponenti, ili određenih političkih stranaka, ili klanova koji već godinama mešetare u domenu nauke, kulture, ekonomije itd.“, smatra Popović.

Žiri u istom sastavu je prošle godine za dobitnike Trinaestojulske nagrade izabrao režisera **Branka Baletića**, ženski rukometni klub *Budućnost* i kompaniju 13. jul – Plantaže, a nagradu za životno djelo dodijelio **Marini Abramović**. Nije bilo negodovanja i komentara.

DANU je zaprijetio da će 25 članova akademije, dobitnika Trinaestojulske nagrade, vratiti svoje diplome Skupštini Crne Gore.

„Javnost u ovom trenu posebno zanima da li ovo njihovo vraćanje nagrada podrazumijeva i vraćanje nacionalnih penzija dobijenih uz nagradu?“, upitao je akademike **Milan Knežević** iz Demokratskog fronta. Nije

dobio odgovor.

Reagovale su i druge partije, ali je najinteresantnije reagovanja DPS-a. Član DPS-a u Administrativnom odboru koji je dao zeleno svjetlo za izbor članova žirija za dodjelu Trinaestojulske nagrade **Zoran Vukčević** kaže da je iznenađen što su neki kandidati prihvatili kandidaturu za najznačajniju nagradu države koju ne priznaju. Pa poentira: „Ne želim da komentarišem kriterijume kojim se žiri vodio prilikom ocjenjivanja profesionalnog opusa nagrađenih. To je njihov posao, ali za mene je iznad svega odnos prema državi uslov svih uslova”. Kako se država brani pokazao je Vukčević kao aktivni učesnik afere *Snimak*, a kasnije se istakao i u Skupštini prijeteci kidanjem glave. Sve zbog „države”.

U sistemu u kojem je odnos prema državi, preciznije vlasti, sve i svja ne treba nagradama vrednovati kulturu i umjetnost. Uz tu ideologiju bolje idu prvoboračka, udarnička, spomenička obilježja.

„U Crnoj Gori nije bilo opšteg nacionalnog pomirenja, nije bilo ni lustracije, te sve što se događa na kulturnoj sceni i u dijelu nacionalnih simbola Crne Gore uvijek je bilo i sada je prostor za beskrajne manipulacije i političke profite”, kazala je za *Slobodnu Evropu* profesorica **Božena Jelušić**. „Čini mi se samo da se dalje razbuktavaju podjele, da se zapravo jaše na tom, uslovno rečeno

nacionalnom pitanju, a ono nikada ne donosi dobro crnogorskom građaninu, nego samo određenim političkim strukturama“, kaže Jelušić.

Sem nacionalnih i državotvornih „argumenata” niko nije analizirao djela zbog kojih su nagrađeni. Radulu Kneževiću je nagrada dodijeljena za knjige *Politička kultura* i *Politička teorija anarhizma*, pjesniku Iliji Lakušiću za poetsko četvoroknjižje *Bitka na tastaturi*, *Ljubio sam život kao da je moj*, *Mala noćna lirika* i *Dva Petra*, a književnom kritičaru Gojku Čelebiću za knjige *Vjetrenjače Evrope* i *Dostojevski i Zapad*. U kratkom

obrazloženju žirija, čini se da dobitnici nisu ni bolji ni lošiji od polovine dosadašnjih dobitnika ovog najznačajnijeg državnog priznanja.

Nagradu bi trebalo, ako to neki od dobitnika ne odbije, uoči 13. jula da uruči predsjednik Skupštine. U Matici crnogorskoj zatražili su od predsjednika Skupštine **Ranka Krivokapića** da svojim autoritetom zaustavi proces urušavanja i obesmišljavanja državnih nagrada. Čudo je snaga autoriteta, samo da ga Krivokapić ne protraći kao do sada. Premijer Đukanović je kazao da

BOŽENA JELUŠIĆ:

„Samo se dalje razbuktavaju podjele, zapravo se jaše na tom, uslovno rečeno nacionalnom pitanju”

Trinaestojulske nagrade ne treba davati baš svake godine, već samo kada se pojave ostvarenja koja to zaslužuju.

A i do sada je bilo po zaslugama. Kriterijumi za Trinaestojulsku nagradu nijesu javni ni jasni. Konstanta je samo da je oni koji nisu politički korektni i podobni ne mogu dobiti. Potvrda tome su i ovogodišnji laureati-bivši ministri, dojučerašnji ambasador, predavač na premijerovom univerzitetu.

Predrag NIKOLIĆ

Stvarno UNIQAtna polisa.

UNIQA. Sigurnost za 5.

Svakom svoja pozornica

Svaki festival ima svoje zaštitnike i pokrovitelje u vrhu državne uprave od čije volje i moći umnogome zavisi. Primjer uspona i pada festivala *Grad teatar* i vrtoglavog uzdizanja Međunarodnog festivala *Kotor Art* to najbolje ilustruje

Turistička je sezona počela a sa njom i festivali na Crnogorskom primorju. Lepršave igre garnirane redom pozorišta, redom muzike, likovnih izložbi, uz malo književnosti i filozofije, služe da se pod plaštom kulture i umjetnosti izvlače sredstva iz državne kase, da se prave dodatni poslovni angažmani uskom krugu povezanih iz redova takozvane kulturne i političke elite Crne Gore. Svaki festival ima svoje zaštitnike i pokrovitelje u vrhu državne uprave od čije volje i moći umnogome zavisi.

Primjer uspona i pada festivala *Grad teatar* i vrtoglavog uzdizanja Međunarodnog festivala *Kotor Art* to najbolje ilustruje. Jedan od najpoznatijih pozorišnih festivala u Crnoj Gori, budvanski *Grad teatar* koji je slavu sticao tokom rata i sankcija, nakon 27 godina trajanja nalazi se na izdisaju. Osnivač *Grada teatra* bio je **Svetozar Marović**, visoki funkcioner vladajuće partije, ali je njegov pravi mecena bio premijer **Milo Đukanović**, koji je dugi niz godina obavljao funkciju predsjednika Savjeta *Grada teatra* i aktivno učestvovao u odabiru ambicioznog pozorišnog programa.

Za spektakularne pozorišne projekte i promociju DPS-a u turističkoj metropoli sredstava nije falilo. Trošeni su milioni u nepovrat, a onda je izvor nenadano presušio, pa je *Grad teatar* posustao. Finansijska podrška Vlade teatru dostigla je sumu od nekih 25.000 eura, koliko je Ministarstvo kulture izdvojilo za ovogodišnji budvanski festival, koji će koštati oko 350.000.

Ministarstvo je bilo izdašnije prema komšijama, festivalu *Kotor Art*, koji pretenduje da postane vodeća ljetnja kulturna manifestacija u Crnoj Gori, a i šire. Utemeljivač kotorskog festivala je ministar kulture **Branislav Mićunović**, koji je i počasni predsjednik kotorskih ljetnih igara.

Milioni sada lete prema drevnom Kotoru, pozornici za realizaciju projekata umjetničke dinastije Mićunović.

Utemeljivač kotorskog festivala je ministar kulture **Branislav Mićunović**, koji je i počasni predsjednik kotorskih ljetnih igara. Milioni sada lete prema drevnom Kotoru, pozornici za realizaciju projekata umjetničke dinastije Mićunović. Ministrova supruga **Radmila Vojvodić** dobila je ljetnju scenu za svoja rediteljska ostvarenja

Ministar ima svoj festival, dok je njegova supruga **Radmila Vojvodić** dobila ljetnju scenu za bogat opus svojih rediteljskih ostvarenja.

Profitirala je i njena markentinška agencija MAPA jer je uknjižila novog klijenta. MAPA je angažovana za izradu dizajna i vizuelnog identiteta Festivala kao i za svu štampu, plakate i slične poslove. Što za režiju, što u kasu MAPE, tek znatan dio sredstava koje Ministarstvo opredijeli za *Kotor Art*, ostaje u porodici.

Na listi klijenata MAPE nalaze se i druge dvije kulturne manifestacije od nacionalnog značaja, TV festival u Baru i Filmski festival u Herceg Novom. MAPA je angažovana i za poslove marketinga nacionalnog teatra CNP pa čak i UNICEF-a, koji su, svaki na svoj način, prisutni na *Kotor Artu*.

Gotovo je nevjerovatno koliko su oko *Kotor Arta* angažovane državne institucije, čije su se starešine našle u direktnom sukobu interesa.

Kotor Art je od starta bio osuđen na uspjeh. Osnovan je tako što je preuzeo već afirmisan *Kotorski pozorišni festival za djecu* i *Don Brankove dane muzike*, koji se finansiraju iz budžeta Opštine Kotor.

Sporazum o organizovanju Međunarodnog festivala *Kotor Art* potpisan je 29. decembra 2008, kada su navedene manifestacije uvrštene u spisak onih od posebnog značaja za kulturu Crne Gore i preimenovane u Međunarodni festival *Kotor Art*. Potpisnici sporazuma su Ministarstvo kulture, Opština Kotor i odgovorne osobe dotadašnjih samostalnih manifestacija. Nakon transformacije a na inicijativu Ministarstva kulture Festival je dobio pokroviteljstvo UNESCO-a. Ministar Mićunović član je Nacionalnog komiteta za saradnju sa tom organizacijom.

Zahvalnost nije izostala, pa je u uvodnom tekstu programa *Kotor Arta* za ljetu 2012, pod motom *Ipak se okreće*, umjetnički direktor festivala, eminentni zagrebački reditelj **Paolo Madeli** napisao udvoričku odu ministru Mićunoviću. „Ipak se okreće. Međutim, ne bi se pokrenulo ni za milimetar bez

podrške Ministarstva kulture Crne Gore. Dakle, bez ministra Branimira Mićunovića, koji je uspio u teškim vremenima za kulturu, ove godine da nam pronađe, osim finansijskih sredstava, koja u posljednje vrijeme fale širom Evrope, i jedan adekvatan prostor za potrebe festivala u Kotoru.

U KOTOR ARTU U VIŠESTRUKOM SUKOBU INTERESA: Janko Ljumović, poslovni direktor CNP-a

Okreće se znači i zahvaljujući Vladi Crne Gore, zahvaljujući njenom Ministarstvu kulture“.

Sve to nije dovoljno. U *Kotor Artu* očekuju da festival napokon dobije status javne ustanove na državnom ili opštinskom nivou, svejedno.

„Ukupan budžet ove godine je 700.000 eura, ali je njegov dio od pokrovitelja smanjen, pa smo od ostalih sponzora obezbijedili više sredstava. Ali, mogu vam reći da je *Kotor Art* za razliku od Crne Gore, već u Evropi! *Kotorski festival pozorišta za djecu* dobio je 50.000 eura od Evropske komisije. Kada bi bili institucionalizovani, mogli bismo dobiti i 500.000 eura, jer smo jedini festival u regionu koji je strukturiran na način koji je od nepobitnog značaja za Evropsku komisiju“, kazao je Madeli na nedavno održanoj konferenciji za medije.

Kotor Art pravno je uređen kao nevladina organizacija, odnosno Nezavisna inicijativa u kulturi, kako se navodi na sajtu Festivala. Pokušaj da u Centralnom registru Privrednog

suda nađemo registraciju ove NVO ostao je bez uspjeha.

Zakonska procedura o finansiranju NVO zaobidena je tako što Ministarstvo upućuje sredstva na račune lokalne uprave u Kotoru, koja potom prebacuje sredstva „nezavisnom“ *Kotor Artu*.

Gradska uprava Kotora izdvojiće

oko 185.000 eura za održavanje *Kotorskog dječjeg festivala*, *Dane muzike* i *festival klapa* u Perastu. Počasni predsjednik *Kotor Arta* preko svog Ministarstva za kulturu obezbijediće oko 320.000 eura, dok će resto, kako je najavljeno, stići od sponzora.

Najveći dio pozorišnih predstava realizuju se u koprodukciji nacionalnih teatar – Crnogorskog narodnog pozorišta, Zetskog doma sa Cetinja i *Kotor Arta*.

Poslovni direktor CNP-a **Janko Ljumović** našao se u *Kotor Artu* u višestrukom sukobu interesa. On je producent *Kotor Arta* ali i predstavnik CNP kao koproducenta. Ljumović vodi i festivalski program pod nazivom *Pisanje grada* u ime Fakulteta dramskih i likovnih umjetnosti sa Cetinja, na kojima je predavač. Ljumović je i član Nacionalnog komiteta za saradnju sa UNESCO odakle je skupa sa ministrom pomagao oko dobijanja pokroviteljstva na period od četiri godine.

Na poslu izgara i mladi reditelj **Petar Pejaković**, direktor dječjeg pozorišnog festivala, kojeg je na tu

funkciju imenovala SO Kotor nakon osnivanja *Kotor Arta*. Pejaković se bavi i režijom na svom festivalu. Postavio je *Gulivera*, predstavu koja je premijerno izvedena prošlog ljeta povodom jubileja 20 godina od osnivanja Kotorskog pozorišnog festivala za djecu. Stručni saradnik na tom projektu bio je direktor *Kotor Arta*, Paolo Mađeli. Tako u krug.

Saradnja sa *Kotor Arta* prenijela se na viši nivo. Pejakovića je Vlada, na inicijativu Ministarstva kulture, imenovala za člana Savjeta nacionalnog teatra, čiji je direktor Ljumović.

Na listi klijenata MAPE osim *Kotor Arta* nalaze se i TV festival u Baru i Filmski festival u Herceg Novom. MAPA je angažovana i za poslove marketinga CNP-a pa čak i UNICEF-a, koji su, svaki na svoj način, prisutni na *Kotor Artu*

Većinu predstava na kotorskom festivalu režiraju Radmila Vojvodić, Mađeli i Pejaković. Za nastupajuću sezonu, koja počinje 1. jula, veći dio programa biće posvećen 200. godišnjici rođenja Petra II Petrovića Njegoša. Planirane su tri premijere inspirisane Njegošem. Autorski projekat Mađelija *Njegoš i ja*, **Lidije Dedović** *San na Božić* i Petra Pejakovića *Njegoš za djecu – Kako rastu veliki ljudi*.

Cijeli pozorišni segment *Kotor Arta* u znaku je rediteljske trojke, Vojvodić-Mađeli-Pejaković. U vidu premijera ili repriza. Planirano je ponovno izvođenje predstava *Njegoš vatre*, zajedničkog projekta Vojvodičke i Mađelija koja se izvodi četvrtu sezonu. Repriziraće se i prošlogodišnje produkcije *Egzistencija* (R. Vojvodić) i *Guliver* od Pejakovića.

Kolo sreće se, hvala Vladi ipak okreće, od Budve ka Kotoru do sljedeće destinacije.

Branka PLAMENAC

DRŽAVNI UNIVERZITET I PRIVATNI INTERESI

Ispiši pa vladaj

Dok se Veselin Vukotić posredstvom medija tokom čitavog mjeseca u kom se vrši upis novih studenata bavi promocijom svog i Đukanovićevog univerziteta, sa državnog nikog da se obrati svojim potencijalnim brucošima. Naprotiv, slika UCG u medijima govori da se scenario urušavanja tog univerziteta privodi kraju

Veselin Vukotić ne patiše. Otвориš *Pobjedu*, eto ga. Uključiš *Atlas*, opet on. Virneš u *Telegraf*, Vukotić. Obrača se budućim studentima, i malo je reći hvali svoj i premijerov Univerzitet Donja Gorica (UDG).

„To je iznad evropskog prosjeka. Ti uslovi oslobađaju naše studente kompleksa provincije, oni postaju svjesni da su potpuno ravnopravni sa svojim kolegama u inostranstvu”, pojašnjavao je Vukotić prije neki dan u *Pobjedi*. U *Telegrafu* je doduše kazao da stranih studenata nemaju na UDG. Čudo da nijesu čuli za univerzitet iz snova.

Ni u najluđim maturskim snovima nema onoga što UDG na javi obećava budućim studentima. Osim konkurentnosti na svjetskom tržištu rada, na sajtu UDG, ali i u raspisanom

konkursu za upis u 2013/2014. budućim studentima se obećava da će tokom studija „da se bave sportom, igraju tenis, skaču sa padobranom, rone, skijaju, plešu, bave folklorom, stiču sposobnosti komunikacije, amaterski glume”...

U novoj studijskoj godini, UDG nudi još povoljnosti, nalik na naučnu fantastiku. Osim mogućnosti da se dobije, kako kaže Vukotić „dabl diploma”, istovremeno diplomira ekonomija i pravo na primjer, na sajtu UDG brucošima se već nude doktorske studije. Vukotić na konsultacije poziva maturante „da se već sada opredijele za doktorske studije koje će upisati za 5 - 6 godina”...Kako se to radi, to samo Vukotić zna. U svakom slučaju UDG, još otkako je počeo upis na fakultete, „obavještava maturante da

Ni u najluđim maturskim snovima nema onoga što UDG na javi obećava budućim studentima. Na sajtu UDG, ali i u raspisanom konkursu za upis u 2013/2014. budućim studentima se obećava da će tokom studija „da se bave sportom, igraju tenis, skaču sa padobranom, rone, skijaju, plešu, bave folklorom, stiču sposobnosti komunikacije, amaterski glume”

LIBERALIZAM NA DRŽAVNIM PLEČIMA: Veselin Vukotić

počinje takav plan obuke i pripreme studenata za doktorske studije od prve godine”.

Kada ga priupitaju o tome ko to mjeri kvalitet njegovog Univerziteta, Vukotić se poziva -na sebe. I prijatelje naravno. Glavni argument neoliberalnog profesora ekonomije koji se kune u tržište, je na koncu to što se njegovi studenti zapošljavaju u većem postotku od onih sa državnog univerziteta. To nije do tržišta rada već zbog toga što Vukotić i njegovi imaju državu. U zadnjim danima mandata **Igora Lukšića**, omogućeno je privatnim univerzitetima da uzimaju novac iz budžeta. Vukotić se požalio da mu još nije uplaćeno 90 hiljada eura. Nije pojasnio zbog čega su ti smjerovi na UDG-u državi važni i po čemu se oni razlikuju od onih koje već imamo na državnom univerzitetu. Nije ni demantovao da je UDG u problemu zbog otplate višemilionskih kredita.

Nakon što je prije šest godina upisana prva generacija na univerzitet u vlasništvu premijera **Mila Đukanovića**, **Veselina Vukotića**, **Dragana Vukčevića** i **Tomislava Čelebića**, i nakon što je isto toliko godina zahvaljujući povlašćenom položaju dobijao kredite, licence, građevinske dozvole, rezultat je katastrofalan, na štetu državnog univerziteta. U novu školsku godinu

UDG će ući sa 500 upisanih studenata i dva smjera više. Sa državnog univerziteta javljaju da su smanjili broj upisanih za 400 studenata.

No, još gore. Dok se Vukotići i **Slobodan Backović** sa privatnog Univerziteta *Mediterran* posredstvom

Osim što je Vlada smanjila broj samofinansirajućih studenata na državnom univerzitetu za 400, opet je smanjila i budžet za UCG. Ove godine radi se o 11, 2 miliona eura. Novčana izdvajanja za UCG manja su iz godine u godinu, uprkos upozorenja stranih eksperata da su izdvajanja za obrazovanje i nauku mnogo manja nego što bi trebala da budu

medija bave promocijom svojih Univerziteta, sa državnog nikog da se obrati svojim potencijalnim brucosima i pojasni im zašto bi trebali da izaberu državni univerzitet. U emisiju koju je TV *Atlas* organizovala na temu visokog obrazovanja i upisne politike, u kojoj su gostovali Vukotić i Backović niko od predstavnika UCG nije se ni pojavio iako su pozvani.

Istovremeno, stavove o važnim odlukama poput upisne politike preko medija razmjenjuju centrala i fakulteti. Pa je jedina poruka koja je posredstvom medija tokom mjeseca upisa mogla stići do budućih brucosa - da Pravni fakultet ne može kvalitetno da opskrbi toliko studenata koliko će

upisati, jer nema dovoljno novca nakon odluke da se budžet centralizuje.

Upravo je novac bio razlog tolikog broja upisanih na taj fakultet, koji osim Ekonomskog važi za „najprofitabilniji”. U dopisima koji su sa predlozima za broj studenata svi fakulteti uputili Univerzitetu, jasna je i tendencija Ekonomskog fakulteta da se „otcijepi” od Univerziteta. Uprava Ekonomskog zalaže se za veću autonomiju. Profesorica **Branka Bošnjak** odavno upozorava da je to jedan od scenarija urušavanja državnog univerziteta i da će se profitabilni fakulteti na UCG u stvari privatizovati. Tu mogućnost otvara i novi Predlog zakona o visokom obrazovanju.

Bilo je još preporuka za buduće studente UCG: tokom prošle godine, na Pravnom je uvedena prinudna uprava. Govorilo se o ukidanju pojedinih smjerova, poput psihologije u Nikšiću. Svako malo izbijala je neka afera, od finansijskih do onih koji se tiču ugleda pojedinih profesora. Slučajno?

Uz to što je Vlada smanjila broj samofinansirajućih studenata za 400,

opet je smanjila i budžet za UCG. Ove godine UCG je dobio od države 11, 2 miliona eura. Novčana izdvajanja za državni univerzitet manja su iz godine u godinu uprkos upozorenja stranih eksperata da su izdvajanja za obrazovanje i nauku mnogo manja nego što bi trebala da budu. I pored upozorenja uprave UCG da su u velikim finansijskim nevoljama.

Nijesu rijetki oni koji vjeruju da je urušavanje UCG u korist UDG-a brižljivo pripremljen scenario. U kom ne učestvuju samo oni koji imaju direktan interes. Već i oni sa UCG koji to mirno posmatraju.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

HIT NEDJELJE

„Ulaznice neće biti naplaćivane mještanima čija su imanja u sklopu parka, njihovim rođacima i prijateljima, kao ni vozilima sa cetinjskim tablicama“.

Bačko Uskoković, direktor NP „Lovćen“

Mirjana Krizmanić

Univerzitetska profesorica iz Zagreba:

- Ako se roditelji, koji su vaspitali pristojnu djecu i normalne građane, pitaju da li je to bilo dobro, onda je to kraj civiliziranog društva. Jer, ako će svi biti lopovi i svi biti korumpirani i ako će se sve to smatrati normalnim, onda zaista ne znam u kakvom mi to društvu živimo.

(RFE)

Janis Varufakis

Grčki ekonomista, predavač na Univerzitetu u Teksasu:

- Generalno me ljudi pitaju čega se najviše plašim kad je Grčka u pitanju. Kažem da se plašim da ćemo postati kao Kosovo, jer pogledajte šta je ono danas - protektorat EU, a nije u EU, nije u evrozoni, vođen evropskim komesarima koji su prava vlast, ekonomija je u kolapsu, nezaposlenost je

na nivou epidemije i jedini proizvod koji imaju za izvoz su ljudi. Mladi ljudi.

(H-halter)

Jože Mencinger

Slovenački ekonomista, profesor univerziteta u Ljubljani:

- Po mom mišljenju, ova će kriza trajati dok se na nju ne naviknemo.

(RFE)

Vesna Pusić

Hrvatska ministarka spoljnih i evropskih poslova:

- Mislim da je saradnje Srbije i Hrvatske u ovom trenutku vrlo intenzivna i vrlo operativna. Dakle, nije paradna, nego je radna.

(Beta)

Jakob fon Ikskil

Inicijator Alternativne Nobelove nagrade:

Društveni mediji mogu da mobilišu i informišu ljude, ali oni ne zamenjuju staromodni politički angažman, koji podrazumeva direktan kontakt sa ministrom, poslanikom ili demonstracije na ulici.

(DW)

Emir Kusturica

Reditelj, o Goranu Bregoviću:

- Ma on je lopov. On je jedan običan lopov, vešt lopov. On računa na bezobzirnost sveta u kome participira i da kad ukrade neku pesmu i zaradi na njoj i plati to obeštećenje, da je opet dobar.

(Blic)

SRĐAN DRAGOJEVIĆ

Reditelj:

- U umetnosti „demokratija“ ne funkcioniše, pogotovu mimikrija demokratičnosti. Možda ćete ovo smatrati politički nekorektnim stavom ali, stisnuću petlju i reći ću: U umetnosti funkcioniše samo „prosveteći apsolutizam!“

(Politika)

Ivan Posavec

Urednik fotografije u zagrebačkom časopisu *Gloria*:

- Nekada su ljudi odlazili kod fotografa, a sada sve to obavljaju doma pomoću iPhonea. Međutim, nije isto kada te netko „čvrkne“ telefonom

ili kada se napravi studijski portret.

(Oslobođenje)

DAVOR ŠUKER

Bivši fudbaler:

- Nogomet nije samo igra, Ferrari, lijep sat i mnogo lijepih žena. Treba puno raditi kako bi bili uspješni, trenirati od ponedjeljka do subote.

(Večernji list)

SLOBODA MIĆALOVIĆ

Glumica:

- Nekako se našim ženama ne veruje kad god se upuste u politiku, jer ih muškarci još nisu prihvatili kao ravnopravne. Mislim, međutim, da bi recimo Mirjana Karanović uspela da se izbori sa njima i da bi imala snage da pobeđuje u politici, mada to nju, naravno, ne zanima.

(Večernje novosti)

Miroslav Lajčak

Ministar inostranih poslova Slovačke:

- Stanje je takvo da su ljudi izgubili volju da pričaju o BiH. Bio je period kada je bilo puno razgovora i napora u vezi BiH. Izgleda da je sve to propalo. Ljudi imaju osjećaj da, koliko god se trudili pomoći BiH, ona sama sebi ne želi pomoći.

(Slobodna Dalmacija)

HIPOTEKARNA BANKA Vama POSVEĆENA!

**AKTIVIRAJ
SITNIŠ!!!**

„AKTIVIRAJ SITNIŠ“ je Vaša štednja, koju ostvarujete korišćenjem debitnih platnih kartica.

Pri svakoj kupovini karticom, iznos sa računa koji plaćate karticom, zaokružuje se na prvi veći iznos i to na:

♦ 0.50 €, 1,00 €, 2.00 € ili 5,00 € - po Vašem izboru.

Razlika između iznosa na računu i zaokruženog iznosa, automatski se uplaćuje na Vaš štedni račun i još se vremenom uvećava za kamatu.

„AKTIVIRAJ SITNIŠ“ je još jedan razlog više da koristite debitne kartice Hipotekarne banke: VISA Electron, Premium ili Premium Plus.

Call Centar **19905**
www.hb.co.me

Profit, ekologija i ljudska prava

Najk, Adidas, Puma i drugi proizvođači sportske opreme redovno su suočeni sa optužbama da svoju robu jeftino proizvode u fabrikama u kojima se ne poštuju prava radnika ni zaštita životne sredine. Onda, uz skupe reklamne kampanje i prilično visoke cijene, proizvode prodaju uglavnom u Evropi, SAD i razvijenijim azijskim državama.

Rajner Hengstman je u *Pumi* zadužen za izgradnju globalnog lanca isporuke, koji treba da ispuni standarde za zaštitu životne sredine. On priznaje da to preduzeće

Da li su zaštita životne sredine i prava zapošljenih spojivi sa težnjom za profitom? Ili preduzetnici moraju, ako žele da prežive, prije svega jeftino da proizvode? Globalni medijski forum u Bonu bavio se tim pitanjima

prije 20 godina nije znalo pod kojim uslovima snabdijevači širom svijeta prave te proizvode. Ali 2010, kod prve ekološke analize troškova i koristi ukupnog lanca isporuke, *Puma* je već vidjela jasnije: „Kada bi priroda imala račun u banci, morali bismo da joj prebacimo žestoke sume“, rekao je Hengstman.

Drugim riječima: za oštećenje okoline, koju prouzrokuje proizvodnja, preduzeće ne plaća ništa. A socijalni troškovi, na primjer uslovi rada, pri tom se ni ne uzimaju u obzir, priznaje Hengstman. Ekonomisti to nazivaju „eksternim efektima“ – ekonomski gledano oni su jedan

oblik neuspjeha tržišta, što može da učini državno miješanje neophodnim.

„Zašto mnoge evropske firme proizvode u Bangladešu?“, pita se **Džon Morison**, direktor *Instituta za ljudska prava i biznis* u Londonu, i nudi odgovor: „Zato jer je jeftino. Zašto je jeftino? Prije svega, jer se pravi socijalni troškovi ne uzimaju u obzir, potom se ruše fabrike i ljudi ginu. To nije u redu, sa stanovišta

etike i održivosti. Vlade i civilna društva ovdje moraju zajedno da rade. Dobročinstva preduzeća na dobrovoljnoj bazi ne rešavaju problem.“

Mnoga preduzeća odbijaju jasne zakonske smjernice. Dobar primjer je Međunarodna organizacija rada, (MOR) koja od 1919. razvija standarde za zaštitu zaposlenih. Ali oni su do danas ostali neobavezujući, kaže **Jakob fon Ikskul**, utemeljivač alternativne Nobelove nagrade. „Ako neko preduzeće tvrdi da se ponaša odgovorno, postoji jednostavan test: Pitajte ga da li bi prihvatilo da pravilima MOR dodijeli istu pravnu snagu kao što imaju pravila Svjetske trgovinske organizacije. Odgovor vam govori sve što morate da znate.“

Ibrahim Abulejš bi na to pitanje odgovorio sa DA. Taj Egipćanin sa svojim preduzećem *Sekem* osnovanim 1977. pokušava da prevaziđe protivječnosti preduzetničkog ponašanja. „Pokušavam da uskladim četiri dimenzije života: privredu, okolinu, kulturu – dakle obrazovanje, i ljudska prava – ta četiri faktora moraju biti u ravnoteži.“

Njegovo preduzeće koristi djelove egipatske pustine za ekološku poljoprivrednu proizvodnju. Hiljade ljudi živi od proizvodnje namirnica, tekstila i biljnih lijekova. Profitom se finansiraju vrtići, škole i jedan univerzitet, kao protivteža etabliranim obrazovnim institucijama, kaže Abulejš: „Pogledi na svijet naših univerziteta su potpuno zastareli.“

I Jakob fon Ikskul se sa njim slaže: „U srednjem vijeku je crkva kontrolisala način života. Kada ste htjeli sa crkvom da diskutujete o njenoj moći, morali ste najprije da naučite latinski. Danas dominira ekonomija, i zato morate da učite najprije finansijski latinski. A onda primijetite: mnogo od onoga što nam je uvek govoreno, nije samo pogrešno, nego i prilično ludo.“

(DW.DE)

UZROK TRAGEDIJE JOŠ NEPOZNAT
Mjesto udesa u kanjonu Morače

Nova opomena najveće crne tačke

nerijetko sa smrtnim ishodom. To je bila prva ozbiljna analiza mreže od 1.860 kilometara magistralnih i regionalnih puteva u Crnoj Gori urađena u posljednjih desetak godina.

Kada se prije nešto više od deset godina dogodila teška saobraćajna nesreća u Platijama, u kojoj je pod odronom ostalo nekoliko ljudi, angažovani su stručnjaci Rudarsko-geološkog fakulteta iz Beograda da snime stanje na svim magistralnim i regionalnim putevima u Crnoj Gori i označe mjesta na kojima postoji velika opasnost od odrona. Oni su analizirali 931 lokaciju, od čega su 117 označili kao kritične, a kao posebno kritično označeno je njih 40. Platije su i prije i poslije toga važile kao najopasnija dionica.

Saobraćajni stručnjak **Vladeta Radović** izjavio je ovih dana medijima da su saobraćajne nesreće uslovljene sa više faktora, ali prije svega stanjem opšte putne infrastrukture. Radović kaže da je kanjon Platije najopasniji dio zbog visinske promjene i promjene stanja kolovoza. „Naročito ako su u pitanju velike mase, pošto je nizbrdica”. Govoreći o udesu autobusa u kojem su stradali rumunski turisti on je precizirao: „Ovdje je bilo u pitanju vozilo sa 50 putnika i skoro pet tona mase. Tu onda svako prekoračenje brzine koja je pogodna za taj teren dovodi do situacije u kojoj se našlo to vozilo”.

Uzrok prošlonedjeljne nesreće u kojoj su stradali rumunski državljani još nije zvanično utvrđen i nikoga unaprijed ne treba ni na koji način sumnjati za udes. Međutim, ta tragedija može biti novi podsjetnik da je kanjon Morače najveća crna tačka na crnogorskim saobraćajnicama

Iz Crne Gore u svijet je otišla vijest o još jednoj tragediji. Prošle nedjelje, u saobraćajnoj nesreći u kanjonu Platije, poginulo je 18, a teško povrijeđeno 29 rumunskih državljana. Uzrok prošlonedjeljne nesreće još nije zvanično utvrđen i nikoga unaprijed ne treba ni na koji način sumnjati za udes.

Tragedija rumunskih turista može biti novi podsjetnik da je kanjon Morače najveća crna tačka na crnogorskim saobraćajnicama. Za blizu pet decenija postojanja puta kroz Platije (otvoren 1965) poginulo je oko 1.200 ljudi.

Prije četiri godine tim sastavljen od predstavnika Ministarstva saobraćaja i Uprave policije je utvrdio da na crnogorskim magistralnim i regionalnim putevima ima 75 crnih tačaka, odnosno mjesta na kojima se često dešavaju saobraćajne nezgode,

ZAHVALNOST RUMUNIJE

Ekipe policije, Vojske Crne Gore, hitne pomoći i Kliničkog centra u najkraćem mogućem roku stigli su na mjesto udesa. U spašavanju su učestvovali i brojni građani.

Nakon vijesti o teškoj saobraćajnoj nesreći brojni Podgoričani došli su u Zavod za transfuziju krvi da povrijeđenima daju dragocjenu tečnost.

Najkraće – Crna Gora je u ovom slučaju položila ispit iz humanosti.

Ministar inostranih poslova Rumunije **Titus Korlătean**, koji je doputovao u Crnu Goru povodom tragične saobraćajne nesreće, u ime predsjednika Vlade Rumunije i građana zahvalio se na izuzetnoj angažovanosti svih državnih organa i građana Crne Gore u pružanju pomoći i zbrinjavanju povrijeđenih.

„Posebno poštovanje upućeno je građanima koji su samoinicijativno dali krv i pomogli saniranju posljedica ove tragedije“, ističe se u saopštenju.

U rumunskim medijima najviše se govorilo o ljudima koji su se sami spustili u provaliju da bi spasavali putnike prije nego što su stigle ljekarske i druge ekipe. Snimci tog gesta stalno su prikazivani na rumunskim televizijama uz izražavanje zahvalnosti građanima i nadležnim službama Crne Gore na pomoći stradalim rumunskim državljanima.

**POLOŽEN ISPIT IZ HUMANOSTI I
SOLIDARNOSTI: Spasavanje povrijeđenih**

Istraživanja rađena u razvijenim zemljama pokazuju da je ljudski faktor u saobraćajnim udesima dominantan - kreće se od 70 do 85 odsto slučajeva. Međutim, treba imati u vidu da je 90 odsto magistralnih i nešto više regionalnih puteva u Crnoj Gori, kako to stručnjaci kažu, u drugoj polovini vijeka trajanja. To znači da se zbog prevelike amortizacije, opterećenja i dotrajalosti moraju rekonstruisati čitave dionice. Prema stanju saobraćajne bezbjednosti Crna Gora uveliko zaostaje za zemljama Evropske unije, a za razliku od gotovo svih evropskih zemalja bilježi i vrlo nepovoljne trendove. Po razvijenosti putne mreže spada u red srednje razvijenih država Evrope. Na obezbjeđivanje sigurnijeg saobraćaja Crnu Goru obavezuje i evropska Direktiva o bezbjednosti saobraćaja.

Magistrala od Jadranskog mora do granice sa Srbijom projektovana je za bruto opterećenje 3.000 tona dnevno. Ali već prve godine korišćenja - početkom šezdesetih, projektovano opterećenje prekoračeno je za deset odsto. Kakva je situacija danas, pedeset godina od tada, suviše je komentarisati. Na njoj ima najviše crnih tačaka. Tunnel broj 11 u Platijama je jedna od najkritičnijih.

Poseban problem u održavanju putne infrastrukture u Crnoj Gori

predstavlja činjenica da je u toku ljetnje turističke sezone frekvencija saobraćaja i do 20 puta veća od frekvencije u toku ostalog dijela godine. Put od Bara do granice sa Srbijom, čija dužina iznosi oko 180 kilometara, najvećim dijelom, oko 75 odsto, je brdsko-planinskog karaktera.

Proteklih godina taj je put proširen na najkritičnijim dionicama. Tri trake su izgrađene na usponima kod Mioske i Crkvina, proširen je tunnel broj šest koji je bio „usko grlo“, mnoge dionice presvučene su novim asfaltom. I pored toga na ovoj relaciji i dalje se događaju brojni saobraćajni udesi. U policiji upozoravaju da se tuda vozi prebrzo. Na opreznju vožnju upozorava, na primjer, i podatak da je 2010. godine evidentirano čak 8.500 saobraćajnih nezgoda u Crnoj Gori. U tim udesima su poginule 94 osobe, a više od dvije hiljade je lakše ili teže povrijeđeno. Tokom te godine saobraćajna policija je otkrila čak 5.000 pijanih vozača. Više od 11 hiljada vozača isključeno je iz saobraćaja, a privremeno oduzeto 16 hiljada vozačkih dozvola - 80 odsto više nego 2009. godine...

Sve češće saobraćajne nesreće na magistralnom putu Kolašin-Podgorica više puta inicirale su rasprave o izgradnji alternativnih putnih pravaca. Prije deset godina pominjana je čak i mogućnost zabrane

saobraćaja kroz Platije. Svojevremeno su stručnjaci predlagali izmještanje tog dijela magistrale ili podizanje visoke ograde između nje i Morače kako bi se spriječilo stradanje učesnika u saobraćaju slijetanjem u rijeku Moraču.

Mitar Čvorović, profesor Građevinskog fakulteta u Podgorici, prije nekoliko godina upozoravao je da se za kanjon Morače pod hitno mora pronaći alternativa.

Stijene su ljeti izložene temperaturi i do 70 stepeni, a zimi do minus 10. Takva temperaturna razlika dovodi do drobljenja kamena, tako da je prava sreća što je teren nepristupačan za divlje životinje, jer bi to izazvalo velike odrone, kazao je tada Čvorović.

Jedino rješenje je da država ulaže u druge putne pravce, a taj zaboravi“, predlagao je **Ratko Ivanović**, u vrijeme dok je bio direktor Direkcije za izgradnju puteva.

Kada je postavljen temeljac za autoput Bar-Boljare mnogi su se ponadali da će put kroz Platije ubrzo ostati lokalna saobraćajnica koja će samo povezivati okolna sela, a samim tim i prestati da bude „magistrala straha“ na kojoj se masovno strada. No, prvi kilometri autoputa u Crnoj Gori još su, hvala Vladi Crne Gore, daleki san.

Veseljko KOPRIVICA

ISTRAJNI BRANIOCI VASOVIH VODA:
Đorđije Tomović sa Jovanom Lončarom

Na sud u desetoj deceniji

Policija poslije dva mjeseca aktivirala prijavu protiv devedesetpetogodišnjeg Đorđija Tomovića, jer je „ometao službena lica“ i nije dozvolio prolazak kamiona sa smećem prema Vasovim vodama

Kada ovaj broj *Monitora* bude na kioscima devedesetpetogodišnji starina iz Beransela **Đorđije Tomović** izaći će pred sudiju za prekršaje zbog toga što je „ometao službena lica“ i nije dozvolio da prođu kamioni sa smećem prema Vasovim vodama. Da li je još negdje neko stariji od Đorđija izveden pred sudiju, nije nam poznato.

Kao ni to je li neko stariji od Đorđija, ili makar njegov „vršnjak“, uspio da sa štapom u ruci omete službena lica u obavljanju posla. Čika Đorđije će svakako ući u anale policijske i sudske prakse. I što je mnogo važnije - ući će u anale crnogorske borbe za demokratiju.

„Mi u Beranselu samo branimo svoja Ustavom, zakonima i međunarodnim

konvecijama garantovana prava na zdravu životnu sredinu. Jesam li prekršio zakon, ne znam. Ja sam im samo rekao da ne mogu dovijeka upotrebljavati silu protiv nas i da ćemo i mi morati da odgovorimo silom. Da li je sramota što mene u ovim godinama vode po policiji i sudovima, to pitajte one koji su me ranije zvali na infomativni razgovor, a sada i napisali

prekršajnu prijavu“, priča Đorđije za *Monitor*.

Ovaj starac je prije skoro dva mjeseca bio među mještanima prigradskog naselja Beranselo koji su spriječili kamion komunalnog preduzeća da prođe prema divljem gradskom smetlištu na Vasovim vodama. Tomovića su prijavili komunalni inspektori, a prekršajnu prijavu je podnijela Uprava policije. Devedesetpetogodišnji Đorđije nije se toga dana dugo zadržao u policiji. Nije bilo inspektora na radnom mjestu u popodnevnom satima, pa mu je samo dat pisani nalog da se ujutru javi Sudu za prekršaje.

Njegove komšije su ga sjutra dan dopratile do zgrade suda, a usput su ostavili smeće u kesama ispred zgrade Opštine. Bilo je to onog dana kada je izbio incident između gradonačelnika Berana **Vuke Golubovića** i američkog državljanina **Jovana Lončara**. Golubović je optužio Lončara da je „organizovao narod“, uz čuvenu izjavu: „Džukelo, treba da odeš“.

Usudu su, međutim, kazali da nije stigla prijava protiv Đorđija. Policija je, očigledno, privremeno poukla prijavu da bi stižala strasti. Zašto je aktivirala sada, poslije dva mjeseca, nijesmo uspjeli da saznamo.

„Šta ima da kažem na sudu? Da nisam kriv, da neću odustati da branim

„Šta ima da kažem na sudu? Da nisam kriv, da neću odustati da branim Vasove vode i da se, ovako star, neću odvajati od svojih komšija i prijatelja“, kaže Đorđije Tomović

Vasove vode i da se, ovako star, neću odvajati od svojih komšija i prijatelja“, kaže Đorđije.

Uprava policije je prošle sedmice poslije više od mjesec aktivirala i prekršajne prijave protiv sedam žena iz Beransela koje su, takođe, „ometale službena lica u vršenju radnji“ i „zakrčile saobraćaj“ na putu od Beransela prema Gornjem Zastru, koji vodi do smetlišta na Vasovim vodama.

Pred sudijom za prkršaje sve su izjavile da nijesu krive. Presuda nije javno izrečena, ali sudija je žene opomenuo i naložio da plate sudske troškove. Među njima je bila i Đorđijeva snaha **Tijana Tomović**. Njegov sin, Tijanin suprug, profesor **Sveto Tomović** bio je među prvim muškarcima iz Beransela koji su pozvani na informativni razgovor u policiju zbog barikada na Vasovim vodama. Onda je prosljeđen sudiji za prkršaje i kažnjen sa sto trideset eura. Bilo je to za prvomajske praznike.

„Kada su mi suprugu izveli pred sudiju, tražio sam da mene uhapsu. Evo sada mi i oca, u ovim godinama, izvode pred sudiju! Ovo je vrhunac

sramotnog odnosa vlasti prema mještanima Beransela“, kaže Sveto.

Savjet Mjesne zajednice Beranselo najavio je da će kao protivmjeru na državnu represiju podnijeti krivične

prijave protiv opštinskog rukovodstva, odnosno predsjednika Opštine, zatim Komunalne policije, nadležnih u Ministarstvu za uređenje prostora, inspeksijskih službi i svih drugih „koji su svojim činjenjem ili nečinjenjem doprinijeli narušavanju životne sredine i mještanima ovog prigradskog naselja oduzeli ustavom, zakonima i međunarodnim konvencijama garantovano pravo na zdravu životnu sredinu“.

Predsjednik Koordinacionog odbora za zaštitu životne sredine ove mjesne zajednice **Radoje Mišković** objašnjava da su se uslovi za podnošenje krivičnih prijava stekli nakon što je Upravni sud Crne Gore poništio odluku predsjednika Opštine o lokaciji za privremeno odlaganje otpada na Vasovim vodama. Prema njegovim riječima takvom presudom Upravnog suda trebalo bi da „padnu u vodu i sve prekršajne prijave i kazne napisane i izrečene mještanima Beransela, a koje su se temeljile samo na toj odluci“.

On tvrdi da osim te poništene odluke lokalna uprava nema nikakav drugi dokument, koji bi, kako to

www.doding.co.me

SHOW ROOM: Cetinjski put bb (preko puta Delta city-ja), Mob: 069 018 181 Tel: + 382 20 290 290

PROIZVODNJA: Majevička br. 18, 81000 Podgorica, Crna Gora, Tel: + 382 20 262 277

propisuje zakon, trebalo da posjeduje da bi odlagala otpad na Vasovim vodama.

Predsjednik Koordinacionog odbora za zaštitu životne sredine kaže da je sada i „posljednjim skepticima valjda jasno da su mještani Beransela u pravu kada ne dozvoljavaju dalje odlaganje otpada na Vasovim vodama i vraćaju kamione Komunalnog preduzeća“.

To su, kaže, govorili policiji kada ih je hapsila, na sudu za prekršaje i u osnovnom sudu, pisali ministrima policije i uređenja prostora... Svi su se oglašili o njihove apele.

„Pokušavali su da nas prikažu kao grupicu samovoljnika koji ugrožavaju državu. Sada ćemo mi njih da tužimo i da protiv svih podnesemo krivične prijave“, najavljuje Mišković.

Mještani Beransela godinama biju bitku sa lokalnim vlastima i državnim institucijama da spriječe odlaganje otpada na Vasovim vodama, nadomak njihovih kuća, ali i spriječe da se na tom mjestu gradi regionalna deponija. Prema nekim procjenama na tom mjestu je do sada lagerovano oko milion tona opasnog otpada i tako napravljena najveća planina smeća i najcrnja ekološka tačka na sjeveru Crne Gore.

Beranselci su u proteklih tri godine više puta blokirali gradsko smetlište, a sve dosadašnje blokade razbijene su grubom primjenom policijske sile. Posljednja blokada traje najduže, još od 18. februara. Policije je samo u dva-tri navrata uspjela da je nakratko probije i omogućiti kamionima Komunalnog preduzeća da istovare smeće na Vasovim vodama.

Policija i lokalne vlasti pokušavaju da prekršajnim prijavama i novčanim kaznama rastjeraju mještane Beransela sa barikada. Veliki broj muškaraca ovog naselja do sada je procesuiran. Među njima je, kako rekosmo, i starina Đorđije Tomović.

Beranselci poručuju da ih politika „pendrekom po novčaniku“ neće pokolebati u borbi za jedno od osnovnih ljudskih prava – pravo na zdravu životnu sredinu.

Tufik SOFTIĆ

NARKOMANIJA NA KONIKU

U ćošku grada

U romskim naseljima u Podgorici, tvrde naši sagovornici, dramatično je porastao broj mladih Roma koji su zavisni od droge. Uprkos tome, policija ne ulazi dovoljno u mahale kako bi zaustavila narkodilere koji su takođe Romi

Broj narkomana u romskim naseljima na Koniku u Podgorici sve je veći, tvrde stanovnici tih naselja. „Drogiraju se i djeca od desetak godina, a policija jedva da reaguje“, kaže za *Monitor* dvadesetdvogodišnji mladić, koji živi u Kampu 1.

„Pređena je crvena linija. Drogiraju se djeca od osam, deset, jedanaest godina. Sakupljaju otpad, peru šoferšajbe ili prose, a onda odlaze da kupe drogu, pa i onu najgoru moguću i lošeg kvaliteta. Ima onih koji se organizuju tako da svaku noć kradu patike ispred kućnih ulaza po naselju kako bi nabavili drogu“, priča naš sagovornik.

Dvadesetšestogodišnji Rom kaže da je droga toliko raširena na Koniku da i žene prodaju drogu. „Dešavalo se da se narkomani, među kojima ima i oženjenih, fiksaju ispred moje kuće. Nijesam zvao policiju, jer me je strah. Samo sam jednom od njih, znam ga jer mi je komšija, kazao da se udalje od moje kuće i otišli su“, priča naš sagovornik. On dodaje da se u romskim naseljima narkoticima trguje otvoreno i skoro nesmetano. „Drogom se bave svi, od sakupljača sekundarnih sirovina do onih bogatih koji se bave raznom trgovinom“, kaže. „Droga se na ulici prodaje i djeci“.

Naš sagovornik priča da je bio

svjedok ulične prodaje droge, na ulici, u sred bijela dana. „I sve to pred prolaznicima. Policija zna vrlo dobro kakvo je stanje na Koniku ali ne preduzimaju ništa kako bi riješili ovaj problem koji je svakim danom sve veći. Sve više mladih uništavaju svoj život uzimajući razne vrste narkotika da bi zaboravili na dugove ili ostale probleme“, objašnjava on.

„Uzimam narkotike jer se osjećam dobro. Moćno“, priča za naš nedjeljnik jedan od stanovnika Kampa 1 koji je korisnik opojnih droga. Na pitanje: od koga kupuje drogu, neodređeno kaže: „Snalazim se“. Do novca, kaže, dolazi tako što uzme od drugova, radi fizičke

„U romskim naseljima narkoticima se trguje otvoreno i skoro nesmetano. Drogom se bave svi, od sakupljača sekundarnih sirovina do onih bogatih koji se bave raznom trgovinom. Droga se na ulici prodaje i djeci“, priča dvadesetšestogodišnji Rom iz naselja na Koniku

NARKOMANIJA SVE VEĆI PROBLEM: Konik

poslove. „Ponekad moram nešto i da ukradem”.

Nagli porast narkomanije doveo je i do porasta delikvencije, posebno maloljetničke, klasičnog kriminala, muške i ženske prostitucije, kao i nasilja u porodici.

U Izvještaju o radu Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave za kadrove, nad kojom Ministarstvo vrši nadzor, za 2012. godinu navodi se da je tokom prethodne godine otkriveno 187 krivičnih djela u vezi sa opojnim drogama. Statistike o porastu kriminala po naseljima, ili djelovima grada, međutim, nema.

Ono što je izvjesno je da narkomanija dovodi i do materijalnog propadanja čitavih porodica. „U mom najbližem komšiluku dvije porodice su prodale kuće kako bi isplatile narkodilere kod kojih su se zadužila njihova djeca”, kaže jedan od aktivnih romskih lidera **Enis Eminović**.

Eminović kaže da pripadnici policije i dalje vrlo rijetko ulaze u romska naselja. „Oni su tu samo kada nekoga hapse. Hapšenja su prilično rijetka, a policija nije prisutna u naseljima preventivno, što bi morala da bude s obzirom na veličinu problema. Ono što nam je potrebno i što u velikoj mjeri može podići bezbjednost samih Roma je policija unutar zajednice”, smatra on.

Prema riječima našeg sagovornika koji je dobro upućen u ovu problematiku

Enis Eminović: „U mom najbližem komšiluku dvije porodice su prodale kuće kako bi isplatile narkodilere kod kojih su se zadužila njihova djeca. Policija je tu samo kada nekoga hapsi, ali ih nema u naseljima preventivno, što bi se moralo učiniti s obzirom na veličinu problema”

a koji je htio ostati anonimn, ulični gram heroina je u Podgorici prije više godina koštao 20 eura, a sada je od deset do 20 eura. Pri tom, kaže, kvalitet je sve gori. „U uličnoj dozi ima samo tri do sedam odsto heroina, a sve ostalo su primjese. Prodaje se ‘smeće’, a u heroin se stavlja i mišomor i gips”, objašnjava naš sagovornik.

Cijena marihuane, koja je najzastupljenija među drogama, mnogo je pristupačnija. Sve više narkomana koristi metadon, bensedin, tramadol i ostale legalne droge koje se mogu dobiti na recept. Upravo njihovo sve češće korišćenje presudno doprinosi evidentnom porastu broja konzumenata narkotika u romskim naseljima, ali i čitavom gradu.

„Nije važno ko gdje živi ili kakva mu je boja kože. Crnogorci prodaju drogu Romima, Romi je prodaju Crnogorcima, konzumente zanima samo heroin, a dilere samo zarada, kaže Eminović.

Elvis BERIŠA

(Projekat: *Obuka pripadnika ranjivih društvenih grupa za novinarsko izvještavanje i istraživanje* je podržala Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću. Tekst je isključivo rezultat istraživanja novinara *Monitora*.)

Samo da smo zdravo

Ministar zdravlja Miodrag Radunović za korupciju u zdravstvu optužio je 20 ljekara, ignorišući ne samo to što građani smatraju da je zdravstvo najkorumpiranija oblast, nego i mnoge korupcionaške afere koje su vodile do vrha

Ministar zdravlja **Miodrag Radunović** dao je novi doprinos borbi protiv korupcije. Zabrinjava ga, kazao je nedavno, porast korupcije u zdravstvu, pa hirurški precizno izračunao: „Moramo sankcionisati tih deset ili 20 ljudi koji narušavaju bijeli mantil jer korupcija negativno utiče na kvalitet zdravstvene zaštite...”. Kako je došao do tog broja, ostaje nejasno. Ono što je jasno: značajno je time umanjio nivo korupcije u resoru koji mu pripada. Koga briga: samo da smo zdravo.

Godinama, prema svim raspoloživim istraživanjima javnog mnjenja, zdravstvo je oblast koja prednjači po stepenu korupcije, uz policiju i carinu. To, recimo, pokazuje i prošlogodišnje istraživanje Uprave za antikorupciju, po kome građani smatraju da je zdravstvo najkorumpiranija oblast. Zabilježeno je i to da takav stav ima rastući trend. Rezultat istraživanja: najviše građana, 18,6 procenata, smatra da je zdravstvo najkorumpiranije. Toliko ispitanika kazalo je da im je upućivan zahtjev za davanje mita. To je, opet, veći procenat nego godinu ranije.

Prvi čovjek nevladine organizacije *Krug života* **Dejan Cvijanović** za *Monitor* kaže da im se veoma često javljaju ljudi koji svjedoče da su bili primorani da daju novac. „Najčešće je riječ o davanju novca da bi se pacijenti što prije primili u bolnicu zbog operacije ili snimanja. Pacijenti većinom ne

znaju da i sami krše zakon davanjem mita. Zakon je vrlo decidan, i onaj ko prima i onaj ko nudi mito maltene su u istoj kategoriji. Tim problemom bi se više trebali pozabaviti policija i tužilaštvo”.

Sada, pak, ministar tvrdi da u zdravstvenom sistemu postoje zaposleni koji ne poštuju pravila i da je riječ samo o „deset ili dvadeset” ljudi.

Specijalista socijalne medicine, organizacije zdravstvene zaštite i zdravstvene statistike prim. dr **Ivo Đurišić**, bivši dugogodišnji direktor Javne zdravstvene ustanove Dom zdravlja, za naš list tvrdi da je narečeno notorna manipulacija.

„Da li ministar zdravlja stvarno misli da samo 20 bijelih mantila kalja ugled ljekarske profesije u Crnoj Gori zbog korupcije. Prati li mnogobrojne ankete po kojima je zdravstvo jedna od najzaraženijih oblasti korupcijom. Da li ministar zna da korupcija nije samo dati ljekaru novac već je korupcija, ona najveća, i vršenje krivičnog djela radi sticanja profita u smislu nabavke opreme, lijekova i ugovaranja investicija u zdravstvu”.

Tako je, uzmimo markantan primjer iz aprila ove godine o kome su pisale *Vijesti*, direktorica firme *Osmi red* **Angelina Vuković** uputila otvoreno pismo ministru povodom tvrdnji iz Ministarstva zdravlja u vezi sa sumnjom da je bilo korupcije u prošlogodišnjoj nabavci rendgen i ultrazvuk aparata. Tender je bio vrijedan 440 hiljada eura, novac su dobile dvije

KOGA ABOLIRA
ODGOVORNOSTI:
Miodrag Radunović

podgoričke firme *Urion* i *PDG*, dok je *Osmi red* na tender dostavio čak za 130.000 eura povoljniju ponudu.

Vukovićka je napisala: „Odluka Upravnog suda broj 926/07 potvrdila je naše stajalište. Podsjetiću Vas da se radilo o tenderu 15/06 za laboratoriju. Tada sam Vam se obraćala šest puta u tri mjeseca prije mog obraćanja medijima. Odgovora nije bilo. Čitanje administracije. Podsjetiću Vas da ste tada prenebregnuli činjenicu da je sporna firma imala rješenje Ministarstva zdravlja, a nije imala neophodan kadar potreban za obavljanje posla koji je definisan kao trgovina na veliko farmaceutskim proizvodima“.

Juče su *Vijesti* objavile da je državno tužilaštvo za borbu protiv korupcije u Beču pokrenulo istragu protiv njemačkog *Simensa* zbog podmićivanja na jugoistoku Evrope. *Siemens* je, sumnja tužilaštvo, platio do 50 miliona eura mita za poslove u Bugarskoj, Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Crne Gore nama na spisku, ali su, prema pisanju podgoričkog dnevnika, nabavke medicinske opreme za potrebe Ministarstva zdravlja ove kompanije pod pažnjom domaćih istražnih službi. Glavni distributer *Simensovih* proizvoda u Crnoj Gori je pomenuti *Urion*.

Bez obzira na nivo korupcije u zdravstvu zabrinjava mali broj procesuiranih krivičnih prijava. „Koliko znam samo dva slučaja korupcije u zdravstvu su dobila sudski epilog: jedan je čuvena akcija *Magnet* gdje je bilo riječi o (oko) 250 eura. Imajući u vidu smiješno malo sumu novca, jasno je da je to zamazivanje očiju javnosti“, kažu iz NVO *Krug života*.

Podsjetimo, početkom 2011. godine, **Andriji Mikuliću** i **Blagoju Janjuševiću** određen je pritvor do 30 dana, dok su zbog sumnje za korupciju i zloupotrebu službenog položaja uhapšene još četiri osobe: ljekar **Mladen Filipović**, medicinska

Dejan Cvijanović za

Monitor kaže da im se veoma često javljaju ljudi koji svjedoče da su bili primorani da daju novac. „Najčešće je riječ o davanju novca da bi se pacijenti što prije primili za operativni zahvat ili snimanja“

tehničarka **Dragana Vučeljić**, sudija **Božo Blagojević** i advokat **Zoran Drakulović**, istog dana pušteni da se brane sa slobode.

Drugi je slučaj *Šahmanović* (prijava za primanje mita protiv ortopeda dr **Nenada Vukčevića** podnijela je porodica pokojnog Emila Šahmanovića). Donešena je pravosnažna presuda protiv ljekara koji je prvobitno odlukom Višeg suda osuđen na pet mjeseci zatvora da bi kasnije Apelacioni sud kaznu smanjio na tri. „Ljekar i dalje radi. Znamo da obavlja praksu u Kliničkom centru iako ne bi smio da obavlja praksu nakon svega što se dogodilo. U istom slučaju, podnijeta je i krivična prijava protiv Kliničkog centra za nesavjesno liječenje“, kaže Cvijanović.

Ono što predstavlja ozbiljan problem, naglašava Dejan Cvijanović, jeste činjenica da veliki broj ljekara ima privatnu praksu u privatnim klinikama i ordinacijama, pa se tu može govoriti

o zloupotrebi službenog položaja. „Nerijetko se dešavalo, naročito hroničnim bolesnicima i trudnicama, da im ljekar direktno kaže da ‘dođu popodne’, da on radi u toj i toj klinici i da će ih tamo pregledati. To je, takođe, jedan oblik korupcije. Nadam se da će ta praksa prestati i da ćemo imati ljekare koji će raditi na jednom mjestu.“

Upravo to je u nedavnom obraćanju pomenuo ministar Radunović. Kazao je, slavodobitno, kako se može izboriti sa korupcijom te da je Ministarstvo učinilo prvi korak. „Dostavili smo svim direktorima zdravstvenih ustanova dopis gdje je njihova obaveza da se do 1. avgusta sve dosadašnje saglasnosti koje su imali ljekari da rade u privatnim zdravstvenim ustanovama, stavljaju ad akta“. Ko se bolje sjeća, zna: ministar Radunović isto je obećavao i 2009. godine, kada je govorio: „Ljekarima ćemo dati rok od tri mjeseca da se snađu, opredijele za državnu ili privatnu ordinaciju“. Teče četvrta godina.

Teče i vrijeme od kada su nadležni ljudima iz NVO *Krug života* obećali da će dati odgovor na krivičnu prijavu predatu osnovnom tužilaštvu za tri predmeta u oblasti falsifikovanja medicinske dokumentacije, što se po slovu zakona, kažu iz te NVO, može svesti i pod organizovani kriminal i korupciju. „Iako su dan nakon našeg nastupa obećali da će odgovoriti u najbržem roku, odgovor još čekamo“, kažu.

Koga briga za korupciju i ostalo: samo da smo mi zdravo.

Marko MILAČIĆ

Ivo Đurišić: „Da li ministar zdravlja stvarno misli da samo 20 bijelih mantila kalja ugled ljekarske profesije u Crnoj Gori. Da li ministar zna da korupcija nije samo dati ljekaru novac već je korupcija, ona najveća, i vršenje krivičnog djela radi sticanja profita u smislu nabavke opreme, lijekova i ugovaranja investicija u zdravstvu“

Ulazak u EU donosi nadu

Smatram da bi priključenje Hrvatske moglo dati poticaj za razvijanje mehanizama u vezi nasljeđa rata i izgradnje mira. Današnji desni ekstremizam i širenje ksenofobije u Mađarskoj i Grčkoj ima veze s negiranjem ili umanjivanjem genocida iz Drugog svjetskog rata

MONITOR: *Hrvatska napokon u EU: kakva su vaša očekivanja od EU kada se radi o pitanjima pravde i pravičnosti prema žrtvama sukoba u Hrvatskoj 90-ih godina?*

TERŠELIČ: Očekujem korake prema naprijed mada sam svjesna da EU nema kvalitetne mehanizme suočavanja s prošlošću jer je u cijelom svom radu okrenuta prema budućnosti. Zato ćemo zagovarati da EU razmotri utemeljenje instituta sličnog Posebnom izvjestitelju UN-a za promociju prava na istinu, pravični postupak, reparacije

i garanciju neponavljanja zločina. Pablo de Greiff prvi je imenovani posebni izvjestitelj, koji je 9. kolovoza 2012. podnio svoj prvi izvještaj Vijeću za ljudska prava UN-a. Smatram da bi priključenje Hrvatske, i nadam se što skorije priključenje drugih post-jugoslavenskih zemalja, moglo dati poticaj za razvijanje mehanizama u vezi nasljeđa rata i izgradnje mira. U EU bi trebali razumjeti da je za suzbijanje ksenofobije danas ključno ostvarivanje prava mladih na učenje povijesti utemeljeno na činjenicama. Današnji

desni ekstremizam i širenje ksenofobije u Mađarskoj i Grčkoj ima veze s negiranjem ili umanjivanjem genocida iz drugog svjetskog rata. Pošto se u hrvatskom društvu još teško nosimo s tri sloja nasilnog nasljeđa, Drugog svjetskog rata, političkog nasilja u vrijeme jugoslavenskog socijalizma i konačno ratova devedesetih, smatram da je u Evropi važno istražiti zločine počinjene od tridesetih godina prošlog stoljeća do danas i razviti nove putove pamćenja žrtava i otpora.

MONITOR: *Zalagali ste se za*

izjednačavanje vojnih i civilnih žrtava rata za, kako ste rekli, „priznanje patnje“ što je u dijelu Hrvatske javnosti i naročito među braniteljima, dočekano sa nerazumjevanjem?

TERŠELIČ: Omalovažavanje patnje samo nanosi nove povrede. U Hrvatskoj se javnosti, većim dijelom zbog pristrasnih izjava političkih dužnosnika i nekritičkog izvještavanja javnih i većine ostalih medija, stvorila navijačka atmosfera potpore optuženim hrvatskim generalima i braniteljima, „herojima a ne zločincima“. Civilne žrtve rata nisu dočekale ispriku niti ostvarile pravo na reparacije. Protekom vremena, istupima organizacija civilnog društva, aktivista i humanistički orijentiranih intelektualaca te malog dijela političara, pomalo se počeo mijenjati odnos prema civilnim žrtvama. Iako je i dalje dominantno stanje kolektivne društvene amnezije u odnosu na stradanja srpskog naroda, posebice od strane većine pripadnika hrvatske vojske i policije te najviše pozicioniranih političkih i vojnih dužnosnika, vidljiv je određeni napredak.

Podsjećamo da još nema niti jedne pravomoćne presude za ratne zločine počinjene u tijeku i neposredno nakon vojno-redarstvene akcije „Oluja“ niti su temeljito procesuirani zločini u Vukovaru, Dubrovniku, Škabrnji... U Bazi podataka ratnih zločina Državnog odvjetništva Republike Hrvatske (D O R H - a) evidentirano je 490 zločina. Do 30. rujna 2012. DORH-u su bili poznati počinitelji 316 zločina, a počinitelji 174 zločina bili su nepoznati. No tek je 112 zločina (22,86%) u potpunosti riješeno. Stoga organizacije za ljudska prava zahtijevaju učinkovitije procesuiranje počinjenih ratnih zločina kao i poboljšanja statusa svih

SNAGA GLASNIH GRAĐANA

MONITOR: *Stiče se utisak da je akterima koji su najuticajniji u sređivanju savremenog svijeta, u našim krajevima najvažnija „stabilnost“, a da ih malo interesuje ko nama upravlja i kako. Kako da se izborimo za „pravičniju“ demokratiju?*

TERŠELIČ: Samo vlastitim zagovaranjem stabilnih, odgovornih i demokratskih institucija vlasti i jednakog pristupa pravdi, inzistiranjem na borbi protiv korupcije i afirmiranjem javnog interesa, promoviranjem ravnopravnosti i dostojanstva svih ljudi i proradom nasljeđa rata, suočavanjem s prošlošću i izgradnjom mira. Glasni građani i nezavisni mediji koji svoje stranice otvaraju za sukob mišljenja su ključni za zdravo društvo i demokraciju.

civilnih žrtava rata.

MONITOR: *Neki građani Hrvatske, a najviše oni srpske nacionalnosti koji su ostali bez imovine ili im je ona teško oštećena, koji imaju problema sa isplatom penzija očekuju da se ulaskom Hrvatske u EU, tim pitanjima bave i institucije u Briselu. Da li su njihova očekivanja pretjerana?*

TERŠELIČ: Njihova su očekivanja u ovom trenutku vjerojatno pretjerana. No vjerujem da ulaskom Hrvatske u EU za rješavanje ovih problema postaju odgovorne i institucije EU. Smatramo da bi EU trebala unaprijediti institucionalne mehanizme za ostvarivanje prava na istinu, pravdu, obeštećenje i garanciju neponavljanja zločina. To je obaveza i prilika za unapređenje već postojećih mehanizama za ostvarivanje prava na pravični sudski postupak i naknadu štete kao i razvijanje novih koji će

mladim generacijama omogućiti ostvarivanje prava na učenje povijesti utemeljene na činjenicama. Problem je da institucionalni mehanizmi koji bi garantirali njihova prava još nisu u dostatnoj mjeri razvijeni. Na tragu *Deklaracije o osnovnim načelima ostvarivanja prava za žrtve zločina i zloupotrebe ovlasti* koja jamči pravo na restituciju, kompenzaciju i pomoć *te Europske konvencije o kompenzaciji žrtava kaznenih djela nasilja* koja obvezuje države članice na osiguranje kompenzacije štete u slučajevima namjernih kaznenih djela i usmrćenja uslijed počinjenja nasilnih djela, Hrvatski sabor je još 2008. usvojio *Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela* koji je stupio na snagu danom ulaska RH u EU. Njime se uređuje pravo na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela nasilja počinjenih s namjerom uz primjenu

sile ili povredom spolnog integriteta ili dovođenja u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom kojim je prouzročena smrt, teška tjelesna ozljeda ili teško narušenje zdravlja jedne ili više osoba pri čemu Republika Hrvatska naknadu daje na načelima društvene solidarnosti i pravednosti. Od 1. 07. žrtve različitih oblika nasilja u Hrvatskoj mogu potraživati naknadu štete od svojih počinitelja, odnosno od države, uz uvjet da zahtjev za odštetom podnesu u roku 6 mjeseci nakon počinjenja kaznenog djela ali to na žalost ne vrijedi za civilne žrtve rata. To je nedopustiva diskriminacija.

MONITOR: *Iako su i domaći sudovi počeli da procesuiraju ratne zločine, u Srbiji, Hrvatskoj, BiH, politički lideri kao njihovi koncept-majstori ostali su u velikoj mjeri van domašaja pravde. Da li se tu moglo više uraditi kroz proces lustracije i druge mehanizme „suočavanja sa prošlošću“?*

TERŠELIČ: Mislim da su nam uz suđenja za ratne zločine neophodni komplementarni mehanizmi na regionalnoj i nacionalnoj

razini. Važne su nam akcije poput Inicijative za REKOM. U situaciji kada puno zločina neće biti sudski procesuirano, važno je da žrtve i preživjeli dobiju priliku da javno govore o svojim stradanjima i da istražno tijelo uz pomoć jedinstvene

metodologije dopuni postojeća istraživanja i pripremi izvještaj u kojem bi se sagledali svi zločini i utvrdile činjenice o njima. Trenutno očekujemo sastanak izaslanika predsjednika o Prijedlogu statuta REKOM-a. Važno je i okončati rat uz pomoć sastavljanja popisa svih ubijenih i nestalih. Uz to treba sustavno razvijati kulturu sjećanja i stvarati prostor za promociju multiperspektivnosti u nastavi povijesti jer još uvijek živimo pod utjecajem jednodimenzionalnosti. Kad postane nepristojno voditi prijetnje o već utvrđenim činjenicama, možda će se stvoriti više javnog prostora za različite interpretacije ratova i solidarnost sa svim žrtvama.

MONITOR: *Kolika je za loše stanje stvari odgovornost tzv. međunarodnog faktora, Haškog suda, Međunarodnog suda prayde, UN, EU?*

TERŠELIČ: Zrelost se društva pokazuje u kapacitetu za prorađivanje mračnih stranica povijesti, bez obzira na to govorimo li o zločinima u Drugom svjetskom ratu ili političkom nasilju u vrijeme socijalizma ili ratovima devedesetih.

Po mom je iskustvu pritisak EU više koristio nego škodio. Ulazak RH u EU, kao i približavanje ostalih država iz regije EU, može pridonijeti boljoj suradnji pravosudnih tijela država u regiji. Politizacija ovih pitanja do sada je najčešće bila tek kočnica efikasnog progona počinitelja zločina. U Hrvatskoj nije ni bilo lustracije. Uvijek iznova vidim da nema političke volje ni za kazneno procesuiranje ni za lustraciju pa pritisak izvana može biti dobrodošao ali će dati rezultate samo ako ga prati društvena volja za suočavanjem s prošlošću unutar zemlje.

Nastasja RADOVIĆ

SVJETLA MONITORA I FERALA

MONITOR: *Kakav je doprinos NVO za ljudska prava u Hrvatskoj procesima koji su doveli vašu državu u redove uređenijih evropskih država?*

TERŠELIČ: Doprinos svih koji su bili za mir protiv ratova devedesetih je bio iznimno važan, bez obzira jesu li prosvjedovali u Podgorici ili Zagrebu ili Beogradu ili Sarajevu. Glasovi malobrojnih aktivista Antiratne kampanje Hrvatske i sličnih mirovnih inicijativa kao i tekstovi *Ferala* i *Monitora* palili su rijetka svjetla čestitosti u mračnim devedesetima. U Hrvatskoj se poslije izbora 2000. stvorio prostor za zagovaranje reformi institucija u kom je proces europskih integracija s jasnim ciljevima dao izvrsnu zagovaračku podlogu za zemlju u kojoj bi vladavina prava postala uporište djelovanja pojedinaca, institucija i političke elite. U završnom dijelu pregovora stvorili smo neformalnu *Platforma 112* koja okuplja 69 organizacija civilnog društva koje se niz godina bave zaštitom ljudskih prava, demokratizacijom, izgradnjom mira, suzbijanjem korupcije i zaštitom javnih resursa, posebno okoliša, oko ključnih zahtjeva Vladi RH. U procesu pregovora neki su naši zahtjevi usvojeni no ostaje otvoreno pitanje hoćemo li moći učinkovito pratiti sudbinu obveza proisteklih iz pregovora s Europskom unijom.

Nevidljivi propeler

Piše: Ferid MUHIĆ

Živi smo i vitalni sve dok više vjerujemo u nevidljivi propeler koji možda samo slutimo, nego rođenim očima! Dok jednom ipak ne ispružimo ruku

Još jednom je pogledao u znak na kom je pisalo 7A; u već gotovo sasvim punom avionu, njegovo sjedište ga je čekalo. I ovaj put imao je sreće. Kad god je mogao da bira, odlučivao se za sjedište do prozora. Navika da gleda kroz prozor dok putuje, ostala mu je od djetinjstva. Najprije vozovi, uskotračni, pa onda vozovi *normalnog kolosijeka*, kasnije autobusi, pa brodovi, a sada avioni, za njega su bile pokretne osmatračnice iz kojih je pratio svijet. Kretanje je donosilo i odnosilo ispred očiju čaroliju svijeta od kog ga je razdvajalo staklo, ali se jedan dio tog svijeta, svijeta koji se pred njegovim očima pojavljivao samo jednom i iščezavao zauvijek, neizbrisivo urezivao u njegovo sjećanje. U oknima malih prozora uskotračnih vozova, kao u jednostavnim drvenim okvirima za slike, ostalo je najviše zapamćenih ljudskih lica; katkad i cijelih sekvenci, svađe na peronu, svadbe, harmonikaš, poljubac na rastanku, ruke koje mašu, i onda obavezni otpravnik vozova – *crvenkapa* – njegovi napuhani obrazi dok pištaljkom daje znak da voz krene. Pogled djevojke koji se ne zaboravlja a koju nikada više neće sresti, šume... djeca koja blatnjavim putem uz prugu žure u školu.

Prenu se. Od kada putuje isključivo avionom, kroz prozor više ne vidi ljude, osim silueta onih koji vrše utovar prtljaga i tehničkog osoblja. Ali zato je kroz prozor aviona uživao u doživljaju ogromnih prostora, topografije koja se je smjenjivala pred njegovim očima, tamo dole, 10.000 ili 12.000 metara ispod njegovog aviona. Taj prelazak sa ljudskih lica na anonimnu, skoro virtuelnu vizuru reljefa u potezima od više stotina pa i nekoliko hiljada km, nije mu bio sasvim po volji. Ipak, bio je svjestan da se i u njegovom životu sve rjeđe pojavljuju ljudi, sasvim onako kako su se sa prozora kroz koje gleda svijet dok putuje, izgubila ljudska lica.

Sada je gledao u propeler, turbo elisnog aviona. Šest peraja propelera pokrenulo se najprije sasvim sporo – jedan krug za dvije sekunde – a zatim sve brže i brže. Avion je još

stajao a propeler se vrtio toliko brzo da

je postao potpuno nevidljiv! Samo se čula buka motora, ali je propeler sasvim iščezao iz vida. Nagnu se malo napred, pogleda oko sebe! Nevidljivi propeler putnicima očito nije bio ni na kraj pameti. Listali su novine, časopis avionske kompanije, svoje knjige, ili su se, zatvorenih očiju, spremali da prespavaju let.

Mi vjerujemo da postoji samo ono što vidimo, i ne vjerujemo da postoji ono što ne vidimo! – pomislio je. Tako niko ko prethodno nije vidio propeler, jednostavno ne bi ni povjerovao da propeler postoji, ako bi se vrtio toliko brzo da se ne vidi! Svako bi se opkladio da će staviti ruku, tamo gdje neko tvrdi da postoji nešto, ako on sam tu ne vidi ništa! I kada bi mu propeler otkinuo ruku, pomislio bi da ga je zadesio kobni usud, ali i dalje ne bi povjerovao u nevidljivi propeler.

Možda živimo u svijetu nevidljivih propelera! Mi ih ne vidimo i zato u njih i ne vjerujemo. Šta ako je svaka nesreća koja nekoga zadesi, udar elise takvog nevidljivog propelera? Čovjek produži da vozi otvorenom cestom jer ne vidi propeler koji će uskoro njegovo auto pretvoriti u hrpu izgužvanog lima i zdrobljenog stakla! Nije moguće, moglo bi se pomisliti, jer tu je uvijek i drugi auto s kojim se takav sudar i desio! Jeste, tu je uvijek i drugi auto, ali upravo to dokazuje da ni onaj drugi vozač nije vidio propeler! Možda je neki nevidljivi propeler uvijek pred nama, na našem putu, kad god idemo na neko putovanje, čak i kada idemo na sastanak sa djevojkom, na utakmicu, na poslovni razgovor, prije nego što učinimo nešto od čega ćemo se razboliti? Možda je tajna života u tome da se više vjeruje u nevidljivo nego u vidljivo! Živi smo i vitalni sve dok više vjerujemo u nevidljivi propeler koji možda samo slutimo, nego rođenim očima! Dok jednom ipak ne ispružimo ruku!

KAKO JE TREBINJE SRELO TOMISLAVA NIKOLIĆA

Opelo posinka

Iako se gotovo tri nedjelje znalo da Nikolić sa svitom dolazi u Trebinje po povelju počasnog građanina i da će posjetiti manastir Hercegovačku Gračanicu, niko ga od crkvenih velikodostojnika u Trebinju nije dočekao. Nije došao da ga vidi ni Milorad Dodik

juna u Trebinju „još jednom obavezao da uradi ono što piše i u Ustavu Srbije, a to je da brinem o Srbima i izvan Srbije“.

Ni patrijarh SPC Irinej nije znao da će Nikolić u manastir Gračanicu ni zašto ga niko nije dočekao. Poslednji puta su se predsednik i patrijarh poljubili nedelju dana ranije u Patrijaršijskom dvoru u Beogradu. Prema kanonima SPC, ličnost ranga predsednika države trebalo bi da dočeka vladika Grigorije, koji je u vreme najavljenе posete predsednika Srbije zakazao venčanje za koje će dobiti 60 eura po cenovniku.

Nikolić sa predsednikovicom se utešio u vinariji uz ravničarske tamburaše i hercegovačku trpezu. Za dodatnu utehu je Džudo savez RS Nikolića uz gusle proglasio majstorom džudoa sa crnim pojasem kako bi ga približio **Putinu**. Džudo je veština u kojoj slabiji mogu da pobeđe jače.

„Nemamo ništa protiv predsjednika Nikolića. Imamo protiv toga da Srbija gubi Kosovo i pitamo se koji Srbin nema“, istakao je Grigorije.

Predsednik i njegova delegacija navratili su u hram posle sat i po ali ih opet nije dočekalo svešteno lice. „Goste je dočekao **Milorad Perišić**, upravnik hercegovačke Gračаницe“, saopšteno je iz eparhije zahumsko-hercegovačke i primorske.

Nikolić je očekivao drugog Milorada – Dodika, takođe počasnog građanina Trebinja i u rangu predsednika pa makar entiteta. Uz njih dvojicu počasni

Grigorije, drugi čovek Srpske pravoslavne crkve (SPC) u BiH, što je jedna od 40 eparhija SPC zalupio je pred nosom, iako ih je ostavio otvorenim, vrata predsedniku Srbije **Tomislavu Nikoliću**. Gotovo tri nedelje se znalo da Nikolić sa svitom dolazi u Trebinje po povelju počasnog građanina i da će posetiti manastir Hercegovačku Gračanicu, ali ga niko od crkvenih velikodostojnika u Trebinju nije dočekao. Umesto njih, gomile policajaca. U manastiru nije bilo nikoga. Dveri su bile otvorene. Predsednik Srbije, zadržan vernik, se pomolio i upalio sveću koju nije imao kome da plati.

Vladika je dočekao kolebljivog **Borisa Tadića**, kad je ovaj bio predsednik, u trebinjskom manastiru, a voleo je Šešeljeve teritorijalne tlapnje. Toliko ga je voleo da mu je u muževnoj dobi dao krštenicu.

Hercegovački vladika Grigorije od kraja aprila napada predsednika Srbije u Beogradu. Počelo je kada je Nikolić

Kad je dobio Povelju, Nikolić je rekao građanima Trebinja na Trgu slobode da nije zaboravio Stefana Nemanju, ni Petra Petrovića Njegoša, koji su „bitno, sudbinski uticali na stvaranje našeg nacionalnog bića“. Nije vrijedilo. U nekoliko navrata čulo se „Kosovo je Srbija“ i „Idemo na Kosovo“

za bosansku televiziju, sedeći u fotelji, rekao: „Klečim i tražim oprostaj za Srbiju“. Grigorije je zamerio Nikoliću što nije istakao da su Srbi iz BiH najbolji Srbi bivše Jugoslavije: „Mi se ne odričemo ni Bosne ni Hercegovine, ni Semberije ni Krajine, ni Romanije ni Ozrena, a srpstva i pravoslavlja ni za živu glavu“, ocenio je vladika.

Nije pomoglo što se Nikolić 22.

građani Trebinja su patrijarh **Pavle, Tomislav Karadžević**, vlasnik 17.000 stabala jabuka u pokrajini Kent, tri ratna zločinca pre ili posle - **Momčilo Krajišnik, Radovan Karadžić** i admiral **Dojčilo Isaković**.

Njima je zvanja počasnog građanina delio jedan drugi **Vučurević – Božidar**, takođe gradonačelnik Trebinja koji je u Hrvatskoj optužen zbog napada na „latinski grad Dubrovnik sagrađen na srpskim stijenama“. Nikolić je povelju počasnog građanina dobio od **Slavka Vučurevića**.

Grigorije se kao 25-godišnjak sreo dva puta sa **Ratkom Mladićem** koga i danas oslovljava sa „general“: „Imao je pronicljive oči i bio je vrlo živahan. Više puta sam sreo i Radovana Karadžića. Nismo puno razgovarali, više u prolazu. Dolazili su

i **Dobrica Ćosić** i **Vojislav Šešelj**“.

Vladiku Grigorija depeše *Vikiliks* opisuju kao „ključnog igrača u SPC“ koji „značajno utiče na političku scenu BiH zahvaljujući posebno vezama sa Dodikom“.

Vlada RS je od 2008. do 2010. godine, prema podacima iz službenih glasnika, donirala njegovoj eparhiji milion KM. Od ustoličenja Grigorija kao episkopa zahumsko-hercegovačkog 1999. godine Eparhija je u Trebinju osnivala firme i kupovala akcije, bavila se hotelijerstvom, poljoprivredom i vinarstvom. Firme u kojima Eparhija ima vlasničke udele zadužene su za 6,6 miliona KM. Grigorije je i crkvu u Trebinju stavio pod hipoteku.

Početkom juna odbornici Dodikove Stranke nezavisnih socijaldemokrata i Demokratskog narodnog saveza

Prema kanonima SPC, ličnost ranga predsjednika države trebalo bi da dočeka vladika Grigorije, koji je u vrijeme najavljene posjete predsjednika Srbije zakazao vjenčanje za koje će dobiti 60 eura po cjenovniku

(DNS) nisu hteli da Nikolić bude njihov sugrađanin pa makar i počasni zbog njegove klasifikacije da su Srbi iz Republike Srpske „Bosanci“.

Predsednik DNS-a je **Marko Pavić**. Kao gradonačelnik Prijedora je obeležavanje 31. maja, Međunarodnog dana bijelih traka u tom gradu, dan solidarnosti sa najmanje 3.000 prijedorskih žrtava ali i pogubljenih širom BiH, nazvao „slavljem“ i „običnom gej paradom“.

Kad je dobio Povelju, Nikolić je rekao građanima Trebinja na Trgu slobode da nije zaboravio Stefana Nemanju, ni Petra Petrovića Njegoša, koji su „bitno, sudbinski uticali na stvaranje našeg nacionalnog bića“.

Nije vredelo. U nekoliko navrata čulo se „Kosovo je Srbija“ i „Idemo na Kosovo“, a grupa radikala je nosila transparent „Izdao si Voju, a sad izdaješ zemlju svoju“. Na saobraćajnim znakovima zaostali su polepljeni plakati kojima je Nikoliću poručeno da „Srbi u RS nisu Bosanci“. Policija je sprečila okupljanje pristalica Srpske radikalne stranke „Dr Vojislav Šešelj“ u RS.

Tržni kulturno-umetnički program sastojao se od pesama *Tamo daleko* i budnice *Ovo je Srbija...*

Nikolić, naturalizovani Trebinjac, je u doba socijalističke obnove i izgradnje nadgledao betoniranje korita Trebišnjice. U subotu je doneo i cveće na spomenik palim braniocima grada. Osman-pašina džamija sagrađena 1729. godine „je 1993. izgorjela u požaru. Zbog smrada i bolesti koje su prijetile, ruševine su uklonjene“, piše u turističkom vodiču. Praznik Svetog Save 1993. slavljen je tako što je zapaljena najstarija džamija u

TIM: Vladika Grigorije i Milorad Dodik

gradu i proterane hiljade trebinjskih muslimana. Džamija je buktala čitavu noć, a pijani naoružani su pucali u vazduh.

Srbi su 1991. činili 68,19, a Muslimani 19,33 odsto Trebinjaca. Ime Trebinja potiče od slavenske reči treb, što znači žrtva (žrtvovati).

Od Rimljana trebinjski kraj je poznat pod nazivom Travunija. Godine 1168. Travuniju je preuzeo Stefan

Nikolić je u subotu donio cvijeće na spomenik palim braniocima grada. Za Osman-pašinu džamiju sagrađenu 1729. godine u turističkom vodiču piše: „Izgorjela je 1993. godine u požaru. Zbog smrada i bolesti koje su prijetile ruševine su uklonjene“

Nemanja. Pod vlašću Nemanjića će ostati do 1371. Srpska vojska je u Trebinje ponovo ušla 11. novembra 1918. godine.

Dok je četnički vojvoda Tomislav Nikolić zahvaljivao na počastima trebinjskog Vučurevića, nedaleko od Siska je predsjednik, od ponedjeljka 28. članice EU, rekao: „Bez antifašizma Europa nije Europa, a Hrvatska ne bi bila Hrvatska“. To je poručio Ivo Josipović na obeležavanju Dana antifašističke borbe u šumi Brezovica gde je 22. juna 1941. godine osnovan Prvi sisački partizanski odred, prva antifašistička postrojba one Jugoslavije.

Svečanost u šumi Brezovica je zatvorio orkestar Oružanih snaga Hrvatske partizanskom pesmom: „Po šumama i gorama/ naše zemlje ponosne/ idu čete partizana/ Slavu borbe pronose!/ Crne horde nas ne plaše/ Krv herojska u nas vri/ Mi ne damo zemlje naše/ Da je gaze fašisti“.

Nikolićeva uglazbljena koračnica je dopirala do granice Karlobag-Karlovac-Ogulin-Virovitica.

Tamara KALITERNA

IZBORI U ALBANIJU

Revolucija izvedena olovkom

Berišina Demokratska partija izgubila je i na sjeveru Albanije gdje je dvije decenije bila neprikosnovena. Čak je i u Skadru Edi Rama odnio pobjedu, što znači da je ta zemlja odlučna da Berišu pošalje u političku penziju. Ovakvim glasanjem zadat je odlučujući udarac podjelama sjever-jug na kojima se uvijek održavala vlast u Albaniji

Sve je ličilo opštenarodnom plebiscitu. Praktično cijela Albanija, od juga do sjevera, glasala je isto u nedjelju. Socijalistička partija **Edi Rame** i njegova *Koalicija za evropsku Albaniju* trijumfalno je pobijedila čak i u onim mjestima gdje je Berišina Demokratska partija već dvije decenije bila neprikosnovena. To se odnosi na sjever zemlje, prije svega na Skadar. Čak je i u tom gradu Rama odnio pobjedu, što znači da je zemlja ujedinjena i odlučna da **Salji Berišu** pošalje u političku penziju. Ovakvim glasanjem zadat je odlučujući udarac podjelama sjever-jug na kojima se uvijek održavala vlast u Albaniji. Ubjedljiva, skoro

dvotrećinska pobjeda socijalista znači da, bar nekoliko godina, ta zemlja neće biti u permanentnoj političkoj krizi zbog podjele na dva nepomirljiva politička bloka.

Da je Beriša šokiran ovim ishodom pokazuje činjenica da ni tri dana od završetka izbora nije komentarisao rezultate. Kako javljaju albanski mediji, u depresiji je i njegova bliska saradnica **Jozefina Topali**, dosadašnja predsjednica parlamenta. Za demokrate tek predstoji buran period unutrašnje tranzicije partije koja je obilježila 23 godine postkomunističke diktature u „zemlji orlova“.

Njihov neprikosnoveni lider u čitavom tom periodu bio je upravo

Beriša, poznati hirurg još u Enver Hodžinoj Albaniji. On je 1992. godine izabran za predsjednika države, a pet godina kasnije smijenjen je u pobuni naroda zbog propasti piramidalnih banaka. Osam godina kasnije Beriša se trijumfalno vratio na vlast postajući premijer, dok je 2009. godine (tada već sumnjivo) pobijedio napravivši postizborni savez sa Socijalističkim pokretom za integraciju (LSI) **Iljira Mete**. Sada se Meta, bivši premijer, ponovo vratio u staro jato i u koaliciji sa Ramom osvojio čak četiri puta više mandata u albanskom parlamentu nego što ih je do sada imala njegova partija.

Posljednji Berišin mandat obilježili su arogantnost, teške zloupotrebe, korupcija, privatizacija nacionalnih resursa, usporavanje evropskog puta Albanije. Zemlja je beznadežno tonula u sve

veću ekonomsku i političku krizu, a Beriša, njegova porodica i klanovi se bogatili. Uz to, Beriša je cijelu kampanju personalizovao, pa su ovi izbori praktično postali referendum o njegovoj vladavini. Početkom aprila ankete su pokazivale da njegova Demokratska partija ima zaostatak od oko pet odsto za Ramom, da bi se samo desetak dana pred izbore procenat pada utrostručio.

No, to nije obeshrabrilo Berišu da uloži sve resurse u odbranu svoje vlasti. Obećavao je nove puteve, mostove, na desetine hiljada novih radnih mjesta, isplatu 13. plate zapošljenima u državnoj službi, veće penzije. „Ali, građani Albanije su 23. juna odlučno rekli 'Dosta više!' (Mjaft me!) političari nepotrebnih tenzija, konfrontacije među političkim strankama, kontroli ustavom propisanih nezavisnih institucija, galopirajućoj korupciji i nedostatku

novih produktivnih ideja koje bi društvo vodile naprijed“, ocjenjuje politički analitičar **Hamdi Jupe**. On pojašnjava da je Beriša postao personifikacija starog sistema i ometač razvoja zemlje, pravi politički fosil.

Konstatujući da je Beriša opstajao na podjeli u lijevom bloku, Jupe je ocijenio da je najveći pobjednik ovih izbora, ipak, građanin Albanije. „Strah od manipulacija, političko ubistvo na sam dan izbora, zgađenost Berišinom propagandom i umor od njegove preduge vladavine probudila je Albance i oni su čutnjom izveli revoluciju

koja je gvozdenom metlom pomela ne samo Berišu već i berišizam kao albanski politički fenomen“, kaže analitičar **Mero Baze**.

Rama, koji za nekoliko dana puni 49 godina, je već nagovijestio da će biti novi premijer. Njegove izjave su umjerene, nema u njima trijumfalizma niti želje za osvetom. „Čestitam Beriši na svemu dobrom što je uradio za Albaniju i želim mu sve najbolje u privatnom životu“, izjavio je Rama u utorak veče obraćajući se javnosti i svojim pristalicama.

Građani su dali puno povjerenje, ovom francuskom đaku, slikaru i publicisti. Analitičari navode da je Rama u tri mandata bio izuzetno uspješan gradonačelnik Tirane, koju je od jedne neugledne prijestonice transformisao u istinsku metropolu. I guru „crnogorske ekonomske škole“ je svojim studentima pokazivao slajdove „evropske Tirane“.

Sada je Edi Rama najmoćniji čovjek u Albaniji, gdje su od njega, možda, moćniji samo mediji. Upravo su oni, svojom hrabrošću i profesionalnošću, najviše doprinijeli padu dekadentnog Berišinog režima, dok su građani Albanije snagom svoje slobodne volje otvorili novu stranicu u istoriji te zemlje.

Mustafa CANKA

NEZRELOST OVDAŠNJIH VOĐA

Osim Beriše i njegovih pristalica ovim ishodom su šokirani i politički predvodnici Albanci u zemljama regiona, uključujući i one u Crnoj Gori. Većina lidera ovdašnjih albanskih stranaka uvijek su preferirali demokrate, dok su im se socijalisti činili „bliski zvaničnoj Grčkoj“. Nakon uspjeha Rame i Mete u nedjelju uslijedili su muk i nepovjerenje. Tako se i na ovom primjeru potvrđuje nedoraslost i nezrelost trenutnih političara da shvate procese i nužnost promjena čak i u toj zemlji.

V ŽIVKOV BILJEG

Na četvrtom *Telekom UnderhillFestu*, film koji je privukao veliko interesovanje publike je dokumentarac *Biljeg Živka Nikolića* autorke Snežane Bajčete. Film o životu i djelu kulturnog reditelja je prvi Bajčetin rad iz oblasti televizijske dokumentaristike, a takođe i njen magistarski rad koji je odbranila na beogradskom Fakultetu političkih nauka. Ovo je priča o tihom umjetniku koji je svijet posmatrao kroz objektiv kamere, čije su slike prerasle u filmsku klasiku i svjedočanstvo jednog vijeka. Od osporavanja na početku rada, do vrhunca i svjetskih priznanja, i „pada“ u vidu nemogućnosti snimanja više od decenije pred kraj života, *Biljeg Živka Nikolića* je priča o životnom putu jednog od najvećih reditelja jugoslovenske kinematografije

MONITOR: *Pretpostavljam da je film predstavljao veliki izazov i odgovornost. Kako ste se odlučili da snimate dokumentarac o Živku Nikoliću?*

BAJČETA: Ideja je bila da iscrtam portret Živka Nikolića, tako što ću obuhvatiti nekoliko pogleda na život i stvaralaštvo ovog umjetnika, a da pritom zahvatim jedan širi kontekst, jer u odnosu na Živka možemo da čitamo veliki dio društvene stvarnosti druge polovine dvadesetog vijeka na ovim prostorima, a i šire. Moj pristup je bio novinarski, sa ciljem da snimim dokumentarnu TV reportažu o Živku Nikoliću. Međutim, kada sam počela da istražujem arhivsku građu - filmove, novinske članke, knjige, emisije, a i kroz razgovore sa ljudima koji su Živka poznavali ili su sa stanovišta različitih teorija tumačili njegovo djelo, bilo mi je jasno da govoriti o Živku Nikoliću znači biti na polju univerzalnih tema, koje nadilaze i granice kinematografije u kojoj je stvarao i vrijeme u kojem je živio. Zato se meni nametnuo zadatak da pokušam da „gledam njegovim očima“, da bih ga razumjela i kao čovjeka i kao autora. Da njegovi filmovi imaju jednu, zajedničku misao koja proizilazi iz autorskog, ličnog shvatanja filma i svijeta, kako je i sam govorio, odnosno da je riječ o jednom monolitu, kako to u filmu

objašnjava teoretičarka Božena Jelušić, posebno sam se uvjerila tokom montaže filma. Tada sam uvidjela da koju god njegovu izgovorenu misao, segment bilo kojeg filma ili svjedočenja mojih sagovornika upotrijebite i povežete, sve se savršeno „uklapa”. Zato je krajnji rezultat „film o filmu” kao svojevrsni „biljeg”, jedinstven i isti od početka do kraja.

MONITOR: *Kada ste se zainteresovali za Živkove filmove i da li je neko uticao na vas i upoznao vas sa njegovim stvaralaštvom?*

BAJČETA: Mislim da nema čovjeka u Crnoj Gori koji nema neki stav u odnosu na Živka Nikolića. Sjećam se nebrojenih rasprava tokom emitovanja *Đekne* i *Oriđinala* o tome „jesmo li mi takvi ili ne”. Sve se, naravno, tumačilo u okvirima mentaliteta, Crne Gore i nečije želje da se sa nama našali, odnosno naruga.

Sigurna sam da je Božena Jelušić, inače moja profesorica iz gimnazije, uticala na mene u pravcu razmišljanja i razumijevanja Živkovog stvaralaštva, jer ga je nerijetko pominjala tokom časova književnosti. Tada mi je bilo jasno da je riječ o velikom autoru. Zato sam mu se na ovaj način sada i vratila. U neku ruku, to je i moja obaveza. U vremenu ekranske kulture, preobilja informacija i spinovanja, čini se da su novinarski poslenici više nego ikada dužni da uviđaju važne teme, da ukazuju na njih i da ih interpretiraju. Živko Nikolić je zasigurno jedna od takvih. Kao što ste i vi rekli, to je veliki izazov, ali i odgovornost.

MONITOR: *U filmu o ovom umjetniku saznajemo iz njegovih rijetkih kazivanja, ali i iz priče njegovih*

Koju god njegovu izgovorenu misao, segment bilo kojeg filma ili svjedočenja mojih sagovornika upotrijebite i povežete, sve se savršeno „uklapa”. Zato je krajnji rezultat „film o filmu”

Da se reditelji jugoslovenske kinematografije na neki način nameću kao tema, potvrđuje i to što je na ovogodišnjem festivalu *Underhill* prikazan još jedan film o reditelju - Makavejevu. Reditelji kao što je on, Žilnik i cijeli takozvani *crni talas*, značajni su ne samo za filmsku umjetnost, već i za opšte shvatanje svijeta u kojem živimo

saradnika, prijatelja i porodice. Čija vam je priča bila najinteresantnija i da li vam je žao što još od nekog niste uzeli izjavu?

BAJČETA: Ne bih izdvajala nijednog sagovornika. Svima njima dugujem veliku zahvalnost što su sa mnom podijelili svoja sjećanja na Živka i znanja o njegovom filmskom djelu. Profesorica Božena, koja je proučavala Živkov opus, pomogla mi je pri prikupljanju arhivske građe. Petar, Živkov sin, je u periodu kada sam snimala intervju obilježavao jedanaestu godišnjicu smrti svog oca. Tim povodom su u Ožrnićima prikazivani Živkovi filmovi, pa se dio tog događaja takođe našao u filmu. Priča Draga Malovića koji se u poodmaklim godinama sjeća kako ga je Živko „pronašao kao glumca” bila je veoma dirljiva.

Dobrića Ćirković me je provela kroz dio Živkovog života u Beogradu. Slikar Anđelko Arnautović se potrudio da pronađe jednu grafiku, iz 50-ih godina, koju je Živko crtao zajedno sa svojim drugovima iz Umjetničke škole u Herceg Novom. Bez statistike, Vesa Sejdovića, ne bih znala da su zbog zemljotresa 79. negdje u ostroškom kršu ostale zatrpane filmske trake sa snimanja *Jovane Lukine*. I najzad, Marko i Milica Varajić, unuci Marka Perovog, za publiku su zasigurno bili najveće iznenađenje.

Čini mi se da sam ovim izborom sagovornika uspjela da „zatvorim krug” različitih pogleda na Živkov život i stvaralaštvo.

Kad je riječ o ostalim sagovornicima, njih je tokom pripreme svakako

bilo mnogo. Ne vidimo u filmu, ali se njihove sugestije svakako osjećaju.

MONITOR: *Ovo je prvi u nizu filmova iz zamišljenog serijala o rediteljima jugoslovenske kinematografije. Koji vas reditelji još fasciniraju*

pa želite da snimate dokumentarne filmove o njima?

BAJČETA: Da se reditelji jugoslovenske kinematografije na neki način nameću kao tema, potvrđuje i to što je na ovogodišnjem festivalu *Underhill* prikazan još jedan film o reditelju - Makavejevu. Reditelji kao što je on, Žilnik i cijeli takozvani *crni talas*, značajni su ne samo za filmsku umjetnost, već i za opšte shvatanje

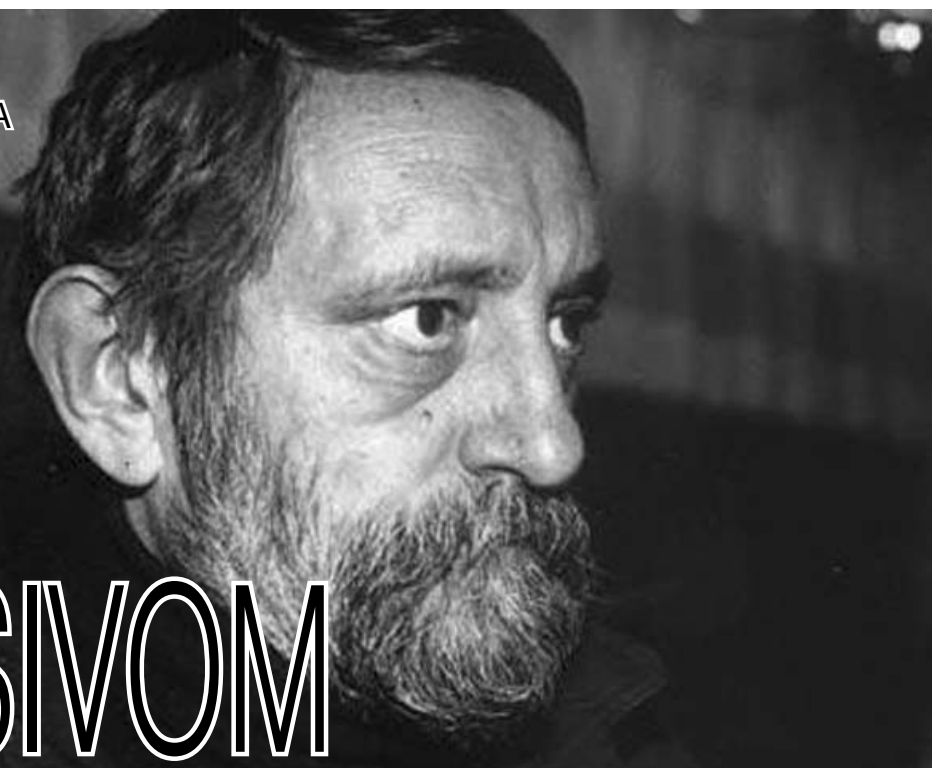
svijeta u kojem živimo.

MONITOR: *Film „Biljeg Živka Nikolića” u Crnoj Gori je premijerno prikazan na festivalu Underhill u prepunoj sali gradske biblioteke. Šta za vas predstavljaju ovakvi festivali?*

BAJČETA: Poslije *Beldocsa* i premijere filma u beogradskom Domu omladine, drago mi je što je publika u Crnoj Gori takođe imala priliku da pogleda *Biljeg Živka Nikolića*. Veliko interesovanje publike možda je i najbolja potvrda potrebe da se o ovom autoru iznova govori. Drago mi je da ovaj dokumentarac uspijeva da nađe svoje mjesto u festivalskim programima i to je za mene kao autora, veoma veliko priznanje.

Miroslav MINIĆ

PISAO JE O NEOPISIVOM

Poznati crnogorski književnik, publicista i novinar Miodrag Vuković Brkica preminuo je prošle sedmice u Podgorici.

Vuković je rođen na Cetinju 1947. godine. Studirao je književnost u Beogradu, a od 1973. godine radio je kao novinar-urednik u *Pobjedi*.

Vuković je poznat kao autor kulturnih knjiga pripovjedne proze *Krug, soba, Pozna ljubav Ane Frank, 24, Mlaka voda* i *Nakon šutnje*, ali i po atipičnoj zbirci pjesama *Crtač stripova*, objavljenoj još 1983. godine u izdanju Književne omladine Crne Gore.

Pjesnička ostvarenja Miodraga Vukovića ušla su u sve antologijske izbore rađene nakon objavljivanja *Crtača stripova*. Bio je jedan od najosobitijih pisaca savremene crnogorske i regionalne književnosti.

Karijeru novinara započeo je u *Pobjedi*, ostavši joj vjeran čitav radni vijek.

Vuković je nagrađivan brojnim značajnim priznanjima: Treća nagrada za poeziju Radio Studentskog grada, 1970, „Marko Miljanov”, 1993, Nagrada za životno djelo Udruženja novinara Crne Gore. Povodom dobijanja nagrade za životno djelo, koju mu je dodijelilo Udruženje novinara Crne Gore, Vuković je ovako definisao svoju osnovnu

novinarsku preokupaciju: „Nikad nijesam imao tako nešto - uhljebije bješe ona nožetina koja me je gurnula tamo gdje sam i danas. Ono što sam, u ovom dugom međuvremenu, naučio svodi se na ono što nije floskula - sve, sve, ali zanat”.

Srpski književnik **Svetislav Basara**, višedecenijski Vukovićev prijatelj, smatrao ga je izuzetnim piscem. Povodom Vukovićeve smrti on je u beogradskom *Danasu*, između ostalog, napisao:

Reč je o jednom od najboljih pisaca ovoga jezika. Brkica je malo pisao (i još manje objavljivao) i za života je bio poznat samo uskom krugu književnih sladokusaca, ali svakako nije zgorog pomenuti da je jedna njegova priča davnih godina uvrštena u (sjajnu) *Antologiju srpske proze Ljubiše Jeremića*, u vreme kada Brkica nije imao nijednu objavljenu knjigu... Pošteno govoreći, čitanje Brkičine proze nije lak posao. A Brkica se uopšte nije trudio da ga učini lakšim. Vaistinu nema smisla (uopšte, a ne na ovako malom prostoru) praviti nekakav „kratki opis” Brkičine poetike, jer je on u stvari pisao o neopisivom. Ako ovaj tekst navede nekoga da se lati Brkičinih knjiga, taj neka se sam uveri. Ako ne - nikom ništa. Brkica ionako nije mario za

čitaoce, za književnu slavu i prinadležna ‘priznanja’. Što ne znači da nije mario za književnost i za ljude. I te kako je mario. I to je bivalo obostrano. Svi su voleli Brkicu”.

Esad Kočan, glavni urednik *Monitora*, zapisao je na svojoj fejsbuk stranici ove retke o svom uredniku iz mladih dana: „Ja sam oduvijek htio da na nekoga ličim. Zabijati golove kao ondašnji Partizanov centarfor Mujo Hasanagić. Fijuknuti loptu ljevicom kroz rupu živog zida kao Roberto Rivelinjo... Pjevati, makar u sebi, kao moj drug Rajo... Napisati knjigu koja bi sto odsto ličila na *Štit od zlata* moga profesora **Ferida Muhića**...”

Red je priznati: od prvih novinarskih dana želio sam ličiti na Brkicu - biti onakav novinar i urednik kakav je bio on. Otmjen, pouzdan, ljucak. Znam da nijesam uspio. Imam olakšavajuću okolnost: nije lako osvojiti taj vrh. Zato još jednom - hvala ti Brle za sve one šlamperaje u mojim tekstovima koji, zahvaljujući tebi, nijesu osvanuli u novini. Dugujem piće. Vidimo se negdje na pola puta između pakla i raja. To je za ljude”.

Otišao je Brkica. Neponovljivi.

R. M.

Strašno mi idu na živce savjetodavna nabiljavanja: Moraš paziti na šećere! Ukoliko se „navučješ“ na slatkiše, proširiće ti se kukovi, ramena... ma bićeš k'o trokrilni orman. Nemoj ni decu navikavati na slatko zbog: karijesa, mladalačke pretilosti, iznenadnog, neočekivanog i eventualnog dijabetesa! E, za stariju decu su drugačija uputstva: Ako dječake navadiš na šećere, nikad od njih neće biti valjan sportista, maneken... č'o'ek! Devojke su još gora tema. One se tako nekvalitetno mogu nagojiti, da se neće ni udat' ni zabavljat' k'o ostala deca. Jedini im je spas da se katapultiraju za Ameriku, đe su svi gojazni. Kod njih je salo normalna stvar. Jedu konzervanse, brzu hranu i grickalice što su nakrcane šećerima, pa im se nemaš što iščuđavat' i mahat glavom!

Koga god da sretnem načne se barem djelić ove vječne teme i neodsanjanje noćne more - od šećera. I svi pametuju. Odjedanput postaje stručnjaci za aspartame, vještačke zaslađivače i tumači svekolikih izvještaja Svjetske zdravstvene organizacije. Istini za volju, vještački zaslađivači su došli pod lupu javnosti zato što ih veliki broj ljudi koristi iz zdravstvenih ili estetskih razloga. Aspartam je inače bijeli prah bez mirisa gotovo 200 puta slađi od šećera. Pošto se aspartam koristi u manjoj količini i bezalkoholna pića ga sadrže za tri do šest puta manje od maksimalno dozvoljenog, za dostizanje prihvatljive dnevne doze čovjek bi trebalo da popije 36 i više limenki dijet napitka. U svim reklamama ističe se da je aspartam prirodan proizvod te da se sastoji od dvije aminokiseline, no ovo nije potpuna istina. Te dvije aminokiseline, aspartamska kiselina i fenilalanin, čine 90 posto sadržaja aspartama, dok 10 posto čini metil ester,

STEVIA PRIRODAN IZVOR ŠEĆERA

Preporuka za ovisnike o šećerima: kupi biljku steviju i sladi se do mile volje. Ona vodi porijeklo iz Paragvaja i Brazila

POMAŽE:

- snižava LDL kolesterol
- snižava glukozu u krvi
- pomaže regulaciju insulina
- snižava krvni pritisak
- poboljšava funkciju miokarda
- usklađuje rad endokrinih žlijezda
- sladi nepce

koji se nekoliko sati nakon konzumacije pretvara u metanol!

Da skratim priču. Ne preporučuje se unositi više od 7,8 mg metanola na dan. No, ako si danas popio jednu litru nekog pića koje u svom sastavu sadrži aspartam, u svoje tijelo si unio 56 mg metanola, dakle sedam puta više od preporučene doze. Kada se dijetalni sokovi i bezalkoholna pića zaslađeni aspartamom koriste kao zamjena za vodu, unos metanola može prelaziti 250 mg na dan, što je čak 32 puta više od preporučene dnevne količine! E sad, zbog pretjeranog unosa metanola javljaju se: glavobolje, vrtoglavice, mučnine, ubrzani rad srca... Najpoznatiji problemi koji proizilaze iz pretjeranog korištenja

metanola su tegobe s vidom poput mutnog vida, smanjenja vidnog područja, pomračenja vida, oštećenja mrežnice, čak i sljepila!

Svako sa malo „soli u glavi“ zaustaviće gutanje slatkiša i gaziranih napitaka, barem na neko skromno vrijeme.

Nedavno sam prevrнула tabak i odbacila slatko! Moje ljubljeno slatko nepce, apstinira bez: čokoladnih krema, eurokrema, sladolednih pistačija, kuglica, rolnica, mašnica, mafnica i ostalih slatkih i božanstvenih posla-

stica. Odlučila sam prerezati gušt i trampiti ga za zdravlje. Od tada lakše dišem, krećem se k'o leptirica, lagana za dnevno i obavezno trčanje oko svega i svačega.

Preporuka za ovisnike o šećerima: kupi biljku steviju i sladi se do mile volje. Ona vodi porijeklo iz Paragvaja i Brazila. Stevija nema kalorija ni glikemijskog indeksa, jer njeno lišće sadrži slatke materije (steviozid) koji se u organizmu ne vare, kao i vrijedne nutrijente poput kalijuma, kalcijuma, hroma, gvožđa, magnezijuma, proteina, beta karotena, polifenola, tanina i isparljivih ulja. Međutim, valja naglasiti da ovo važi samo za zelenu steviju. Stevija se kod nas industrijski ne prerađuje, a često se i uzgaja ekološki. Lišće se odmah poslije branja suši na suncu i melje u fini sitni prah, a prodaju se još i suvi listići (za čaj) te zeleni ekstrakt (čisti rastvor lišća bez ikakvih dodataka). Lišće stevije oko 40 puta je slađe od šećera, a bijeli prah - ekstrakt oko 300 puta.

Kad zadiviš tijelo, mozak i dobiješ samopoštovanje onog starinjskog vakt... sjetićeš se ove „slatke besjede“.

Šalji dalje!

Marija ČOLPA

**U PODGORICI
NA 64. KANALU**

POTRAŽITE NAS

ANTENE USMJERITE PREMA SJENICI

Košmarni san zdravstvenog osiguranika

Sanjam da sam došao kod zubara. Sjedam usiljeno na robotski podešavajuću eloksiranu metalnu ledenohladnu stomatološku stolicu dizajniranu u obliku velikog znaka pitanja, namijenjenu za pacijente zubobolje. Cijela ovalna ordinacija je osvijetljena prejakom zasljepljujućom neonskom svjetlošću kao unutrašnjost kakvog zalutalog svemirskog broda - NLO.

Otvaram usta puna pokvarenih zuba. Umjesto jezika, imam novčanicu od sto eura, a zubar (možete (za)misliti - niko drugi do glavom i bradom ministar zdravlja Miodrag Radunović)

mi, sumorno, govori na izvornom crnogorskom: „Mislim da ćemo moći da spasimo taj kutnjak, ali se bojim da ćemo morati da izvadimo jezik”.

Probudih se vas u znoju. Kakav (od)sanjani san, san u snu, da ti pamet stane, a tek na javi, časti mi, nije ništa stvarnost bolja i spokojnija - pomislih resignirano.

Elem, može biti da je ovaj košmarni san (prim. „snovi su satkani od nas samih”) nastao pod „sugestivnim” utiskom onoga izgovorenog iz usta dugogodišnjeg ministra zdravlja Miodraga Radunovića na potonjem skupštinskom zasijedanju, kada je, prosto usiljenim entuzijazmom skoro šapćući u mikrofon, obećao (po ko zna koji put) počinjanje bespoštednog sankcionisanja devijantnih pojava u zdravstvu - onih koji narušavaju bijeli mantil upražnjavajući mito i korupciju.

Uopšte, svega neetičkog i kriminogenog u crnogorskom zdravstvu, a što se u potpunosti kosi sa Hipokratovom zakletvom o etici. Ministar zdravlja našao se u nezavidnoj situaciji da sa velikim zakašnjenjem liječi zdravstveni sistem, kad se već nije držao one „bolje spriječiti nego liječiti”.

Ili, pak, san je nastao pod upečatljivim utiskom neke briljantne karikature, koja se duboko i neizbrisivo urezala u moje pamćenje odavno. Možda može biti pod utiskom i nekog lako pamtljivog vica ili neke burleskne anegdote. No, što god da je u pitanju, ništa ne mijenja stvar. Sasvim je sigurno da većina zdravstvenih osiguranika, već poodavno - na javi sanjaju daleko bolji sistem zdravstva.

Svi su izgledi, čini se, zdravstveni sistem je u „polukomi”, a kad će izaći iz nje, ne zna se. Neumitno se nameće pitanje: kako će zdravstveni osiguranik preživjeti sebe u ovakvo jedva preživljavajućem zdravstvenom sistemu?

Autor ovih redaka nastoji - pokušava izbrisati ovaj košmarni san iz sjećanja, avaj; java ga sputava - koči u tome đavolski uspješno...

Život je najveća stvar koju je čovjek ikad pronašao - reče Markes. Zdrav čovjek ima hiljadu želja. Bolestan samo jednu - reče Čehov. Što je čovjek ka slabo živinče - filozofski zaključni umni gorostas Njegoš.

Sve u svemu, život mine kao san. Bio čovjek - sam sebi predak i, sam sebi osiguranik zdravlja. Uzdravlje !

Mirko Asanović
Podgorica

Ispravka

U prošlom broju *Monitora* u tekstu *Supermen od plastike* greškom sam napisala da su *Vijesti* objavile da je Štefan File izjavio da je Miodrag Lekić pobijedio na izborima u Crnoj Gori. Radilo se o ocjeni anonimnog stranog diplomate, a ne Štefana Filea. Izvinjavam se zboga toga.

Milena Perović-Korać

PRETPLATA * PRETPLATA * PRETPLATA

Uplatu izvršiti u korist računa:
Crnogorska komercijalna banka
A.D. Podgorica
Swift Code: CKBCMEPG
Acc.No. 400876851700 EUR
IBAN: ME2551000000000283959

Intermediary bank:
COMMERZBANK AG FRANKFURT/MAIN GERMANY
SWIFT CODE: COBADEFF

za "Monitor" D.O.O. Podgorica, 02373190
Kopiju uplate obavezno poslati na fax:
+382 81 231-944 i 231-955, ili na adresu:
81000 Podgorica, ul. bulevar revolucije br.7

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244 E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

Laureati iz 2010.

Knjigom Svetlane Broz Dobri ljudi u vremenu zla zadat je udarac mainstreamu prema kojem nije bilo mjesta za dobre ljude u ratu. Monitor će u nekoliko nastavaka objaviti priče o moralnim gigantima, koji su se nesebično žrtvovali pomažući druge i drugačije

U organizaciji NVO Gariwo, 23. februara 2010. u Sarajevu je po treći put održana svečana Akademija dodjele Nagrada Duško Kondor za građansku hrabrost i afirmaciju građanske hrabrosti. Na osnovu pristiglih prijedloga, Komisija za dodjelu Nagrade Duško Kondor za građansku hrabrost i afirmaciju građanske hrabrosti je 2010. odabrala pet dobitnika Nagrade Duško Kondor za građansku hrabrost i jednog dobitnika Nagrade Duško Kondor za afirmaciju građanske hrabrosti.

Za građansku hrabrost nagrađeni su: Krstan Bijeljac, Esad Alić, Slobodan Pejović, Srđan Aleksić i Miomir Mile Plakalović, a za afirmaciju građanske hrabrosti Amela Dudić.

Krstan Bijeljac

Jedino svešteno lice koje je do sada dobilo Nagradu Duško Kondor je Krstan Bijeljac. Rođen je 1916. godine, pravoslavni je sveštenik koji se 1941. priključio antifašističkoj borbi i nosilac je Partizanske spomenice 1941. Bio je delegat na historijskom Prvom zasjedanju ZAVNOBiH u Mrkonjić

Gradu.

Nagrada Duško Kondor za građansku hrabrost dodijeljena je Krstanu Bijeljcu zato što je, iako svjestan rizika kojem se izlaže, ostao u Sarajevu koje je bilo pod opsadom jedinica Vojske Republike Srpske te u nedostatku aktivnih pravoslavnih sveštenika odlučio se reaktivirati i vratio se sveštenu pozivu iako je u penziju otišao još osamdesetih godina prošlog vijeka.

Obukao je sveštenu mantiju i liturgije održavao u sarajevskoj Staroj pravoslavnoj crkvi. Tokom opsade Sarajeva kretao se po gradu, rizikujući sopstveni život da bi podijelio sudbinu svojih vjernika i svih svojih sugrađana. Iskazao je građansku hrabrost time što se suprotstavljao svim negativnim autoritetima tog vremena, prvo iz svoje etničke i vjerske grupe, a onda i iz drugih, kojima njegova borba za zajedničke vrijednosti bosanskohercegovačkog društva nije odgovarala. Stalno je

tako dokazivao da je zajednički život moguć.

Krstan Bijeljac zalagao se za BiH utemeljenu na ZAVNOBiH-u. Govorio je: „Mrkonjić Grad, zasjedanje ZAVNOBiH-a na kojem je odlučeno da su BiH udareni temelji - to su činjenice. Od toga dana smo postali država, koju, ma koliko je neki negirali, niko nikada neće moći razjediniti. Narod to neće dozvoliti, ma šta ovi političari pokušavali i pričali.“

Fra Marko Oršolić je primio nagradu u ime prote Krstana Bijeljca koji je bio spriječen da prisustvuje dodjeli Nagrade zbog zdravstvenih problema. Krstan Bijeljac preminuo je u Sarajevu iste godine.

Esad Alić

Esad Alić, rođen 1972. u Derventi. Bio je zanatlija građevinske struke. Poginuo je 10. 09. 2008. u Kobašu, kod Srpeca.

Nagrada Duško Kondor za građansku

SVEŠTENIK KOJI JE DOKAZIVAO DA JE MOGUĆ ZAJEDNIČKI ŽIVOT: Krstan Bijeljac

hrabrost dodijeljena je Esadu Aliću posthumno zato što je svjesno žrtvovao sopstveni život da bi spasio sigurne smrti Asima Rosa, njegovu suprugu Mihretu i njihovo dvoje djece: devetogodišnju kćerku Šerifu i sedmogodišnjeg sina Mevludina.

Iskazao je građansku hrabrost kada se 10. septembra 2008. u kafiću Truba u Kobašu našao za stolom sa 36-godišnjim Asimom Rosom, 100% invalidom od 2000. godine, koji je prilikom deminiranja terena u Orašju nagazio na minu i ostao bez obje noge do kukova. U trenutku kada je ugledao Zorana Safina, kako ulazeći u kafić prema njima baca ručnu bombu, koja se otkotrljala ispod invalidskih kolica Asima Rosa, Esad je povikao Asimovoj supruzi: „Čuvaj djecu!“ i zaletio se prema bombi, odgurnuvši Asima u kolicima u stranu. Kada se Esad bacio na bombu, ona je eksplodirala i raznijela ga. Asim, njegova supruga i djeca su zadobili lakše povrede od gelera. Esad Alić je ostao na mjestu mrtav.

Slobodan Pejović

Slobodan Pejović rođen je 4. 10. 1948. u Đakovici.

Nagrada Duško Kondor za građansku hrabrost dodijeljena mu je zato što je iako svjestan rizika kojima se izlaže u više navrata iskazao građansku hrabrost.

1991. godine Slobodan Pejović je odbio poslušnost pretpostavljenim autoritetima kada su ga htjeli mobilisati i uputiti na ratište u Hrvatsku. U proljeće 1992. godine ponovo je odbio poslušnost i nije pristao da učestvuje u izvršenju naredbe da se moraju uhapsiti svi Muslimani iz Bosne i Hercegovine koji su se sklonili u Crnu Goru pred progonom u svojoj zemlji i da se moraju isporučiti vlastima Radovana Karadžića u BiH. Čak je spasio sigurne smrti najmanje dvojicu Bošnjaka time što im je omogućio da pobjegnu iz policijske stanice u Herce Novom.

Zbog kontinuiranog suprotstavljanja negativnim autoritetima, nakon neuspjelog atentata, Slobodan Pejović

BORAC ZA ISTINU O SUDBINI DEPORTOVANIH BOŠNJAKA: Slobodan Pejović

je naprasno penzionisan 1993. godine, ali ga to nije spriječilo da nastavi iskazivati građansku hrabrost nakon završetka rata u BiH, boreći se za istinu o sudbini desetine uhapšenih Bošnjaka u Crnoj Gori koji su bili ubijeni nakon isporučivanja snagama Radovana Karadžića u BiH

Svim ovim postupcima izložio je sebe, u sredini u kojoj je živio i radio, osudi da je „izdajnik“, a i svoju porodicu preziru javnosti. Slobodan Pejović i danas je velika smetnja crnogorskom političkom te dobrom dijelu medijskog establišmenta. Danas se bave prekrajanjem njegove biografije, želeći ga predstaviti kao negativca u priči u kojoj je on jedini bio pozitivan.

Srđan Aleksić

Medijski najekspoziraniji laureat Nagrade Duško Kondor za građansku hrabrost je Srđan Aleksić. Rođen je 9. 5. 1966. u Trebinju. Bio je student prava, a za vrijeme rata vojnik Vojske Republike Srpske. Nagrada mu je dodijeljena posthumno zato što je, iako svjestan rizika kojem se izlaže, žrtvovao život da bi od sigurne smrti spasio Alenu Glavovića, svog sugrađanina, Bošnjaka, koji je bio progonjen na nacionalnoj osnovi. Alena Glavovića je legitimisala grupa pripadnika Vojske Republike Srpske na pijaci u Trebinju. Nakon

što su ustanovili da je Bošnjak, počeli su ga maltretirati i tući. Srđan Aleksić se suprotstavio zločincima, umiješao i zaštitio Glavovića, govoreći mu da bježi, što je on i učinio, dok su četvorica vojnika, umjesto Glavovića, kundacima pušaka brutalno tukli Srđana. Od zadobijenih batina Srđan je pao u komu, a preminuo je 27. januara 1993. u trebinjskoj bolnici. Srđanov otac je u čitulji napisao: „Umro je vršeći svoju ljudsku dužnost.“ Srđan je poslije rata značajno ušao i u memorijalnu kulturu regiona kroz ulice, prolaze i trgove pojedinih gradova koji nose njegove ime, značajna odlikovanja, filmove i pozorišne predstave.

Alen Glavović, kojeg je Srđan Aleksić spasio sigurne smrti, živi u Švedskoj.

Miomir Mile Plakalović

Miomir Mile Plakalović rođen je 7. 8. 1952. u Sarajevu. Radio je kao taxi vozač.

Nagrada Duško Kondor za građansku hrabrost dodijeljena mu je zato što je, iako svjestan rizika kojima se izlaže, iskazivao građansku hrabrost boraveći bez ijednog dana izostanka na ulicama Sarajeva, pod opsadom 1440 dana, u toku kojih je pod kišom snajperskih metaka i gelera granata skupljao ranjenike i prevezio ih do bolnice.

Amela Dudić

Amela Dudić rođena je 1988. godine u Zenici. Nagrada Duško Kondor za afirmaciju građanske hrabrosti dodijeljena joj je zato što je imala snage i hrabrosti da se odupre mobbingu koji je nad njom vršio Mehmed Šišić, predsjednik Udruženja boraca Federacije BiH u Zenici, sa kojim je radila.

U avgustu 2009. dala u javnost video i tonski zapis predsjednika Udruženja, koji je napravila mobilnim telefonom, u kojem joj je nudio beneficije za seksualne usluge, čime je iskazala spremnost da afirmiše građansku hrabrost i time doprinese edukaciji i osvješćivanju žena, kao jedne od najosjetljivijih grupa u društvu.

Priredio: Amer Tikveša
(Nastavlja se)

Kako je DST opstao 20 godina?

Zaista smo prevalili dugačak put. Od početaka, kada smo nailazili na nerazumijevanje sredine, čak i osuđivanje toga što i kako radimo, do pozicije kada smo zavrijedili puno poštovanje upravo u takvoj sredini. To nas najviše čini ponosnim. Istrajali smo u svojoj priči i to još više dobija na značaju upravo sa ovim jubilejom. Opstali smo svo ovo vrijeme dijeleći isti pogled na svijet. Dijeleći probleme, isti vrijednosni sud. Iz istih pobuda smo osjećali potrebu da naše stvaranje bude jako prisutno u ovim ludim vremenima. Impresivno i upečatljivo svjedočimo o utisku jednog vremena.

Počeci i situacija danas.

U početku vas nosi mladalački entuzijazam. Muzika nam je bila izlaz iz surove svakodnevice. Krenuli su ratovi, bol i patnja su se širili regionom. U takvim okolnostima naša muzika je bila osuđena da trpi kao i svi mi. Kasnije, u opštem sivilu koje je zavladao kod nas r'n'r je teško opstajao. Priča se svela na par klubova u Crnoj Gori. Srećom naše pjesme su se ipak slušale van zemlje, pa se dešavalo da smo nekad više svirali po regionu nego kod kuće. Danas je zdravije vrijeme po tom pitanju. Više klubova, više interesovanja, a i krenuli su domaći festivali. Nadam se da imamo zaslugu u tome.

Koliko je teško za jedan bend da funkcioniše iskreno i beskompromisno kako to radi DST.

Rekao sam da je naša muzika u onom vremenu bila osuđena zajedno sa nama upravo iz razloga što nismo imali baš svuda otvorena vrata, ali naše pjesme su se prepoznavale upravo po tom što nisu produbljivale razlike već su ih ljudi prihvatili i osjećali ih. Prepoznavali su sebe i svoje srušene snove u njima. Naša ideja je bila da kroz bučnu i energičnu muziku kažemo oštre riječi koje su dolazile direktno iz srca. U njima je puno bijesa, gorčine, ali takvim ostrim izrazom mi ipak prezentujemo i šaljemo pozitivnu poruku. Tu istu bol u srcu su mogli osjetiti mladi ljudi nezavisno od toga gdje žive. Iskrenost je znak jednakosti muzici. Ali iskrenost ne mora niti može da garantuje uspjeh. Može samo da ga oplemeni. Beskompromisnost je najteža u cijeloj priči i to je tas na vagi na kojoj uvijek dodaju još po malo tereta.

SRĐA SIMUNOVIĆ

Srđa Simunović je član DST-a od njegovog nastanka. Sa njima je uradio pet studijskih albuma i jedan paralelno kao član benda Nedoderi. Muzikom se bavi da bi služio njoj a ne ona njemu!

Teško je ostati svoj jer smo svjedoci da mali nagovještaj uspjeha nekog može promijeniti preko noći. Srećom nama se to nije desilo i neće. Svoji do kraja. I u ovom šarenom vremenu želimo još i više ostati svoji.

Možete li otkriti neke detalje o tome kako će izgledati novi album?

Na novom albumu će biti iste teme kao i na prethodnim albumima, s' tim što bi nagomilano iskustvo trebalo da da novo viđenje stvari. Novu perspektivu. Širom otvorenih očiju mi želimo da žmurimo, pa kad ih drugi otvore neka nam jave. Mi smo tu. Trudimo se da pjesme obogatimo i instrumentalno i uz praštanje električnih, na nekima ćemo pokušati pridružiti i klasičnu gitaru. Pjesme će biti duže kao i tekstovi, jer još imamo puno toga da kažemo. I odsviramo. Iako su neki mislili da smo odsvirali svoje.

Proslava je imala dosta sadržaja.

Ideja proslave nije bila samo slavljenički koncert, već dati veći smisao cjelokupnoj umjetničkoj vrijednosti, pa i u edukativnom smislu. Održana je tribina sa temom r'n'r kod nas i u regionu, gdje

su mladi ljudi imali prilike čuti dobre stvari od jako poznatih i priznatih imena iz svijeta muzike, filma, menadžera i ljudi koji se bave organizacijom koncerata. Odrađena je i izložba slika mladih akademskih umjetnika koji su po ideji naših pjesama uradili svoje radove, koje smo sada preuzeli mi kako bi ih izlagali u gradovima u kojima budemo svirali. Ideja cijelog dešavanja jeste umjetnost koja skupa čini jedno. Isto. Razvijati i ulagati u kulturu kojom se želimo skupa dičiti, jer smatramo da imamo čim. Samo da oni koji bi trebalo to da otkriju i koji su dužni, napokon to i urade. Do tad mi ćemo da čekamo jer „mi možemo da čekamo“.

Šta se može očekivati nakon izlaska albuma?

Mi ćemo javno nastaviti da dosađujemo svima da treba više pažnje da se posveti rnr-u i umjetnosti uopšte. Nekada nam je to jedino što imamo. A nekima zaista i jeste tako. Jesu teška vremena, ali i mi smo takvi.

Predrag NIKOLIĆ